LATVIJA

Latvian Newspaper

Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 65 (469)

Sestdien, 1950. g. 26. aug.

Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, P. Kliāns, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Londonā spriež par Rietumvācijas aizsardzību

KANCLERA ĀDENAUERA MEMORANDS AUGSTAJIEM KOMISĀRIEM. — PLĀNOŠANAI UN IMPROVIZĀCIJĀM NAV VAIRS LAIKA, SAKA MILITĀRIE LIETPRATĒJI

Bonna (J). — Rietumvācijas federātīvās republikas kanclera Dr. Ādenauera šajās dienās izteiktā prasība pēc amerikāņu okupācijas spēku pastiprināšanas un pašas Rietumvācijas aizsardzības spēku izveidošanas vēl arvien atrodas Rietumeiropas un ASV diplomātisko aprindu un preses uzmanības centrā. Tagad kļuvis zināms, ka Ādenauers jau pagājušajā nedēļā iesniedzis sabiedroto augstajiem komisāriem plaši motivētu memorandu, kurā sīki aprādīts organizējamo vācu aizsardzības spēku vēlamais skaitliskais stiprums un apbruņojums. Sevišķu vērību šim vācu kanclera plānam veltījuši angļi, kuru augstais komisārs sērs Kirkpatriks nekavējoties devās uz Londonu, lai tur vairākās apspriedēs ar britu ārlietu ministru Bevinu tuvāk pārrunātu šī plāna reālizēšanas iespējas.

Lielbritānijas oficiālais viedoklis attiecībā uz Vācijas apbruņošanu vēl arvien nav grozījies, — šajās dienās no jauna uzsvēra britu ārlietu ministrijas pārstāvis. Neoficiāli tomēr Londonā neviens nešaubās, ka šaurākā vai plašākā apmērā angļu valdība Ādenauera ierosinājumam pievienosies. AP korrespondents ziņo, ka plāna detaļās paredzēts organizēt Rietumvācijā ļoti labi apbruņotu aizsardzības vienību, kas sastādītos no brīvprātīgajiem un būtu padota tieši Bonnas valdībai. Šīs vienības operātīvo darbību tomēr kontrolētu arī rietumvalstu militārās okupācijas iestādes.

Trešdienas rītā kanclers Dr. Ādenauers Bonnā sasauktā vācu un ārzemju žurnālistu konferencē atkārtoti uzsvēra nepieciešamību gādāt par Rietumvācijas apbruņošanu līdz tādai pakāpei, lai tā kopā ar pastiprinātiem amerikāņu okupācijas spēkiem varētu atvairīt visus invazijas mēģinājumus no austrumu puses. Ādenauers uzsvēra, ka Bonnas valdības aprindās nekad tomēr nav pat apsvērts ierosinājums dibināt jaunu vācu armiju, bet runa ir tikai par pastiprinātu aizsargpolicijas vienību. Cik vīru šai vienībā īstenībā būtu nepieciešams, par to Ādenauers neizteicās, bet vācu prese aprēķina, ka tās eventuālais stiprums varētu sniegties pat līdz 250.000 vīriem, jo ar mazāku skaitu nebūtu reālas izredzes atsist padomju joslas tautās policijas iebrukumu, kā arī sekmīgi cīnīties pret komūnistu pagrīdnieku aktivitāti.

Paši Rietumvācijas politiķi jautājumā par savas territorijas aizsardzību vēl arvien nav panākuši īstu vienprātību. Sociāldemokratiskās opozīcijas līderim Dr. Šūmacheram par šo jautājumu cīnīties bija vairākas apspriedes ar kancleru Ādenaueru, bet pastāvošās domstarpības tajās neesot izdevies izlīdzināt. Ādenauera plānu ļoti ass kritizē arī daudzi vācu militārie lietpratēji. Kādreizējais Lielvācijas divizijas vecākais ģenerālštāba virsnieks Beks-Broichsiters laikrakstā Frankfurter Allgemeine norāda, ka Rietumvācijas spēku organizēšanai tagad īstenībā neesot vairs nozīmes. Iekām Ādenauera plāns varētu sākt reālizēties, komūnisti jau nedaudz dienu laikā būtu iesoļojuši Rietumvācijā. Dr. Ādenauera padomdevēji esot „militāri āksti", kas dzīvojot illūzijās, it kā Rietumvācijas policiju varētu noorganizēt, apbruņot un apmācīt 24 stundās, — pie tam aizmirstot, ka padomju kontrolētajā Austrumeiropā pašlaik jau sapulcinātas apmēram 100 kājnieku divizijas, 20.000 tanku un apm. 30 gaisa desanta divizijas. Visu šo milzīgo uzbrucēju masu jebkurā dienā iespējams iekustināt virzienā uz rietumiem. „Plānošanai un improvizācijām mums vairs nav laika," raksta Beks-Broichsiters, „Rietumeiropu sekmīgi aizstāvēt varētu tikai apmēram 60 divīziju stipra armija, kurā attiecīga līdzdalība būtu arī vāciešiem."

Spānija sūta Pad. savienībai dzīvsudrabu

Nujorka (J). — New York Herald Tribune sniedz sensacionālu ziņu no amerikāņu militārajām aprindām, ka Spānija jau kopš ilgāka laika lielos daudzumos sūta uz Padomju savienību dzīvsudrabu. Sūtījumi iet uz Somiju, no kurienes tos tālāk uz Padomju savienību nogādā speciāli krievu aģenti. Noskaidrojies, ka lielākā daļa līdzšinējo dzīvsudraba kravu no Spānijas Somijā aizvestas ar amerikāņu kuģiem. Vēl šajās dienās Spānija eksportējusi 1000 t dzīvsudrabu apm. 1 milj. dolaru vērtībā.

New York Herald Tribune korespondents norāda, ka spāņu dzīvsudraba eksports amerikāņu iestādēm bijis zināms jau kopš ilgāka laika, bet dīvainā kārtā līdz šim tās vilcinājušās kaut ko darīt. Tieša tirdzniecības noliguma starp Spāniju un PSRS pagaidām nav. Vēl nesen ziņojām, ka Padomju savienība tādu veltīgi pūlas panākt. Acīm redzot, krieviem tomēr izdevies iegūt no Spānijas militāri svarīgo dzīvsudrabu aplinkus ceļā. New York Herald Tribune piebilst, ka dzīvsudrabs neatrodas to stratēģiski svarīgo materiālu sarakstā, kurus nedrīkst izvest no ASV eventuālām ienaidnieka zemēm.

Turcija sola divi miljoni vīru

Nujorka (D). — Turcijas delegāts pie Apvienotajām nācijām Selims Karpers preses pārstāvjiem paskaidroja, ka tai gadījumā, ja viņa valsti uzņemtu Atlantika paktā, tā varētu dot 2 miljoni vīru lielu karaspēku. „Turcijai pašreiz ir lielākā armija Eiropā," intervijas beigās paskaidroja Karpers. Amerikāņu oficiālās aprindas šai intervijai veltī lielu ievērību. Pašreizējā saspīlētajā politiskajā stāvoklī Atlantika pakta tālāka paplašināšana būtu ļoti vēlama. To atzinis ne vien prezidents Trūmens un aizsardzības ministrs Džonsons, bet arī Lielbritānijas valstsvīri. Britu vēstnieks bija tas, ar kura starpniecību Turcija pirms dažām nedēļām iesniedza lūgumu uzņemt to Atlantika paktā. Tā kā draudi rietumu sabiedrotajiem varētu rasties arī Tuvajos un Vidējos austrumos, 2 miljoni turku karavīru būtu ievērības cienīgs faktors, lai stātos pretī agresoram. Vidējos austrumos kā amerikāņiem, tā angļiem ir svarīgas saimnieciskas intereses. Ja šo territoriju okupētu Padomju savienība, tā iegūtu arī milzīgo naftas okeanu, kas vilņo zem tukneša smiltīm. Tādā gadījumā Lielbritānijā nevarētu ripot neviens automobilis, nevarētu pacelties gaisā neviena lidmašīna un doties jūrā kara kuģi. Jo britu naftas apgāde galvenokārt bazējas tikai uz Vidējiem austrumiem. Šis fakts liek domāt, ka turku valdības vēlēšanos rietumu sabiedrotie noteikti ievēros.

Karālis Faruks laimējis 15 miljonu franku

Doviļa (ej). — Ēģiptes karaļa Faruka augstākie galma ierēdņi izteikušies franču un amerikāņu žurnālistiem, ka karaļa kāzas ar 16 g. v. Narimanu Sadeku noteikti notikšot nākošā gada pavasarī Ēģiptē. Ierēdņi atsaukuši visas izplatītās baumas, it kā Faruks precēšoties jau savā Francijas apmeklējuma laikā. Pagaidām Ēģiptes valdnieks vēl arvien turpina uzturēties Doviļas peldvietā. Šonedēļ viņš kādā naktī turienes kazino laimējis 15 milj. franku no 4 amerikāņiem, kuŗus pēc tam ielūdzis pie sevis pusdienās.

Prasīs paātrināt DP izceļošanu uz Savienotajām valstīm

Skrīningu garuma dēļ stāv dīkā kuģi

AMERIKĀŅU STUDIJU GRUPAS ATZINUMI PĒC EIROPAS APMEKLĒJUMA

IRO aicināti, Eiropas DP nometnes apmeklēja grupa ASV baznīcas organizāciju vadītāju un 5 štatu oficiālo DP komisiju pārstāvju, lai pārbaudītu iespējas paātrināt iestrēgušo DP izceļošanas procesu. Komisija uzturējās Eiropā 19 dienu un apmeklēja DP izceļotāju nometnes, pārskološanas centrus, bērnu nometnes un tā saucamās „palicēju nometnes" Vācijā un Austrijā, kā arī sarunājās ar IRO, ASV konsulārā dienesta, DP komisijas, imigrācijas un naturālizācijas iestāžu, CIC un ASV augstā komisāra Vācijā Meklo-ja atbildīgiem darbiniekiem.

Pēc atgriešanās Ņujorkā komisija apliecināja, ka Eiropas DP nonākuši „izmisuma priekšvakarā" pārāk lēnās izceļošanas gaitas dēļ. National Lutheran Council labklājības daļas vadītājs Dr. C. E. Krumbholcs, kas blakus citiem jautājumiem īpaši centies noskaidrot arī iemeslus, kādēļ joprojām neatzīst bijušo baltiešu karavīru tiesības ieceļot ASV, sarunā ar mūsu līdzstrādnieku izteicās, ka „izceļošanas gaita kļuvusi traģiski lēna", un piebilda, ka nepieciešami jāpanāk grozījumi pašreizējā procesā, ja vispār grib cerēt uz DP izvietošanas programmas reālizēšanos.

Salīdzinot ar straujo izceļošanas gaitu pagājušā rudenī, DP izvietošana tagad notiek „tikai pilienveidīgi". Izsniegto vīzu skaits kļuvis ārkārtīgi mazs. Kamēr ASV konsulāti Vācijā sagatavoti izsniegt ap 2800 līdz 3000 vīzu nedēļā, to DP skaits, kas tiek cauri DP komisijas un pārējo iestāžu skrīningiem, ir tikai apmēram puse no tā. Jūnijā IRO samaksājusi 150.000 dolaru par saldētiem kuģiem, kas bija jāatstāj dīkā tikai tāpēc, ka skrīningu gausuma dēļ nebija pietiekami daudz izceļotāju.

Dr. Krumbholcs pagaidām nevēlas publiski minēt tos, kas šais apstākļos vainojami, bet paskaidroja, ka komisija jau izstrādājusi ļoti noteiktus priekšlikumus stāvokļa grozīšanai un arī cer, ka viedrīzākā laikā šķēršļus izdosies novērst.

Runājot par vispārējiem vērojumiem Vācijā, Dr. Krumbholcs uzsvēra, ka ļoti daudz DP labprāt vēlētos pievienoties UN cīņai pret komūnismu Korejā un pārējā pasaulē un izteikusi izbrīnu par to, ka ASV neierīko Vācijā brīvprātīgo vervēšanas punktus. Sevišķi atzinīgi Dr. Krumbholcs izteicās par Rīgas Filmas darbu, ar ko viņam bijusi izdevība iepazīties, kamēr komisija uzturējās Hamburgā. A. Lp.

Gaisa tilts pāri Alaskai uz Koreju

Enkridža (Lj). — UP korrespondents ziņo no Alaskas, ka amerikāņu aviācijas vadība tur jau noorganizējusi gaisa tiltu ieročiem, municijai un karavīru papildinājumiem, kas dodas no ASV uz Koreju. Dienu un nakti Elmendorfas lidlaukā nolaižas milzīgas 4-motorīgās transporta lidmašīnas, kuŗu tālākais maršruts iet pāri Aleutu salām. Pēdējā laikā priekšroka lidmašīnu transportos dota galvenokārt kara materiāliem, jo pašus karavīrus uz Koreju tiem nogādā ar kuģiem. Militāro iestāžu vadība atteikusies sniegt korespondentam skaitļus par lidojumu vai pārvadājamo materiālu daudzumu, bet UP korrespondents piebilst, ka lidmašīnu rūkoņa Elmendorfā nepakļūst ne dienu, ne nakti.

Sešas komūnistu divīzijas gatavo jaunu uzbrukumu

JAUNĀKĀS KRIEVU ŠAUTENES ZIEMEĻKOREJIEŠU KARAVĪRIEM

Tokio (ej). — Pēdējās ziņas no Korejas kara lauka vēstī, ka komūnistu spēki sešu divīziju stiprumā koncentrēti jaunam smagam uzbrukumam Taigū rajonā. Amerikāņu izlūklidmašīnas ziņo par augošu aktivitāti ziemeļnieku frontes aizmugurē. 20 km dienvidos no Taigū Apvienoto nāciju vienībām bijusi jau pirmā kaujas saskare ar jaunpienākušajiem komūnistu spēkiem. Svarīgākie piegādes ceļi uz Pusanas ostu vēl arvien atrodas stingri amerikāņu rokās. Dievidkorejiešu vidējī stipras desanta vienības sekmīgi izceltas pretinieka aizmugurē Korejas rietumu piekrastē.

Šajās dienās amerikāņiem brīvprātīgi gūstā padevies kāds ziemeļkorejiešu pulkvežleitnants — līdz šim augstākās dienesta pakāpes pretinieks. Pēc padošanās viņš paskaidrojis: „Es negribu, lai visu Koreju kādreiz pārvaldītu tādā veidā, kā to dara komūnisti mūsu zemes ziemeļos."

Korejas frontē amerikāņi kopā ar citu kara laupījumu ieguvuši arī kādu Padomju savienībā ražotu automatisko šauteni ar 1950. g. atzīmi. Šo šauteni paredzēts nogādāt UN drošības padomei, lai nepārprotami pierādītu, ka ziemeļkorejieši saņem kara materiālus no Padomju savienības.

Šveices laikrakstu korrespondenti Tālajos austrumos ziņo par katastrofālo stāvokli, kādā nonākuši pusotra miljona dienvidkorejiešu bēgļi, kas saplūduši Pusanas ostā. Lielā bēgļu masa dzīvojot pusbadā, un tiem trūkstot arī visnepieciešamāko drēbju, segu un medikamentu. Neskaitāmus bērnus vecāka bēgot pametuši ceļmalās, bieži vien piespraužot tiem zīmīti, kurā „atradējs" lūgts gādāt par šo bērnu tālāko likteni.

BALTĀS UN SARKANĀS ZVAIGZNES VIRS KOREJAS

Kad ģen. Mekartūrs paziņoja, ka Suvonas lidlauku bombardējušas lidmašīnas apzīmētas ar Padomju savienības aviācijas oficiālo pazīšanas zīmi — sarkanu zvaigzni, daudzi sagaidīja, ka Kremlis sacels negantu protesta vētru. Šoreiz tas tomēr nenotika. Ar sarkanu zvaigzni dzeltenā aplī apzīmētās Ziemeļkorejas lidmašīnas ir Padomju savienības ražojums un — neoficiāls īpašums. Žurnālisti un militārie novērotāji ziņo, ka ziemeļkorejiešu lidotāju uzbrukuma un atvaires taktika arī ir tipiska padomju „marka", pazīstama no otrā pasaules kara.

Otrā pasaules karā padomju aviācijas izlasē bija izcilcinātāji. Korejā vērojams, ka stāvoklis nav mainījies. Amerikāņu izcilcinātāji (ar parasto motoru), ir ievērojamāki ātrāki, bet padomju — lielākām manevrēšanas spējām. Ar brīvā formācijā (padomju skola) lidojošām lēnākām, bet kustīgākām lidmašīnām cīņa nav viegla. Izšķirējs faktors šādu neviendu ieroču divkaujā ir cīnītāju rutīna, kas amerikāņiem ir krietni lielāka.

(Turpinājums 8. lpp.)

Nozīmīgu nodevu aicinā Drošības padomē - saka britu delegāts

Nujorka (Jj). — Apvienoto nāciju Drošības padomes pēdējā sēdē vēl arvien turpinājās neauglīgās debates padomju delegāta Maļika un pārējo padomes locekļu starpā. Rietumvalstu delegāti kategoriski noraidīja Maļika ierosinājumu pieaicināt Drošības padomē Ziemeļkorejas pārstāvi. Sevišķi asi pret to izteicās britu delegāts Džebs, norādīdams, ka Ziemeļkoreja vēl arvien turpina savu noziedzīgo agresiju, un uzaicināt tās pārstāvi Drošības padomē nozīmētu to pašu, kā iztaujāt noziedznieku par viņa nākotnes nodomiem, kamēr tas vēl mierīgi turpina savu noziedzīgo darbību. Vēlākā sēdes gaitā amerikāņu delegāts Vorens Ostins teica: „Es gribu uzstādīt Maļikam tikai divus viekāršus jautājumus: vai Padomju savienība 25. jūnijā, kad sākās Korejas karš, ir iesniegusi Drošības padomei sūdzību par ASV agresiju, vai vismaz sūdzību par Dienvidkorejas uzbrukumu Ziemeļkorejai? Šādas sūdzības no padomju puses nekad nav oficiāli iesniegtas." — Nepanākot nekādu vienošanos, Drošības padome pārtrauca sēdi līdz piektdienai.

Vēl četrus tūkstošus gadu

Latvieti, pacel galvu un sirsnīgāk kā līdz šim ieklausies savas tautas likteni, jo tas ir arī tavs liktenis. Tas pauž cieņas un upuŗus. Tik daudz dzīvības, brīvības un mantības upuŗu latviešu tauta nav cietusi gadu simtos, cik tā tagad ieciešana vienā gadu desmitā no komūnisma varas.

Un tomēr Latvija dzīvo! Kamēr latvietis pats gribēs brīvu latvisku valsti un Dievs svētīs tā ģimeni, Latvija vēl dzīvos četrus tūkstošus gadu. Par spēti cieņām un upuŗiem, tautieši dzimtenē un Sibirijā dzīvo un mirst Latvijai. Viņu tēvu zemes mīlestība un uzticība ir stiprāka par Kremja varu. Tā ir drošība, ka latviešu tauta arī šo laiku pārdzīvos.

Bet taisni šajā lielo cerību laikā, kad pasaulē sākuši skanēt kara un brīvības svani, kas liek mums stiprāk pieķerties savai tautai un tēvu zemei, mūsu trimdas vadītājas iestādes, kam jāstāv nomodā par Latvijas karogu, sasniedz nacionālu briesmu brīdinātājas vēstis. Tās nāk no visām zemēm un liecina, ka arī latviešu trimdas saime ir briesmās.

Lielu politisku un militāru notikumu laikā katra tauta brupojas arī garīgi. Tautas dvēseli savilpo tēvu zemes mīlestības uzliesmojumus un neviens upuris vairs nelikas lielu. Viestura, Čakstes un Ulmaņa Latvijā tēvu zemes mīlestība un varonība bija latviešu augstākais tikums. Bet trimdinieku saimē?

Divu okupāciju laika un tagad trimdas gadu personīgās cieņas, politiskā nebrīvība un smagā eksistences cīņa padarījusi daudzus nejūtīgus pret savas tautas likteni. Izlasot ziņas par nogalinātiem, deportācijām, zemes izpostīšanu, partizānu izmisuma cīņām Latvijā, mēs neledzīgākie sviežā naidā un cīņas gribā, bet jāatzīst apmierinātā, ka pašā cauri labākuši traģiskajam likteņiem ir kā pienākuma dēļ papukojamies par pasaules notaisnību, un turpinām savu ikdienu. Šī ikdiena ar šausmu recības un nezināmas nākotnes rūpēm, visādu tieksmju, strīdiņu piesēta un gandēta, suverēni valda pār trimdinieku domām, jūtām un gribu. Par tautu un valsti domāt un darboties pietrūkst laika un spēka. To atliek uz vēlāku laiku. Dabiskā tiekšanās pēc mierīgas un laimīgas dzīves lēnām pāraug pāri sudusai pagātnei, latviešu tautas un valsts apziņai. Tās ir materiālās labklājības alcēji, kas rēķina un kalkulē. Trimdā viņu skaits bīstami aug.

Kur mūsu ticībai būtu jābūt šā laikam, mēs sākam arvien mazāk ticēt paši sev un arvien vairāk sirgt ar politisku masvērtības kompleksu, ka mēs nespējam palīdzēt savai tautai. Mēs nesteidzamies palīgā ar darbiem Latvijai. Nostiprinās vēlēšanās piesliešies lielajām pasaules tautām. Tagad, kad atskan kara taures, kas vēsta drīzu Latvijas atbrīvošanu, daudzi trimdinieki iet nost no cīņas ceļa. Ir radies spārnots sauciens — nodrošināt personīgo dzīvi, sakrāt naudu atpakaļceļam un nogaidīt. Ja Latvija drīz būs brīva, varēs braukt mājās, bet ja atgriešanās ieilgs, būs nopirkti īpašumi, raduŗās citas intereses un saistības. Un savas nākotnes labā jau tagad tiek iesniegti pirmie jaunās pavalstniecības dokumenti, bet jaundibināmo latviešu organizāciju mērķi izteikti uzmanīgi, pēc iespējas izvairoties no vārdiem „politiska cīņa par Latviju". Lēnām top jauna dzimtene. Lēnām sadrūp latviešu 120.000 lielais brīvības cīnītāju pulks.

Latvija ir briesmās. Katrā nometnē, hostelī, mājā, katrā baznīcā un biedrībā vajadzētu skanēt traukšmei. Un tomēr — mēs nešaubīgi ticam, ka Latvija vēl dzīvos četri tūkstoši gadus. Aiziet no savas tautas mums neatļaus karš, kurā iznīcinās komūnismu un satrieks dzelzs priekškaru, atbrīvojot ceļu uz Latviju. Bet vistiprākais pamats mūsu ticībai ir tautas kodola Latvijā fanātiskā griba un izturība pārdzīvot arī šo visbriesmīgāko okupāciju Latvijas vēsturē. Un kamēr trimdas saimē būs vēl vismaz simts tādu pat fanātisku cīnītāju, Latvija dzīvos. Mūsu tauta Latvijā zina, ko tās dēli brīvajā pasaulē dara un nedara. Lai šie simts fanātiskie Latvijas cīnītāji visā pasaulē, pildot Latvijas pavēli, tad arī pem uz saviem pleciem Latvijas likteni, stāv un krīt par Latvijas nākotni. Tad visa trimdas saime varēs iet droši pretī karam un mieram.

V. Lambergs

Viens no cīnītājiem

20. augustā ar kuģi „General W. C. Haan" no Gronas uz ASV aizbrauca LCK priekšsēdis, LNP un LCP loceklis Haralds Klarks ar ģimeni un sievas tēvu, veco strēlnieku dibinātāju Jāni Goldmani. Klarks bija viens no aktīvākajiem **latviešu cīnītājiem trimdā**, kas, vairākus gadus pildīdams trimdas augstākā izpildorgana vadītāja amatu, ir guvis vērā ņemamus panākumus latviešu trimdinieku bēdu, rūpju un vajadzību remdēšanā. Aizbraucot

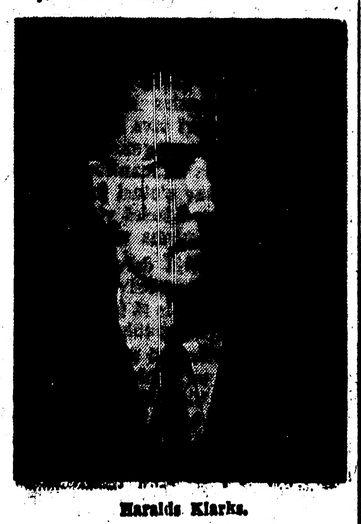

Haralds Klarks.

no Vācijas, Klarks nealiet no sabiedriskās dzīves un neizlaidīs no rokām cīņas ieročus, bet arī ASV liks lietā savas izcilās spējas un pieredzi mūsu tautas brīvības un tiesību aizstāvēšanā.

Klarks ir tautsaimnieks, beidzis Latvijas universitāti. Latvijā darbojies pasta krājkasē, ar kuras kodolu 1944. g. oktobrī pārvietots uz Pomerāniju. Vēlāk pārgājis uz Saksiju, kur pēc amerikāņu ienākšanas uzņēmies vietējo un no Čehijas plūstošo latviešu sakarnieka pienākumus pie amerikāņu iestādēm. Kopš 1945. g. jūlija Klarks dzīvoja Vircburgas centrālajā nometnē, kur piedalījās tās noorganizēšanā un bija tās ilggadīgs komitejas priekšsēdis un vēlākais administrātors. Līdztekus viņš bija Bavārijas latviešu padomes un Latviešu centrālās padomes loceklis un LCK finanču nozares vadītājs. 1948. g. 3. martā jaunievēlētā 4. LCP H. Klarku ievēl par LCK priekšsēdi, kādu amatu viņš izpildīja līdz savai izceļošanai uz ASV.

Klarka vadītā LCK bija īsts darba kabinets, kas panāca šīs latviešu augstākās pārstāvniecības legalizāciju pie IRO, sabiedroto augstajiem komisāriem Vācijā un pie Bonnas valdības, kā arī LCP un LCK legalizāciju vācu ziesā, kas LCK deva iespējas teikt drošu un skaidru vārdu visās bēgļu aprūpes un tiesiskā stāvokļa lietās. Klarka darbības laikā notika latviešu intensīva emigrācija uz ASV, Austrāliju, Kanadu. Pēc LCK atzīšanas H. Klarku akreditēja par latviešu pārstāvi pie IRO un augstajiem komisāriem. Klarks noorganizēja un sasauca pirmo LNP kopsapulci, kuras darbā viņš vienmēr ieturēja izlīdzinātāju līniju starp mazākumu (parlamentāriešiem) un vairākumu. Klarks kā pirmais LCK loceklis apmeklēja Latvijas valsts ārkārtējo pilnvarnieku un sūtni K. Zariņu Londonā un noorganizēja sūtņa Vācijas apmeklējumus angļu un amerikāņu joslā.

Klarka vietā LCK priekšsēža pienākumus uzņēmies LCK vicepriekšsēdis V. Janums, bet latviešu pārstāvja pienākumus pie IRO, augstā komisāra Mekloja un Bonnas valdības pārņēmis LCK vicepriekšsēdis V. Lambergs, kas reizē arī vadīs LCK amerikāņu joslas delegāciju.

V. L.

„Sadarbība ar bēgļiem pašnāvība" — saka vācu deputāts

Šlezvigā-Holšteinā, ir apm. tikpat daudz bēgļu no Vācijas austrumiem, cik vietējo iedzīvotāju. Jūlijā notikušajās landtaga vēlēšanās milzu panākumus guva vācu bēgļu partija BHE, kas kļuva par trešo lielāko partiju un jūtami spēj ietekmēt kā valdības sastādīšanu, tā saimniecisko un politisko dzīvi.

Bēgļu partijas prasības nav neizpildāmas, ja vien vietējiem ir cilvēcīgas jūtas un laba griba saprasties ar tautas brāļiem, kas izdzīti no dzimtās mājas. BHE prasa visu bēgļu vienlīdzību ar vietējiem iedzīvotājiem, lai valsts un pašvaldību iestādēs vadītājas personas būtu arī bēgļi, lai bēgļiem maksātu pilnas pensijas, lai izdarītu agrārreformu utt.

Pret šādām BHE prasībām ir kristīgo demokratu, brīvo demokratu un vācu partijas izveidotais bloks. Tas tomēr nav tik stiprs, lai būtu absolūtā vairākumā, bet uzāicis pret BHE vērstu aģitāciju, kas dažkārt iet jau pārāk tālu un skar arī mūs, ārzemju bēgļus, jo bažīgākam uzsākta ciešā sadarbība ar BHE. Tā Neatstātā ministru bloka partiju sanāksmē deputāts Dr. Prathers (FDP) norādīja, ka 64 proc. BHE vēlētāju esot kreisi noskaņoti. „Ja mēs pieņemtu sadarbību ar bēgļiem, tā būtu mūsu pašnāvība." Vācu deputāts savā tuvredzībā šķiet nemaz nejūtam sava apgalvojuma nepareizību, ko taču pierāda kā BHE partijā aktīvi apvienoto, tā pašreiz vēl malā stāvošo ārzemju bēgļu asās naids un bezkompromisa cīņa pret komūnismu.

E. E.

Kā izsaukt uz ASV [illegible] nedzīvo [illegible]ijā

Latvijas sūtniecība Vašingtonā saņēmusi daudzus pieprasījumus, kur lūdz informāciju par to, kā izsaukt uz Sav. valstīm tādus savus piederīgos, kas nedzīvo Vācijā, Austrijā vai Italijā. Šinī jautājumā sūtniecība 16. augustā paskaidrojusi sekojošo:

Pirms divām dienām pieņemta instrukcija pie 1948. g. DP likuma papildinājuma, saskaņā ar kuru zināmam skaitam bēgļu no citām Eiropas valstīm paredzēta iespēja ieceļot Sav. valstīs uz šī DP likuma papildinājuma pamata, ārpus kārtējās emigrācijas kvotes. Interesentiem ieteicams nekavējoties reģistrēties tuvākajā ASV konsulātā, jo lūgumus caurskatīs pieteikšanās kārtībā.

Vīzas pieprasītājam vispirms jābūt kvalificētam iecelošanai saskaņā ar vispārējiem DP likuma noteikumiem. Bez tam viņam jāatrod kāds Sav. valstīs dzīvojošs ASV pilsonis, kas ir ar mieru dot nepieciešamo garantiju resp. atrast vīzas pieprasītājam darbu. Šādam sponsoram jāizpilda un jāiesūta piekritīgajam ASV konsulam īpašs formulārs: Form DSP — 41b (7—25—50) — Assurance by an Individual or Individuals (For use under Displaced Persons Act of 1948, as amended). Šo formulāru var dabūt ASV ārlietu ministrijas (valsts departa- [illegible] vīzu [illegible] šošais priekšno[illegible] ka [illegible] pieprasītājam, kas pēc [illegible].g. 1. septembra atstājis savu zemi kara darbības rezultātā un tagad nevar atgriezties tur valdošo politisko apstākļu dēļ. Bez tam uz vīzu varēs reflektēt vienīgi tie, kam viņu pašreizējā uzturēšanās zemē nav tiesības uz pastāvīgu dzīvi resp. kas spiesti īsos intervālos pagarināt savas uzturēšanās atļaujas. Katru konkrētu gadījumu galīgi izšķirs uz vietas ASV konsuls.

VASARAS NOMETŅU VIETĀ JAUNATNES IZBRAUKUMI

Britu joslas YMCAs-YWCAs vadība paziņojusi, ka tā šogad vairs nerīkos vasaras atpūtas nometnes jaunatnei, bet to vietā, sākot ar augustu, divu dienu ilgus izbraukumus jauniešiem no 10 g. vecuma. Piedalīšanās maksa DM 1,— dienā, ieskaitot uzturu. Pārnakšņošana paredzēta teltīs, kuras pašiem ekskursantiem būs jāuzceļ un jānojauc.

G. G.

Nometņu dzīve

PINEBERGĀ pēc Baltijas universitātes darbības izbeigšanas bijušā lekciju ēka vairākus mēnešus stāvēja tukša. Pa to laiku dabūjamu kabinetā beņinu telpās (tātad ļoti piemērotā vietā) bija apmeties garausaino sikspārņu pāris. Tagad ēka pārbūvēta vācu skolu vajadzībām, un 17. augustā tajā ar dižlesmām iesoļoja vācu skolu jaunatne.

Maize, margarīns un zivis

Kā jādzīvo, lai iztiktu ar 1 DM dienā:

Vecie ļaudis un darba nespējīgie ārzemju bēgļi, kas pēc pārlešanas vācu saimniecībā saņem 27—38 DM pabalsta mēnesī, nostādīti smagas problēmas priekšā. Lai gan dzīvokļa īre no minētās summas nav jāmaksā, taču par elektrību, ūdeni un kurināmo jāgādā pašam. Normāli elektrisko strāvu mēnesī patērē par 2,50—3 DM, par malku un ogļēm jāizdod tikpat — kopā apm. 6 DM. Uzturam paliek 20 līdz 30 DM mēnesī vai 0,65—1 DM dienā. Kā ļaudis iztiek ar šo summu? Ko „ekstrā"? Kā mūs tagad dēvē, liek brokasta, pusdienu un vakariņu galdā?

„Sviestu kopš iekļaušanās vācu saimniecībā neesmu redzējusi," saka sirma māmuļa, „tāpat naudas neiznāk ne galā, ne pušu. Jāiztiek ar kartupeli un margarīnu."

„Rudeni jau kā nekā pārlaidīsim," piebilst kāds cits trūcīgā pabalsta saņēmējs, „bet kā būs ziemā, kad lauksaimniecības ražojumu cenas celsies? Ar 65 feniņiem dienā iztikt nevarēs."

Vācu bēgļu pāris no Saksijas, kas visus pēckara gadus izticis ar aizgādības pabalstu — 50 DM (vīram 29, sievai 21), izklāsta savu „gudrību", kas līdzējusi izvilkt dzīvību: elektrība un malka mēnesī patērēta par 4 DM, atlikušās 46 markas (apm. 1,50 DM dienā 2 personām) sadalītas šādi: maize, margarīns, zivis — 1 DM, sacharīns, kafija, dārzeņi, kartupeļi uc, sīkumi — 40 feniņu. Tā vācu bēgļi — nespējnieki iztikuši visus pēckara gadus. Cukuru, sviestu, gaļu austrumvācieši redzējuši tikai skatlogos. Katru dienu pūlējušies atlicināt pa feniņam, lai reizi gada ceturksnī varētu noskatīties kādu filmu, lai vismaz reizi nedēļā varētu nopirkt jaunāko laikrakstu.

Stāvoklis mazliet uzlabojies, kad saņēmuši ta. dārdzības piemaksu — ap 6 DM mēnesī. Pusotra gada vajadzējis krāt, lai nopirktu lētu apavu pāri. „Bet, mīļā, [illegible] ar labākiem laikiem — cilvēks ir sīksts," drebošu balsi sāka dzīves norietā esošais vācu bēgļis. Viņš raud, gluži kā mēs, par zaudēto dzimteni... Viņš saprot arī latviešu bēgļi, kas ienesuši pārdot varbūt pēdējo īsta zīda lakatiņu, lai tikai nebūtu jābadojas. Vācietis zina cilvēku, kas viņai labi samaksās, un aizved latvju māmuļu tur. Viņš varēja, protams, kā starpnieks te labi nopelnīt, bet to nedarīja, jo ir tā paša nezvēra vajātais, no kā bēgam mēs...

E. M.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI VIŅIEM JĀKAVĒJAS?

IRO savos norādījumos bieži pārmet DP, ka tie kavētos izceļot un mēģinātu vispār novilcināt aizbraukšanu. Par lielo bēgļu vairumu, manuprāt, to gan apgalvot nevar. Nometnēs ir cilvēki, kas jau 4—6 mēnešus ar nepacietību gaida aicinājumu uz transitnometnēm, bet nevar viņu sagaidīt. Sevišķi tautieši no britu joslas, kas tagad spiesti iztikt ar trūcīgajiem sociālās aizgādības pabalstiem, dibināti ieinteresēti ātrākā izceļošanā, lai reiz tiktu pie kārtīgas maizes un darba.

Izņēmums gan pa daļai varbūt ir ļaudis, kas vēl joprojām strādā IRO iestādēs un saņem labas algas. Emigrācijas centros netrūkst piemēru, kur strādā visi DP ģimenes locekļi un kas mājas darbam un bērnu aukļēšanai paši algo papildspēkus. Tad nav brīnums, ka viņi kavējas izceļot, jo jūtas Vācijā labi. Pieredze rāda, ka tikko viņiem draud iesaistīšana vēru saimniecībā, tā tūlīt arī rodas vēlēšanās ātrāk tikt uz kuģa.

Taču visumā šādu cilvēku nav daudz un vispārējo ainu viņu nostāja daudz negroza. Būtu jādara viss, lai izceļošanas procesi paātrinātos un nometnes ātrāk iztukšotos.

A. Vanags, Šveinfurtē

ARĪ MĒS GAIDĀM PALĪDZĪBU

No visiem kontinentiem, kur vien tālāks skaits latviešu, pienāk ziņas par apvienošanos, organizēšanos un biedrību dibināšanu. Diemžēl, par Franciju to nevar sacīt. Tāpēc būtu jāvēlas, lai tautieši kopas uz vietām nekavējoties sāktu organizēšanās darbu un mēs vienreiz varētu nonākt pie savas organizāciju apvienības vai nacionālās komitejas. Pašreiz vienīgā organizācija, kas attīstījusi plašāku darbību, Francijas latviešiem ir palīdzības komiteja Parīzē, kuras galvenā interese veltīta savstarpējas palīdzības darbam un trūkumā nonākušo materiālam atbalstam.

Lai organizatorisko darbu atdzīvinātu, vajadzīga aktīva ierosme. Šajā ziņā no vienmēr esam saņēmuši vēlamo palīdzību. Konkrēts piemērs šim norādījumam lai būtu savā laikā notikušā vēstuļu akcija. Akcijas organizētāji bija izsūtījuši rīkņu paraugvēstuļu tautiešiem un viņu organizācijām, bet starp tām neredzēja ne viena parauga franču valodā. Tie nepieņēma arī pēc mūsu īpaša lūguma, kurā bija norādīts, ka maz Francijā tautiešu, kas tik labi pārvalda franciski, lai varētu paši šādas vēstules uzrakstīt. Noskatoties uz to, no savas puses tomēr cenšos darījuši, kas bija mūsu spēkos, lai pasākums izdotos.

Mēs esam un paliekam ieskatos, ka Latvalsts Francija ir un paliek noteicēju faktors starptautiskajā politikā un Eiropas forumā, ko nekad nedrīkstam aizmirst. Tāpēc tieši Francijai un viņas latviešiem būtu veltījama lielāka uzmanība. Šeit varētu darīt svētīgu propagandas darbu, ja vien mums būtu materiāli franču valodā. To lai ilustrē tikai viens piemērs: brošūra Es apsūdzu austrumus un brīdinu rietumus arī angļu valodā radīja lielu interesi manos franču paziņās un grāmata gāja no rokas rokā.

Šo un līdzīgu apstākļu dēļ Francijas tautiešī gaida mūsu centrālo organizāciju palīdzību un pašu aktīvāku ierosmi.

H. Misiņš, Lionā, Francijā

„PIENĀKUMA" IZPILDĪŠANA

Ir zināms, ka cilvēki ar vāju pienākuma izjūtu sabiedrībā nav darīgi un, ieņemot augstākus amatus, vēl vairāk daudz ko nedarīt. Bet līdzās, ka darbīgi jaunā var nodarīt, savus „pienākumus" arī pārāk centīgi izpildot vai pārprotot. Minēšu divus piemērus:

1945. g. aprīlī likvidējot karā cietušajiem latviešu karaviriem vajadzēja atstāt Dāniju un doties uz frontes sektora aizstāvēšanu Berlīnē tikai tāpēc, ka kāds latviešu ārsts, majora pakāpē, bija pat amputētos atzinis par spējīgiem cīnīties.

Otrs piemērs. Kopš kara beigām pagājuši jau 5 gadi, kad kādā angļu joslas ieceļošanas nometnē jauns latvietis ārsts veselības pārbaudē rūpīgi apskata ieceļošanas kandidāta kreiso roku un, nekļūdīgi neatrazdams, domīgi aplūko visu ķermeni: latvietis un iesaucamos gados, — viņam vajadzētu būt bijušam karaviram!

Arv. Kūlītis, Braunšveigā

KURŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

Ar šodienu sākam iespiest pasīstamās angļu dāmu romānu rakstnieces Agates Kristi romānu Kurš vainīgs? Tajā aprakstīts atrisinājuma noziegumam, kas noticis gaisā — pasažieru satiksmes lidmašīnā ceļā no Parīzes uz Londonu.

Romāna vieta visai tuva reālajai dzīvei — taisni pēdējos mēnešos noziegumi gaisā, nosīkpumainas lidmašīnu katastrofas un nenoskaidroti sabotāžas akti intensīvi nodarbina ne tikai sabiedrisko domu un laikrakstu lasītājus, bet jo sevišķi izmeklēšanas iestādes. Pēc tam, kad šādi notikumi bija norisinājušies ASV un īpaši Anglijā, par ko jau ziņojām, nesen Bārsina saliņ nogāzās 4 motoriga satiksmes lidmašīna, kuras lidojumam bija sakars ar liela stila spekulāciju ar dažādu zemju valūtām. Nesen arī Šveicē pret kādu klinti bez redzama iemesla triecās divvietīga sporta lidmašīna, kurā atradās viens angļu un viens amerikānis. Vēl šai pavasarī Skotlandē Jarda un Civilās aviācijas ministrijas ierēdņi bija nodarbināti ap kādu starpgadījumu, kas norisinājies Londonas—Parīzes satiksmes lidmašīnā: 10 minūtes pēc starta satiksmes lidmašīna Vikings Vigilanss atradās 1200 m augstumā virs Lamanšas kanāla, kad piedzīvoja ārkārtīgi spēcīgu eksplosiju, taču laimīgi tika novadīta atpakaļ Northoltas aerodromā. Ir skaidrs, ka noticis noziegums, taču vainīgie vēl nav atrasti. Jūlija beigās Kanadā piesprieda nāves sodu Albertam Geijam, kas Montreālas—Kvebekas gaisa satiksmes lidmašīnā bija ievietojis eļļas mašīnu, lai tā eksplodēdama ienestu viņam 15.000 dolaru, par kādu summu bija apdrošināta viņa slievas. — Šīs lidmašīnas pasažieres dzīvība. Tikai pateicoties gadījumam, veiksmīgo nodomu, kas būtu prasījis tā cilvēku dzīvības, ieceļa atklāt. Un šovasar jūnija vidū, nogāžoties Saigonas—Parīzes pasažierlidmašīnai, gāju dabūja 37 cilvēki. Nav šaubu, ka arī šeit pastrādāts noziegums. Lidmašīnas pasažieru vidū atradās arī kāds aussts Francijas devīžu kontroles iestādes ierēdnis, kā arī kāds franču žurnālists, kuŗu portfelī atradās izmeklēšanas materiāli par neatļautām valūtas operācijām. Bija noskaidrots, ka Saigonas spēļu kazino īpašnieks Francīnī kopā ar saviem līdzgaitniekiem uz valūtas kursu starpību nopelna miljardus: indokīnas piastrus, kuŗu oficiālais kurss 17 franku, pārveda us Parīzi, kur iemainīja pret frankiem. Frankus savukārt nogādāja atpakaļ Saigonā, kur par 17 frankiem maksā 2 piastrus. Kad bandas dalībnieki juta izmeklēšanas iestāžu taustekļus, viņi nekavējās iegūto materiālu iznīcināšanai upurēt ne tikai minēto ierēdni un žurnālistu, bet vēl 35 citu lidmašīnas pasažieru dzīvības.

Agates Kristi notālotais notikums nav ne tik drausmīgs, ne arī tajā piešķirta nozīme noziegumu aprakstam — asprātīgā, intriģējošā veidā, palikdama uzticīga laba prozas darba tradīcijām, un visai spraigā risinājumā, vieglā, rotaļīgā valodā, kuŗā pazīb pa smaidam un dzirkst asprātības, pasīstamā dēku romānu autore attēlo noticušā noziegumā atrisinājuma gaitu, kas līdz pēdējam vārdam liek intensīvi līdzi dzīvot arī lasītājam.

Septembŗa saule lēja savus svilinošos starus pār Leburžē aerodromu Parīzē, kur bars pasažieru pašreiz kāpa Prometeja vārdā nosauktā gaisa satiksmes lidmašīnā, lai pēc nedaudz minūtēm paceltos lidojumam uz Kroidonu Anglijā.

Džena Greja bija viena no pēdējām, kas ierausās lidmašīnā un mājīgi atlaidās savā vietā. Gaŗām nieciģajai virtuvei un abām tualetes telpām daži pasažieri jau bija devušies pa vidus durvīm uz lidmašīnas priekšējo nodalījumu. Beidzot puslīdz visi bija iekārtojušies, un viņā pusē ejai, kas šķīra numurētās vietas vienu no otras, jau atskanēja dzīva knāda, kuŗā īpaši izcēlās augsta, spalga sieviētes balss. Džēnas lūpas viegli noraustījās — ar šādām balsīm viņa bija paguvusi iepazīties līdz apnikumam.

„Mīļā, vai tas ir iespējams? Man taču nebija nekādas jausmas. Kā, lūdzu? Žuanlepēna? Ak, jā,-nē, nē... Le Pinē! Protams, tur vienmēr ir viena un tā pati patīkamā sabiedrība... Bet protams, mēs sēdēsim blakus. Tas neiet? Ak, cik žēl! Kas tad... ak, es jau redzu..."

Džēna paslepus no acu kaktiņiem uzlūkoja runātāju — tas bija neliela auguma vecāks kungs ar garām ūsām un olai līdzīgu galvas kausu. Viņš savāca savas mantas un devās uz kādu sēdekli aizmugurē. Džēna pagrieza galvu un aplūkoja arī abas dāmas, kuŗu parādīšanās svešajam kungam bija likusi tik pieklājīgi uzvesties. Dzirdot pieminam Le Pinē, Džēna kļuva ziņkāra, jo arī viņa atgriezās no turienes.

Vienu no abām dāmām viņa atcerējās pavisam noteikti, viņa atcerējās, ka bija to redzējusi pie bakarā galda, nervozi savelkam un atkal atlaižam savas mazās rokas, kamēr viņas maigi šmiņķētā seja pēkšņi kļuva sārta un tad spēji nobāla. Kā gan viņu sauca? Viena no Džēnas draudzenēm — maslere kādā skaistuma kopšanas salonā — šo vārdu bija minējusi, nievājoši piebilzdama: „Par savu dižciltību viņa var pateikties vienīgi precībām — agrāk taču viņa bija tikai koriste vai kas līdzīgs!"

Otra dāma toties bija „īsta", — tipiska sporta mīļotāja aristokrate — nosprieda Džēna, iekams pievērsās lidlaukam. Tur bija redzamas vairākas lidmašīnas, no kuŗām viena atgādināja milzīgu metalla simtkāji. Pa kabīnes logu lūkodamās viņa pamazām nostiprināja sevī apņemšanos ne par ko nepalūkoties taisni uz priekšu, kur viņai tieši pretim, tērpies visai košā, ziļi zaļā pulovera, sēdēja kāds jauns cilvēks.

Mechaniķi uzsauca viens otram dažus vārdus franču valodā. Ierūcās motori, tad drusku pieklusa, ierūcās atkal no jauna. Lidmašīna sāka kustēties. Džēna neviļus aizturēja elpu. Tas bija tikai otrais lidojums viņas mūžā, un uztraukums tādēļ bija piedodams. Dieva dēļ, izskatījās gandrīz tā, kā viņi tūliņ iedrāzīsies kādā žogā. Bet nē, nu jau viņi atradās gaisā, pamazām cēlās arvien augstāk un augstāk, apmeta līkumu — un Leburžē aerodroms palika lejā zem viņiem.

Lidmašīnā bija divdesmit viens pasažieris — desmit priekšējā, vienpadsmit aizmugures nodalījumā, neskaitot divus pilotus un divus stjuartus. Kaut gan motora rūkoņa bija tik veikli noslāpēta, ka ausīs nevajadzēja bāzt vatī, taču troksnis vērtās tik liels, ka apgrūtināja sarunas, toties likdams rosīties domām.

„Es viņu neuzlūkošu," domāja jaunā meitene. „Es vienkārši negribu! Tam nav nekādas jēgas. Tad labāk pievērsīšos skaistajiem skatiem. Vai labāk garā vēl reiz visu izstaigāju — visu, no pāša sākuma."

Viņa enerģiski pavēlēja domām atgriezties pie tā, ko pati dēvēja par „sākumu", proti — pie lozes iegādes loterijā. Protams, tā gan bija izšķērdība, taču viļinoša izšķērdība, kas bez tam sagādāja daudz jautrības un zobgalību frizieŗu salonā, kurā viņa bija nodarbināta kopā ar piecām citām jaunām meitenēm.

„Ko tu darīsi, mīļā, ja patiesi laimēsi?"

„Ak, es gan zinātu, ko darīt!"

Plāni... Gaisa pilis... Nu, viņa gan nelaimēja lielo laimestu. Taču tā vietā Džēna gan ieguva simts mārciņu. Simts mārciņu laimesta!

„Pusi no tām tu izdodi, bet otru pusi paglabā grūtiem laikiem, mīļā. Nekad nevar zināt, ko nākotne nesīs."

„Es gan tavā vietā nopirktu sev kažoku. Patiesi elegantu, pirmšķirīgu kažoku."

„Bet kādēļ lai neatļautos kādu jūras ceļojumu?"

Iedomājoties jūras ceļojumu, Džēna sāka gandrīz svārstīties, taču beidzot palika uzticīga savai pirmajai idejai: pavadīt vienu nedēļu Le Pinē Francijā. Tik daudzas viņas klientes devās uz Le Pinē, tik daudzas jūsmoja par šo skaisto vietu! Un kamēr viņas veiklie pirksti ondulēja, lika ilgviļņus, kamēr viņas mēle mechaniski trieca vienus un tos pašus glaimus, viņas smadzenes domāja: „Kādēļ gan lai es nedotos uz Le Pinē?"

Tērps viņai nesagādāja nekādas grūtības. Kā visas Londonas meitenes, kas nodarbinātas elegantajos veikalos, Džēna prata ar smieklīgi maz naudas izsekot visām modes prasībām. Nagi, sejas krāsa un mati bija nevainojami.

Tā tad Džēna devās uz Le Pinē.

Tagad no visām tām dienām, ko viņa tur bija pavadījusi, no tām domās palika pāri tikai viens gadījums. Gadījums, kas norisinājās pie ruletes galda.

Ik vakaru viņa atļāvās sev nelielu summu naudas spēlei, sevī cīnīdamies ar šo summu nepārsniegt. Taču, par spīti parastajai mānticībai, viņai nebija iesācējas laimes. Ceturtajā spēles vakarā viņa gan nedaudz laimēja, bet atkal zaudēja, turklāt vairāk, nekā laimēja. Viņa izšķīrās par pēdējo likmi un gaidīja. Neviens nebija licis uz cīparīem pieci un seši. Vai uzdrīkstēties? Un ko — pieci vai seši? Viņas sajūtas teica — pieci. Džēna izstiepa roku — un lika uz seši. Taisni īstajā laikā; un tajā pašā brīdī kāds spēlētājs viņai pretim lika uz pieci.

„Neviens vairs neliek?" jautāja krupjē. Lodīte iegrabējās un palika stāvam.

„Cīpars pieci, sarkanais," sacīja krupjē.

(Turpinājums sekos)

Zeme sakustas

VĒSTULE LATVIJAI NO VENECUĒLAS

Savādi ir, ja pirmo reizi jāpiedzīvo zemestrīce, kad gluži negaidot tev sāk zeme zem kājām kustēties. Bija novakare, kad tumši mākoņi, aizņemdami visu pamali, vēstīja lietus tuvošanos. Pirmās smagās lāses jau skāra mani, kad atrados mūsu tautiešu jaunpirkto mājiņu tuvumā, Barkisimeto. Runājoties un interesējoties par latviešu jauno māju pirkumu un iekārtojumu, bijām izgājuši pagalma priekšiņā, kad pēkšņi betonētais pamats sāka no vienas puses uz otru kustēties. Nenojauzdams bīstamo situāciju, apjautājos, vai tiešām gaŗāmbraucošie autobusi rada tādu satricinājumu. Pēkšņi no pārējām mājām skrēja laukā iedzīvotāji un sauca, ka esot zemestrīce. Bija trīs, viens otram sekojoši apakšzemes grūdieni. Katrs ilga apm. 10 sekundes, bet tuvumā nekādus postījumus neradīja. Atgriežoties pilsētā, redzēju tomēr dažas sagrautas mājas.

ZEMESTRĪCES POSTA AINAS VENECUĒLĀ

No augšas: 1) Bīstami saplaisājušās Sanares baznīcas vērtīgākās statujas un iekārtas priekšmeti novietoti steidzīgi uzceltā pajumtē atklātā laukā. 2) Latviešu ģimene pārgājusi dzīvot teltī savas mājas sakņu dārzā, lai nodrošinātos pret iespējamiem turpmākajiem pazemes grūdieniem. 3) Sagrauts nams vissmagāk piemeklētajā Tokujo pilsētā.

Pēc vairākām stundām visu Barkisimeto aplidoja ziņa, ka ap 50 km attālā Tokujo pilsēta ar 10.000 iedzīvotājiem gaŗīgi sagrauta. Visas mašīnas ar cilvēkiem steidzās naktī paligā un atgriezās ar ievainotiem. Radio un skaļruņi lūdza pēc asiņu devējiem. Vissmagāk cietis bija telefona un telegrafa kantoris, pārtraucot satiksmi ar ārieni. Beidzot ar pārcilvēciskām pūlēm ierēdņiem bija izdevies pievienot ielas vadiem rezerves aparātu un izsaukt pirmo palīdzību. Bija grūti palīdzēt, jo trūka medikamentu un pārsienāmo materiālu. Arī tumsa ar lietus gāzēm traucēja ievainoto uzmeklēšanu. No rīta, noslēdzot baigo nakts bilanci, izrādījās, ka vismaz 120 miruši un vairāki simti ievainoti. Pēdējā zemestrīce Venecuēlā atzīmēta 1812. gadā, kad arī Tokujo pilsēta sagrauta.

Naktī steidzami atgriezos dzīves vietā Sanarē, baidīdamies par savu ģimeni, jo Tokujo ir tikai 10 km gaisa līnijā. Atradu visus sveikus un veselus, kaut pārdzīvots bija daudz. Mūŗa mājai atvērušies visi stūŗi, un šādu māju pilsētiņā ir ap 50 proc. Kaut šodien ir jau trešā diena pēc katastrofas, visi iedzīvotāji novietojušies teltīs, jo atsevišķi pazemes grūdieni vēl nav norimušies.

Sanarē, augustā.

J. Henkuzens

Latviešu vecvecmāmuļa ierodas Austrālijā

IMIGRANTI IMPORTĒ „TIKUMUS", PAR KUŖIEM JĀSARKST — DARVĪNĀ KĻŪST GAŖLAICĪGI, BET PROJĀM NETIEK — IMIGRANTU LABĀ VĪNES PROFESORS MĒĢINA VIENKĀRŠOT ANGĻU VALODU

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

„Es nebūt nejūtos veca, un gaŗais ceļš mani nemaz nav nogurdinājis," austrāliešu žurnālistiem paskaidroja 95 g. v. latviešu vecvecmāmuļa Karline Dadzis, ierodoties ar tvaikoni Anna Salen Melburnas ostā. Austrālijas vēsturē vecākā imigrante atbrauca kopā ar 65 g. v. meitu Olgu Šternbergu un tās ģimeni. Arī kuģa ārsts Dr. S. Saltefons izbrīnījies stāstīja avižniekiem, cik varonīgi 95 g. v. latviete ceļojuma laikā pārcietusi tropisko karstumu un vētras. Kuģi ar DP imigrantiem Austrālijā pašreiz ierodas mazāk nekā iepriekšējos mēnešos. Te pat dzirdamas balsis, ka IRO tvaikoņi esot ļoti izdevīgi karavīru pārvadāšanai. Vai tas nozīmē, ka izceļošanas kustībā uz Austrāliju var iestāties zināms pārtraukums?

*

Bez daudziem jaukiem vārdiem, kas veltīti imigrantiem, austrāliešu presē pa laikam lasāmi arī smagi, bet diemžēl pelnīti pārmetumi. Tā, piemēram, Viktorijas pavalsts policijas iestādes brīdina ļaudis no jauna kriminālnodarījuma veida — kaušanās un duršanās ar nažiem. Domstarpību izkārtošanai nazis esot iecienīts kopš tā laika, kad te sākuši ieplūst Eiropas imigranti. Dienvidaustrālijas policijas komisārs atkal informē Melburnas žurnālu The Australian Post, ka ar jaunaustrāliešu ierašanos Adelaidē sākusi plaukt kāda līdz tam laikam tur nepazīta lieta, ko sauc par — prostitūciju. Par šo Eiropas „kultūras" importu Austrālijā atliek vienīgi stingri piesarkt.

*

Tautietis V. Liepiņš informē, ka Austrālijas tropu metropolē Darvinā no Pertas ieradušies 4 jauni mūsu vīri, un latviešu kopējais skaits tagad tur ir 17. Visvēsākais Darvinā bija jūnijs, kaut arī tad zemākā temperatūra naktīs izrādījās 20 gradi pēc Celzija. Vairums latviešu Darvinā ir jau vairāk nekā gadu, apnikuši tur un vēlas tikt projām, taču visās oficiālajās iestādēs paskaidro, ka to varēs darīt tikai pēc 2 g. līguma nostrādāšanas. Pirms ierašanās Darvinā turpretī teica, ka darba vietu būs iespēja mainīt jau pēc 6 mēnešiem. „Laudīm, kuŗi turpmāk brauc uz Darvinu, katrā ziņā der painteresēties, cik ilgi tur vajadzēs palikt. Divi gadi ir par daudz. Tad tropu apstākļos jau sāk pierast, un aukstākā klimatā vairs neklāsies viegli," paskaidro darvinietis V. Liepiņš.

*

Ielauzīšanās angļu valodā ir un paliek daudzu imigrantu visgrūtākais uzdevums. Sidnejā dzīvojošais bij. Vīnes universitātes profesors Dr. Valkers Gesners paskaidro The Sydney Morning Herald līdzstrādniekam, ka viņš izgudrojis metodi angļu valodas izrunas mācības vienkāršošanai, lai jaunaustrālieši ātrāk iemācītos angliski. Te ir pāris teikumu no Dr. Gelnera „vienkāršotās" angļu valodas: „Too bea, or not too bea; Dhat is dhe questjn; Whedher 'tiz noabler in dhe miend" utt.

Kanbērā, augustā.

Arnolds Šmits

Atkal varēs iecelot Brazīlijas San Paulo štatā

Brazilijas imigrācijas departamenta klātienē notikušajā San Paulo štata zemkopības un rūpniecības pārvaldes sēdē nolemts ar IRO starpniecību atjaunot DP imigrantu uzņemšanu, lai sagādātu darba rokas zemkopībai un rūpniecībai. Sēdē noskaidrojies, ka San Paulo štats līdz šim uzņēmis gan samērā maz DP ieceļotāju, tomēr viņu darba produkcija štata tautsaimniecībai dod jau vismaz 150 milj. kruzeiru, kas atzīstams par ievērojamu pozitīvu faktoru. Ar šo lēmumu atkal rodas cerība tikt pie saviem tuviniekiem tiem latviešu DP, kuŗu ieceļošanu novilcināja Brazilijas pēkšņā imigrācijas pārtraukšana komūnistisku elementu iefiltrēšanās dēļ.

Y.

Kādas pilsētas seja

VĒSTULE NO VINDZORAS KANADĀ

Katrai pilsētai ir sava vēsture. Amerikā un Kanadā tā saistās ar pirmo eiropiešu ierašanos un šīs zemes iekaŗošanu. Tāpēc arī, atskaitot dažus no iedzimto valodas palikušos vārdus, pilsētas te nes vai nu pirmo okeana pārbraucēju, pirmo šo zemju pētnieku un kaŗavadoņu, vai arī jau agrāk Eiropā, sevišķi Anglijā pazīstamu pilsētu un novadu vārdus. Šādā no Anglijas pārņemtā vārdā nosaukta arī Ontario provinces Eseksas apriņķapilsēta Vindzora, centros ar saviem 120.000 iedzīvotājiem.

Vindzora atrodas iepretim Amerikas piektai lielākai pilsētai Detroitai, tās kanāļa dienvidu krastā. Tāpēc Detroita arī lielā mērā nosaka Vindzoras stāvokli un kāds žurnālists nosaucis Vindzoru par Detroitas bēbiju. Detroitas lielās Forda, Kreislera un General Motor auto rūpnīcu nodaļas jo plaši izvērtušās arī Vindzorā, nodarbinot ne mazāk par 20.000 strādnieku. Vindzorā stipri pārstāvēta arī farmaceitiskā un ķīmiskā rūpniecība, lielie spirta un alus brūži. Kā jau robežpilsēta V. ir ievērojams tirdzniecības un transitcentrs. Tā kā Eksesas apriņķis Erio ezera rietumu galā stipri iestiepjas ASV territorijā, tad Vindzora ar savu ģeografisko situāciju izveido Kanadas vestibulu ceļotājiem, kas nāk no rietumiem un ASV centra.

Vindzoras seju iezīmē rūpnīcas, baznīcas un ģimeņu mājiņas. Tā kā Detroitā un Vindzorā nepārtraukti kūp rūpnīcu, lokomotīvju un kuģu skursteņi, tad māju lielais vairums nokvēpušas un netīras un, vasarai nākot, krāsotājiem un tīrītājiem ir ko norauties. Centra ielas kūp mūžīgos putekļos un papīru atkritumos, jo „business" aizņemtiem cilvēkiem, arī pilsētas tēviem atliek maz vaļas nodoties pilsētas tīrībai un izdaiļošanai, kas bija parasta lieta mūsu vecajā labajā Rīgā. Daudzos ielu stūŗos un laukumos, kā jau auto pilsētā, ierīkoti vecu mašīnu maiņas punkti un tā šīs vecās grabažas rožu vai zālāju vietā daiļo pilsētas centra seju. Tikai dzīvokļu kvartālus rotā zāļu laukumiņi un koku alejas, kas vasarā sniedz patīkamu vēsumu.

Viscauri materiāliski ievirzītā dzīve nosaka arī pilsētas garīgo seju. Vindzorā ir tikai divi nopietni ņemami grāmatu veikali, kuŗos grāmatas vienīgi angļu valodā. Arī tie paši vāji apmeklēti un kādēļ arī tur lai ietu, kad vaļas brīžos var iztikt ar sludinājumu lapu avīzē un katrā stūrī ērti pakeramām magazinām, bet nauda jāiegulda auto, mājā vai bankas kontā. Bibliotēkās daža laba grāmata nav cilāta 10 gadu. Kādā no tām daži, laikam nejauši nokļuvušie vācu klasiķu sējumi bija laika zoba saēsti, bez tā kā tie būtu kaut reizi lasīti.

Visā pilsētā ir ap desmit kino, bet neviena teātŗa, nedz laba orķestŗa. Sporta dievs vareni sēž savā troni un parkos speciālos golfa klubos bumbu vajā pat sirmi džentlmeņi. Gandrīz skumji metas eiropietim, pastaigājoties pievakarē pa ēnainām ielām un redzot, kā pilsoņi savas patapas stundas aizvada ar sludinājumu lapu rokās, sasaucoties no sava nama ar trešās mājas balkonā sēdētājiem vai vienkārši žāvājoties un gaidot uz brīdi, kad varēs doties mīkstā gultā. Kā būtu nepieciešams te Gogolis, Bairons vai brāļi Kaudzītes, lai atsegtu visā kailumā pakalpigu lapu slavināto Kanadas dzīvi un parādītu to no otras puses!

Lūk, šai panoramā vada savas dienas arī pāri par 30 latviešu, no tiem 60—80 veckanadieši. Kādi trīs no tiem satiekas ar savtem pēdējā laikā iebraukušajiem tautiešiem un tā atsvaidzina savu valodu, bet pārējie ir aizmirsuši ne tikai savu tēvu valodu, bet pārkrustījušies arī angļu uzvārdos un savus bērnus nokrustījuši par angliem. Jauniebraucēji latvieši ir dabūjuši darbu rūpniecībā, būvniecībā un mājsaimniecībā. Gadās arī dažam padzivot bez darba. Mazais tautiešu skaits kavē organizēšanos, taču par spīti tam, viņi bija noorganizējuši 18. nov. un aizvesto piemiņas aktus. Aizlieguma jauniebraucējiem pāriet ASV robežu kavē tikties ar Detroitas latviešiem, kuŗu ir vairāki simti un kam ir sava biedrība.

Dr. H. Tichovskis

Viskijs bārā un sviestmaizes hostelī

KAS RADA RĪVĒŠANOS ĀRZEMNIEKU UN AUSTRIEŠU STARPĀ

Jo vairāk Austrālijā sarodas bij. DP, jo vairāk par tiem raksta prese un interesējas vietējā sabiedrība. Nevar teikt, ka vienmēr noskaņojums pret ārzemniekiem būtu labvēlīgs. Kaŗa veterānu organizācija savā laikā pat prasīja pārtraukt DP ievešanu vai vismaz noliegt ieceļotājiem iegādāties nekustāmus īpašumus. Dažs mācītājs baidījis savu draudzi no ieceļotāju ārējā izskata un morālās izlaidības, kas varētu austrāliešus samaitāt. Dabiski, ka tāpēc tāutiešiem jāievēro liela piesardzība satiksmē ar iezemiešiem, kuŗiem labāk glaimot nekā uzspiest savus uzskatus. Mēs taču ceram, ka tie tik un tā mainīsies pašreizējo notikumu dēļ starptautiskā politikā.

Attieksmes dažkārt saasina pavisam nevainigas lietas. Kādā Hobartas rajonā uztraukums austrāliešos radies tāpēc, ka daži dzērāji pl. 9 vakarā mesti no kroga ārā, kamēr poļu DP bāra īpašnieks ieaicinājis kaut kur dziļākās telpās, norādidams protestētājiem, ka tie ļaujot viņam vairāk nopelnīt, patērēdami viskiju un citus dārgos dzērienus. Iezemieši aizgājuši, šķendēdamies par krodzinieka nelaipnību un piezīmēdami, ka jau 15 gadu katrā algas dienā viņi bārā katrs atstājuši turpat vai veselu mārciņu. Vai tas esot mazāk nekā ārzemnieki atstāšot vienā reizē?

Saprašanās garam par labu nevar nākt arī dažu austrāliešu ierēdņu vienpusīgā nostāja. Tā kādas arodbiedrības funkcionāri Rietumaustrālijas presē norādījuši, ka DP būtu ar likumu uz visu mūžu saistāmi tagadējos valdibas ierādītajos darbos. Viegli var saprast, ka austrālietis nevēlas, lai ārzemniekiem klātos labāk nekā viņiem, taču neprareizi dara tie, kas katrā vietā to grib pasvītrot. Piemērs teiktajam ir Pertas darba pārvaldes šefs, kas nevienu nespiež iet darbā, ja ir nauda ko samaksāt par uzturēšanos hostelī, bet līdz ko tās pietrūkst, tā nekavējoties rodas arī darbs, pie kam melnākais tiem, kas dzimtenē strādājuši baltāko. Lai nauda ātrāk izsīktu, hosteļos noteiktas samērā augstas uzturēšanās likmes. Parasti par Donretas hosteli novietotu ģimeni tās galvam jāmaksā nedēļā pāri par 5 mārc., pie kam uzturs nav nemaz tik bagātīgs un daudzpusīgs, kā to par šo naudu varētu vēlēties. Tas bijis par iemeslu pat kādam incidentam.

Ģimenes galva, kas hostelī ieradies apciemot sievu un bērnus, sēdināts pie vakariņu galda, kur tam pasniegta tēja ar sviestmaizēm. Paņēmis pirmo maizes riku, viņš ilgi lūkojies tanī, jo uztrieptais sviests bijis ar nazi nokasīts. Tad vīrs piecēlies, paņēmis katrā rokā pa sviestmaizei, devies pie hosteļa vadītāja un ierīvējis ar tām viņa vaigus... Par šo „joku" viņš gan dabūja samaksāt policijas uzraugam 1 mārc., bet kādu laiku apstākļi tiešām mazliet uzlabojās.

Vienpusīgas izrīcības dēļ ieceļotāju demonstrācijas notikušas arī pie Pertas darba pārvaldes.

K. Garnis un E. Meija

Mūsu labvēļi

Nav mazs tautiešu skaits, kas nokļuvuši Nebraskas štatā un visi atraduši darbu un maizi. Par to jāpateicas LWF darbiniekiem māc. Vaizam (Wise), H. Jesiferam un V. Edmondsonei, kas ar lielu atsaucību un mīlestību rūpējās par galvojumu sagādi un pirmo iekārtošanos darbā. Ar šīm pūlēm drīzumā būs panākts, ka DP ieceļotāju skaits šajā štatā sasniegs 500.

No praktiskās puses šie darbinieki lūdz norādīt DP pielikt bagāžas kastēm roktuŗus, jo pretējā gadījumā par kastu transportu jāpiemaksā. Dažkārt šī piemaksa sasniegusi pat 40 dolaru.

Tautieši no Čikagas raksta, ka ar savu atsaucību un palīdzību ieceļotājiem tur sevišķi izceļas veco latviešu Senbergu un Glīnes ģimenes, kas Amerikā ieceļojušas jau 1904. g. Šo ģimeņu mājas tagad atgādina mazas DP nometnes, jo nevienam nav liegtas telpas, kamēr sameklēti vajadzīgie dzīvokļi un darbs. Laikam iebraucēju skaits, kam šīs ģimenes sniegušas pirmo palīdzību, drīz tuvosies simtam. Sevišķi šos atsaucīgos tautiešus ar pateicību atceŗēsies ieceļotāji, kas iebrauca ar bērniem un vecākiem cilvēkiem un kuŗām bija grūtības īsā laikā iekārtoties patstāvīgā dzīvē. Nav taupītas ne pūles, nedz līdzekļi, lai palīdzētu atrast dzīvokļus, darbu un uzsāktu patstāvīgu dzīvi. Šie vecie latvieši apliecina, cik stipra viņos ir latviskais gars un kristīgā mīlestība.

H. Z.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Saskačevanas universitātes filoloģijas fakultāti (Kanadā) beigusi tautiete Malva Kaniņa, iegūstot Bachelor of Arts gradu.

•

Pazīstamā latviešu zinātnieka prof. Dr. J. Alkiņa godināšana sakarā ar viņa 80 gadu dzimšanas dienu notika 22. augustā Londonā, piedaloties daudziem organizāciju pārstāvjiem un privātpersonām.

Hemingfordabotas pilsētā (Anglijā) uz Kembridžas ielas notikusi satiksmes nelaime, kas prasījusi 29 g. v. latvieša Pāvila Gabrāna un viņa 23 g. v. sievas Dzīvības dzīvības. Vadīdams motociklu, Gabrāns ar 45 jūdžu ātrumu uzdrāzies kādai smagajai automašīnai, pie kam abi braucēji uz vietas nonāvēti. Gabrāni atstāj 14 mēn. vecu bērnu. Angļu iestādes noskaidrojušas, ka katastrofā vainojama nelaimīga apstākļu sagadīšanās.

New York Times ievietojis plašu interviju ar kādreizējo Rīgas pataloģiskā institūta direktoru Dr. J. Kaktiņu, kas ieradies ASV, lai stātos darbā Vermontas universitātē un Bares pilsētas slimnīcā.

Ar katru nedēļu pieaug latviešu ieceļotāju skaits Detroitā. Līdz šim te darbojas divas latviešu biedrības, no kuŗām viena nodibināta agrāk, bet otra nesen. Dzird runājam jau arī par trešās biedrības dibināšanu...

Oklahomā pie pirmās luterāņu baznīcas izveidojusies latviešu kopa K. Eniņa vadībā. Tajā apvienoti jau 65 locekļi, un sākta rosīga darbība. Latviešu bērniem un pieaugušajiem noorganizēta svētdienas skola tautskolu inspektora T. Šīja vadībā.

Kādas lielas amerikāņu piensaimnieku savienības inspektors J. H. Raliens piesūtījis Senatobijas latviešu ev. lut. draudzei rakstu, kuŗā cildina mūsu tautiešu darbu viņa pārraudzītajās piensaimniecībās Misisipi un Tenesijas štatā. Raliens reizē piesūtījis vairāk nekā 100 piensaimniecību adreses, kas arī vēlas nodarbināt latviešu darba spēku.

Mūsu zinātnieki profesori Leonīds un Sergejs Siaucitāji turpina darbu La Platas universitātē. Prof. Sergejs Siaucitājs jūlijā nolasījis universitātes raidītājā priekšlasījumu par kosmogoniskām teorijām un pabeidzis kādu astronomisko pētījumu darbu, ko iespiedīs universitātes rakstos. Prof. Leonīds Siaucitājs uzaicināts piedalīties Panamerikas zinātņu savienības konferencē, kur viņš referēs par saviem pētījumiem zemes magnētismā.

San Paulo (Brazilijā) latviešu luterāņu draudzes dāmu komitejas priekšnieces N. Bikšas un locekļu A. Virbules, J. Sudmales, Z. Šmites un A. Bušmanes vadībā 6. augustā sarīkoja draudzes groziņu vakaru ar bazāru. To atklāja baznīcas padomes priekšsēdis inž. J. Kaspars. Rakstnieks Arno Rasa lasīja referātu Redzamā un neredzamā pasaule, bet aktrise Meta Laipniece deklamēja dzejoļus bērniem. Vakars bija labi apmeklēts, dodot 3400 kruzeiru atlikuma. Y.

Latviešu apvienības Brazilijā jaunā valde konstruējusies šādi: priekšsēdis Oto Lezdkalns, viņa biedrs Jānis Rudzītis, sekretārs Krišjānis Henkuzens, sekretāra palīgs Pēteris Ruŗmanis, kasieris Ernests Kaiņiņš, mantzinis Laimons Rudzītis un biedrzine Vilma Dunce. Biedrības adrese: Asociacão Letã no Brasil, Rua São Bento, 405, 12, andar, sala 1232 GH. Y.

Latviešu ev. lut. draudzes dievkalpojumi Oslo notiek regulāri katru trešo svētdienu plkst. 18 Sv. Margrietas baznīcā. Draudzes vadībā darbojas A. Beimanis, K. Puriņš un R. Fikiis. Norvēģu sabiedrībā Oslo latviešiem ir vairāki labvēļi, no kuŗiem daži savā laikā apmeklējuši lielo Valkas DP nometni pie Nirnbergas Vācijā un regulāri atbalstījuši mūsu ļaudis ar lieliem pārtikas sūtījumiem. Arī tagad tie bieži piedalās mūsu dievkalpojumos un pulcina mazo latviešu „koloniju" pie sevis mājās. Draudzes mācītāja adrese: Lett. Pastor A. Treus, c/o Dr. S. Kolstad, Slyngveien 8, Smestad — Oslo, Norway.

Liela daļa no Dienvidzviedrijā dzīvojošiem latviešiem gatavojas ceļam uz dažādām aizjūras zemēm. No Kalmāras nesen ar kādu kuģi aizbraukuši 9 tautieši, bet 10 citi sagatavojušies braukt, tikidz iepriekšējā kuģa pasažieri paziņošot, ka laimīgi nokļuvuši galā. Vairāki latviešu centri Dienvidzviedrijā, piem., Kungsērā, tagad jau stipri sarukuši. Emmabudā, kur agrāk dzīvoja 40 latviešu, tagad palikušas tikai divas ģimenes. Izceļošanas psihozei vērojama arī Lundā un Čepingā, tāpat daļēji Stokholmā, kur ceļam uz ASV vai Austrāliju pašlaik gatavojas selas mūsu ģimenes.

12. augustā Burosas (Zviedrijā) skauti un gaidas rīkoja nedēļas gala nometni Lundas mežā. Notika dievkalpojums un ugunskurs ar priekšnesumiem.

•

Šinīs dienās Vācijā ieradās LNP locekļi, Beļģijas latviešu nacionālās komitejas priekšsēdis un Latviešu federālistu kluba ārlietu daļas vadītājs zvēr. adv. K. Gulbis un veda sarunas par Beļģijas latviešu ciešāku līdzdarbību LNP, kā arī ar mūsu trimdas vadītājām amatpersonām un latviešu politiķiem par Eiropas kustības latviešu padomes noorganizēšanu.

Iebraucējus Kanadā aicina reģistrēties

Kanadas latviešu nacionālā apvienība aicina visus Kanadā iebraukušos latviešus, kas vēl nebūtu reģistrējušies Kanadas latviešu kartotēkā, iesūtīt tai (Box 383, Ottawa, Ont.) par sevi un ģimenes piederīgiem, kas arī atrodas Kanadā, šādas ziņas: vārds, uzvārds, ģimenes stāvoklis, dzimšanas laiks un vieta, nodarbošanās tagad un Latvijā, dzīves vieta Latvijā un tagadējā adrese Kanadā, kad un no kurienes ieceļojis. Kartotēkai lūdz pieteikt arī visas adrešu maiņas.

Latviešu preses balsis

LONDONAS AVIZE

Latvija ziņo, ka iedzīvinot LNP lēmumus, LNP prezidijs nolēmis attiecīgām iestādēm paziņot, ka priekšnoteikumi latviešu vīru salasīšanai ciņām Korejā ir — vispirms izbeigt bij. latviešu karavīru izskrīnēšanu un atraidīšanu no emigrācijas un darba; latvieši var piedalīties ciņās kā Latvijas armijas karavīri. — Vai te būtu kāds pārpratums? Katrā gadījumā ar šo otro lēmumu, kas atkal atgādina „globālo" stratēģiju, mēs nevaram būt vienādās domās. Vispirms, grūti saskatīt pietiekamu sakarību starp IRO skrīningiem un karošanu Korejā un, otrkārt, ne jau amerikāņiem vajadzīga mūsu palīdzība Korejā, bet gan mums būtu vajadzīga viņu palīdzība, atbrīvot Latviju. Mūsu mērķis ir Latvija, bet mūsu skaits nav liels un citam nolūkam, lai cik cēls tas būtu, mēs nespējam ziedot nevienu cilvēku. Kad stunda sitīs, tad Latvijas atbrīvošanai ciņā iesim visi. Bet līdz tam laikam centīsimies savus spēkus saglabāt, tāpat kā to dara valstis, kas jau saņēmušas UN aicinājumu ciņās piedalīties.

LATVJU VĀRDS

Iljam Erenburgam Londonā vaicāts, kādu mācības iestādi viņš pārstāv. Rīgas universitāti, bijusi atbilde. Kad vēlāk vaicāts, vai E. ir latvietis, viņš lepni atbildējis, ka ir žīds, piezīmēdams, ka Rīgā esot 50.000 žīdu, kas runājot vecajā ēbreju valodā. Lielākais pārsteigums klātesošiem bija, ka E. neprata arī šo valodu. Uz jautājumu par žīdu brālību E. norādījis, ka arī New York Times redaktors ir žīds, bet viņš gan tam nejūtoties nekāds brālis. Beidzot vaicāts, vai Izraēla ir kapitālistiska valsts, uz ko Ilja līdzjūtīgi noteicis: „O, tie nabadziņi ir pavisam sīki kapitālisti!"

LATVJU ZIŅAS

Padomju Latvijas desmit gadu jubilejā latviešiem tika pasūtīti Staļina, partijas un valdības sveicieni. Ar Kalnbērziņa parakstu Pravdā parādījās raksts Padomju iekārtas varenais spēks un pat divu numuru ievadraksti bija veltīti Baltijas valstu pievienošanai PSRS. Tādi paši sveicieni saņemti arī Igaunijā un Lietuvā, kur Staļinam nosūtītās pateicības vēstules parakstījuši igauņu kompartijas CK sekretārs Kebins un viņa Lietuvas kolēģa A. Snečkus. Visur skaidri redzama cauri viena un tā pati režisora roka, kas līdz pēdējam sīkumam rīkojusies pēc viena kopīgā centrā izstrādātā plāna. Visi notikumam veltītie apsveikumi, vēstules un raksti satura ziņā pilnīgi līdzīgi. Vienīgi igauņu un lietuviešu kompartiju sekretāri vairāk nekā Kalnbērziņš paturējuši kaut ko no savas nacionālās pašcieņas.

AUSTRĀLIJAS LATVIETIS

Sidnejas tramvaja vagonā ietuntuļoja gliti ģērbies kungs. Pie krūtīm spīdēja Latvijas vairodziņš un galvā — alus grēda, krietni vien pāri nestspējai. Kasieris prasīja, cik tālu kungs braukšot. — „I am a Latvian. Next pub please!" skanēja skaļa un bramaniga atbilde.

„Pirmais karnevāls beidzot ir klāt! Viņa gaidīšana notika . . . augustā Kolingvudas pilsētas namā ar deju, vakariņām, dziesmām un uzjautrinājumiem. Eiropisks deju orķestris, čigānu mūzika. Sejas maskas pie ieejas, bet kostīmi dabūjami tur un tur. Bufetes vadītājs — bij. Daugavpils garnizona virsnieku kluba ekonoms Fricis. Atbildīgais rīkotājs A. Novackis." — Kaut tā nav īsta preses balss, jo ir tikai sludinājums, taču arī tas nodod zināmu liecību par sabiedrisku darbošanos un tautiešu izdarībām pasaules piektajā kontinentā, kur, acīm redzot, eiropisks akcents tādā pat cieņā, kā Rīgas karnevālos savā laikā bija vīse austrāliskais vai argentīniskais. Patiesi, Austrālijā valda karnevālu laiks!

BRĪVĀ BALSS

Katrs atsevišķi mēs neesam tauta, bet visi kopā esam ievērojama tautas daļa, kas sekmīgi var veikt pienākumu cīnīties par brīvo Latviju. 1942. g. bija brīdis, kad par mūsu dē jure tika mesti kauliņi, bet toreiz šo nelaimi novērsa citi. Tādēļ tagad pastāv absolūta un kategoriska prasība mums katram savu dzīvi vadīt tā, lai šādi brīži neatkārtotos, kas savukārt no mums prasa radīt organizāciju, kas vienotu mūs visus un ļautu mums pašiem stāvēt par savu lietu. To mēs spēsim, ja vien mums nepietrūks enerģijas un labas gribas pielikt roku pie sabiedriskā darba.

Kas un kā tagad var iecelot Kanadā

Tā kā kopš 1. jūlija ir spēkā jauni Kanadas imigrācijas noteikumi un pēdējā laikā atkal vairojusies latviešu izceļotāju interese par Kanadu, tad sniedzam sīkāku informāciju par jauno noteikumu saturu, papildinot to ar Kanadas pavalstniecības un imigrācijas ministra komentāriem un Kanadas latviešu nacionālās apvienības (KLNA) papildu paskaidrojumiem par iecelošanas lietu ierosināšanas kārtību un praksē gūto pieredzi.

Saskaņā ar jauno Kanadas valdības rīkojumu pēc š. g. 1. jūlija iecelošana Kanadā vispār atļauta: 1) britu zemju, ASV, kā arī Francijā dzimušiem Francijas pavalstniekiem; 2) personām, kas iebraukušas Kanadā kā tās bruņoto spēku piederīgie un vēlāk atvaļināti; 3) visām personām, kas atbilst pavalstniecības un imigrācijas ministra prasībām. Vispārējās prasības ir: iecelotājam jābūt piemērotam Kanadas klimata un darba apstākļiem, kā arī sabiedriskām, izglītības uc. prasībām, un tam nedrīkst būt nevēlams dzīves veids, parašas, vai īpašuma apsaimniekošanas veids.

Par jauno iecelošanas noteikumu piemērošanu īpašu paskaidrojumu devis Kanadas pavalstniecības un imigrācijas ministrs. Valdība ir pētījusi apstākļus, kas imigrācijai likusi pēc kara jūtami samazināties, un atzinusi, ka tomēr būtu jāuztur spēkā princips par Kanadas iedzīvotāju pieauguma veicināšanu. Tas iespējams ar piemērotu imigrācijas likumdošanu, kas ļautu samērīgā skaitā ieplūst Kanadā tādiem iecelotājiem, kas šai zemei piemēroti un domā tur palikt. Imigrācija tomēr nedrīkst pārveidot Kanadas iedzīvotāju pamatraksturu. Īpašs imigrācijas dienests pētī iespējas iecelotāju izvietošanai un ar saviem piedzīvojušiem ierēdņiem palīdz izvietot laucinieku ģimenes, amatniekus, kā arī mazus tirgotājus un uzņēmējus lauku apgabaliem. Lai atvieglotu Kanadas saimniecībai piemērotāko iecelotāju izvēli, imigrācijas ierēdņus apmācīs darba ministrija.

Lai paātrinātu iecelošanas gaitu, imigrācijas ministrs laiku pa laikam paziņos, kādu kategoriju iecelotājus var ielaist bez īpašas ministra piekrišanas. Patlaban šīs kategorijas noteiktas šādas: a) Anglijas utt. pavalstnieki; b) likumīgi Kanadā dzīvojošo pieprasītie radinieki, kam sagādāti labi uzņemšanas apstākļi un darba izredzes; c) personas, kas vēlas iebraukt Kanadā, lai tur apprecētos, ja nākamais vīrs spēj apgādāt sievu; d) lauksaimnieki ar pietiekamiem līdzekļiem farmas apsaimniekošanai Kanadā; e) iecelotāji, ko individuāli pieprasa darba devējs, pierādot, ka darba spēks nepieciešams, ja vien iecelotāju skaits katrā pieprasījumā nepārsniedz 25; f) mājkalpotāji un māsu palīgi vai palīdzes (nurses' aids); g) iecelotāji, ko ieteic imigrācijas nozares izvietošanas dienests.

Attiecībā uz radinieku ielaišanu atvieglots līdzšinējais ierobežojums, kas ļāva iebraukt tikai pirmās pakāpes radiniekiem. Tagad tas atļauts visiem šiem radiniekiem, bet ar noteikumu, ka pieprasītājs pierāda labas darba izredzes iecelotājam. Šis noteikums neattiecas uz personām, kas nespēj sevi uzturēt resp. apgādājamiem ģimenes locekļiem.

Visos pārējos gadījumos, kas neietilpst iepriekš uzskaitītajās septiņās grupās, iecelošanas lūgumus virzīs tālāk ministram, kas lietu ātri izlems šādos gadījumos: h) ja imigranti ieved Kanadā kapitālu rūpniecības vai cita uzņēmuma uzsākšanai; i) ja iecelotāji ir amatnieki vai mazi uzņēmēji, kas grib ierīkoties uz laukiem; j) ja brīvo profesiju darbinieki vai citi iecelošanas kandidāti uzskatāmi par tādiem, kas spēj veicināt Kanadas saimniecisko vai kultūrālo dzīvi; k) ja ir runa par iecelotāju grupu, kas nav ietverta iepriekšējās definīcijās vai vispār par iecelotājiem, kas ir vēlami jaunā likuma ietvaros. Prasības, kas attiecas uz imigrantu veselību, vispārējo raksturu un dokumentāciju, ar jauno rīkojumu nemainās.

KLNA aprūpes fonda resp. Latviešu palīdzības vienības (Latvian Relief Association — LRA) lietvedis I. Andrejsons, kas mums šo informāciju sniedz, arī tuvāk paskaidro iecelošanas lietu ierosināšanas kārtību. Lietas ierosināt var parasti tikai kāds Kanadā dzīvojošais. Lūdzot ielaist kādu iecelotāju individuāli, lauksaimniecībā vai kā radinieku, tuvākajā no pieciem distriktiem vai no tuvākā imigrācijas ierēdņa jāpieprasa Department of Citizenship lūguma formulārs Imm. 55 un izpildīts oriģinālā un 5 norakstos turpat jāiesniedz. Adreses paraugs sarakstei ar imigrācijas iestādēm: District Superintendent, Atlantic District, Department of Citizenship and Immigration, Immigration Branch, Halifax, N. S. Pārējo četru distriktu nosaukumi un adreses ir: Eastern Distr., Montreal, P. Q.; Central Distr., Toronto, Ont.; Western Distr., Winnipeg, Man.; Pacific Distr., Vancouver, B. C. Sarežģītākos gadījumus galīgi izšķir Otava.

Pēc lūguma iesniegšanas pie imigrācijas lietas ierosinātāja ieradīsies ierēdnis pārbaudīt apstākļus. Ierosinātājam var prasīt parakstīt pilnīgu (Imm. 55) vai vienkāršotu (Imm. 55a) veidlapu, ka viņš nodrošina ieteiktajam iecelotājam dzīvokli un uzturu resp. garantē, ka iecelotājs nekļūs sabiedrībai par nastu. Vajadzības gadījumā imigrācijas ierēdnis var arī prasīt galvotāja bankas konta izrakstu un ciešu darba nodrošinājumu, kas gan vēl nenozīmē darba līgumu. Labākā darba garantija ir darbs kādā no tām nozarēm, kas parasti paredzētas iecelotājiem — lauksaimniecībā, mežsaimniecībā vai raktuvēs, bet, izsaucot radiniekus, derīga katra darba garantija. Ja izsaucējs ir farmers un garantē darbu savā lauksaimniecībā, tad tomēr nav teikts, ka iecelotājam gads jānokalpo arī tad, ja dzīves apstākļi neatbilst vispārējam standartam. Tādos gadījumos jālūdz tuvākā National Employment Service ierēdņa padoms. Ja ierēdnis atzīst, ka dzīves apstākļi ir neciešami, ir iespēja panākt iecelotāju pārvietošanu pie cita darba devēja. Neveselības gadījumos arī iespējams ar ārsta apliecību panākt, ka iecelotāju no saistībām ar darba devēju atbrīvo.

Likuma, kas noliegtu bij. karavīru ielaišanu Kanadā, nav bet tos rūpīgāk pārbauda drošības komisijās, prasot pierādījumus par piespiedu mobilizāciju. Ja, jau iesniedzot lūgumu, ir zināms, ka pieprasāmais ir bijis karavīrs, tad dažkārt šādus pierādījumus prasa jau pirms lietas virzīšanas uz Eiropu. Iepriekš minētā vispārējā kārtība attiecas uz visām valstīm.

LRA aicinājusi tautiešus Kanadā darīt visu, lai jaunajā likumā paredzētās iecelošanas iespējas varētu pēc iespējas lietderīgāk izmantot. LRA arī gatava vajadzības gadījumos tautiešiem pakalpot ar papildu informāciju. Sadarbojoties atsevišķiem Kanadas latviešiem, viņu biedrībām un centrālajai organizācijai, ar kopīgām pūlēm ceļu uz Kanadu varētu pavērt vēl daudziem tautiešiem.

Jauna organizācija DP speciālistu izvietošanai ASV

Četras lielākās baznīcu organizācijas, kas atbalsta DP iecelošanu ASV, ar IRO atbalstu nodibinājušas jaunu organizāciju, lai speciāli veicinātu intelligento profesiju DP izvietošanu ASV viņu pašu profesijās. Jaunās organizācijas oficiālais nosaukums ir National Committee for Resettlement of Displaced Professionals, Inc. Tās dibinātāji ir National Lutheran Council, Church World Service, National Catholic Welfare Council un United Service for New Americans (žīdu) pārstāvji.

Par jaunās organizācijas prezidentu ievēlēts luterāņu organizācijas pārstāvis Dr. E. C. Krumbholes (Krumbholz), kas saruna ar mūsu līdzstrādnieku paskaidroja, ka svarīgākais organizācijas uzdevums būs steidzināt intelligento profesiju DP izvietošanu ASV, ar propagandas palīdzību apgaismojot amerikāņiem, kādas vērtības glabā šie augsti kvalificētie darbinieki, un gādājot tiem galvojumus viņu pašu profesijā. Pēc IRO ziņām, Eiropā vēl esot ap 2000 intelligento profesiju pārstāvju, kam nav iecelošanas galvojumu. Organizācijas galvenais mīteklis atradīsies Nujorkā, kur technisko darbu vadīs eksekutīvais direktors Džēms Bruno (Brunot), bet paredzēts dibināt arī vismaz četras apakšnodaļas citās ASV daļās.

Dr. Krumholes uzsvēra, ka pirms īstenās darbības uzsākšanas būtu pāragri spriest par iespējamiem panākumiem, bet izteica pārliecību, ka ar apņēmību un darbu vēl varētu daudz palīdzēt DP speciālistiem, kuru liktenis līdz šim bijis neapskaužams. Vismaz sākuma laikā, uzsvēra jaunās organizācijas prezidents, visu enerģiju veltīs to DP speciālistu atbalstīšanai, kam vēl vispār nav bijis iespējas izceļot. Rūpes par tiem, kas jau iecelojuši ASV, bet vēl nestrādā savā arodā, pagaidām jāatstāj malā, un nav arī droši pasakāms, vai pēc vispārējās izvietošanas programmas beigām organizācijai pietiks līdzekļu, lai viņu profesijās pārceltu arī ar citiem galvojumiem iecelojušos.

A. Lp.

Padomju kolosa spēks un vājums

NAFTA, TRANSPORTS UN RŪPNIECĪBAS PĀRCENTRĒŠANA - TRĪS VĀJAS VIETAS MILZEŅA BRUŅU JOSTĀ

Ko rāda amerikāņu rūpīgi pētījumi par PSRS rūpniecību

Lai kādi būtu mīnējumi par iespējamo tālāko politisko un militāro attīstību pasaulē, visu šo zīlējumu centrā kā „lielais nezināmais" stāv aiz dzelzs priekškara noizolējies koloss — Padomju savienība, kuras īstos spēkus, priekšrocības un vājās vietas, plānus un taktiku īstenībā pārredz un zina vienīgi pats Kremlis. Tomēr rietumi, it sevišķi ASV, pēdējā laikā, nododas intensīvām šī „lielā nezināmā" studijām, pamazām rodot vienā otrā jautājumā lielāku skaidrību. Amerikāņu žurnāls Look 15. augusta numurā sniedz savas Vašingtonas redakcijas šefa Ričarda Vilsona plašu apcerējumu par PSRS, kas dibinās uz tiešiem novērojumiem Padomijā, padomju publikāciju intensīvām studijām, kā arī uz amerikāņu izlūkošanas dienesta slepenajiem materiāliem un pētniecības iestāžu atzinumiem. Look redakcija pati rakstu nosauc par pirmo autoritatīvo šāda veida apceri kopš aukstā kara sākuma, kas atbild uz visiem svarīgākajiem jautājumiem par Pad. savienības resursiem, bruņotiem spēkiem, sagatavotību karam, iekšējo politisko stāvokli utt. Tādēj salasītā veidā sniedzam šo nopietno un lietišķo apceri vairākos turpinājumos arī mūsu lasītājiem.

Mums jāmācās dzīvot pasaulē, kas pilna briesmu," nesen draugu pulkā izteicies ASV ārlietu ministrs Ečesons. Amerikas briesmu periods tikai vēl sākas. Vienas dienas lidojuma attālumā no Savienotām valstīm 200 miljonu valsts pastiprināti organizējas karam, lietojot paraugus un līdzekļus, ko par velti ieguvusi no rietumu pasaules, un pie tam dara to miera un brīvības vārdā. Visur dzird runājam par padomju mistēriju aiz hermētiskā aizkara, kur nav iespējams iespiesties. Tagad tomēr jau tūkstoši zinātnieku, socioloģu, vēsturnieku, militāru, rūpniecības un lauksaimniecības ekspertu intensīvi lūkojās garām, pāri un cauri šim aizkaram, lai atklātu to spēku patieso dabu, kas sagrāvuši Amerikas sapni par nodrošinātu un miermīlīgu pasauli.

Padomju savienības pētīšana ASV jau kļuvusi par sava veida atsevišķu „rūpniecības nozari", un nav gandrīz nevienas svarīgākas iestādes vai institūta, kas nestudētu kādu padomju dzīves nozari. Šādiem pētījumiem nododas arī redzamākās universitātes, pa daļai valdības uzdevumā. Maz šie pētījumi ir devuši pašas galvenās problēmas — krievu mānīgās mentalitātes atšifrēšanai, bet toties atklājuši daudzus faktus, Pad. savienības stiprumu un vājumu. Šī valsts apžogojusi sevi ar tankiem un lidmašīnām, bet šinī bruņojumā ir robi. Tūkstošiem bēgļu atklājuši apstākļus daudzās piespiedu darbu nometnēs un stāstījuši par politiskiem sarežģījumiem Latvijā un Ukrainā. Diezgan daudz izpauž arī oficiālās padomju statistikas un t. s. paškritika presē, kādēļ arī politbirojs uzskatījis par vajadzīgu nesen ierobežot amerikāņiem Maskavā pieejamo preses izdevumu skaitu.

Lietpratēji sen jau atmetuši uzskatu, ka viss, ko krievi saka un raksta, ir tikai propaganda. Tas gan ir ērti tiem, kas vēlas ignorēt Pad. savienības spēku augšanu. Bet tāpat lietpratēji noraida iedomu par padomju valsti kā nepārvaramu kolosu, un rezultātā rodas mērens, histērijas neietekmēts skatījums uz šo zemi. Vispirms šis skatījums skar padomju rūpniecību.

Ieroču ražošanā Pad. savienība gandrīz sasniedz ASV pēdējā kara rekordlīmeni. Tāds ir secinājums speciālajiem pētījumiem, ko Look uzdevumā izdarījis agrākais ASV militārās izlūkošanas padomju saimniecības nozares šefs 1944.—46. g. Elsvorss Raimonds, kas 1938.—43. g. arī ASV vēstniecībā Maskavā nodarbojās ar līdzīgiem pētījumiem. Viņš arī no paša pieredzes pazīst padomju rūpniecību, un viņa slēdzieni dibināti uz 9 mēnešu ilgām studijām Huvera bibliotēkā, Stanforda universitātē. „Jo ilgāk Staļins izvairās no kara, jo vairāk viņa rūpniecība pietuvosies ASV līmenim," — tāds ir Raimonda secinājums. Viņi Kremlī nav nekādi rūpniecības brīnumdari. Arī viņi izdara sāpīgas kļūdas. Patlaban un vēl vismaz piecus gadus viņus kavēs vesela rinda svarīgu trūkumu.

Viens no nozīmīgākiem ir naftas trūkums. Šinī gadā Pad. savienības naftas produkcija būs ap 35 milj. t pret 250 milj. t Sav. valstīs. Bez pārmērīgas piepūles ASV pēdējā karā ražoja 20 milj. t aviācijas benzīna gadā, ko krievi šogad nevar cerēt sasniegt. Degvielu gatavošana vispār nav krievu speciālitāte, un divas jaunas degvielu pārstrādāšanas rūpnīcas ražo tikai nelielu daļu no cerētā. Ilga un sīksta kara gadījumā Pad. savienībai nepieciešams daudz vairāk naftas saviem tankiem un lidmašīnām. Tuvumā gan ir angļu nafta Irānā un amerikāņu nafta Arabijā, bet, lai piekļūtu tai, Maskavai būtu jābūt gatavai sākt karu.

Otrs krievu vājais punkts ir transports, kas palicis novārtā, rūpniecībai pēdējā karā koncentrējoties tikai uz bruņošanos un, piem., auto fabrikās būvējot tankus. Uz nomas līguma pamata sarkanarmija pēdējā karā dabūja 500.000 amerikāņu smagās mašīnas. Krievu kuģu būvētavas beidza būvēt preču kuģus, kādēļ ASV Pad. savienībai nosūtīja miljonu tonnu kuģu. Tāpat krieviem palīdzēja amerikāņu lokomotīves, dzelzceļa vagoni un transporta lidmašīnas. Arī šobrīd vēl padomju rūpniecība, kas ražo tikai vienu trešdaļu no ASV tērauda un vienu piektdaļu no ASV alumīnija produkcijas, nespēj vienlaicīgi fabricēt vajadzīgos ieročus un transporta līdzekļus.

Trešais svarīgais trūkums padomju bruņošanās sistēmā ir pārlieciga rūpniecības koncentrācija milzu kombinātos. Pēc politbiroja rīkojuma pēdējā karā padomju smago rūpniecību aizcēla aiz Urāliem un koncentrēja; tas notika ne vien drošības dēļ, bet arī, lai kvalificēto darba spēku neizklaidētu un, kā domā Raimonds, lai ar saviem milzu kombinātiem pārspētu kapitālistiskās zemes. Kara kulminācijas brīdī, katru trešā padomju granāta bija gatavota no Magnitogorskā iegūta tērauda, puse tanku nāca no Nižnij-Tagilas un Čeļabinskas rūpnīcām aiz Urāliem, bet puse alumīnija no Kamenskas-Uralskas. Milzīga tanku fabrika novietota Omskā. Pusi padomju artilērijas ražoja četras rūpnīcās, bet pusi visu spridzekļu — no vienā pašā fabrikā Centrālāzijā iegūtā nitrāta. Lidmašīnas nāca no „Sibirijas Čikagas" — Novosibirskas. Mašīnfabrikas Sverdlovskā, pēc pašu krievu apgalvojuma, pārspējot Krupu. Šie rūpniecības giganti ne vien kutināja padomju godkārību, bet arī šķita garantējam drošību tolaik, kamēr vācu aviācija bumboja Roterdamu un Koventriju.

Savu produkcijas karu Pad. savienība uzvarēja galvenokārt 20 lielās rūpnīcās. Staļina jaunajā pieciem gadā, kas beidzās šogad, šie giganti kļuvuši vēl lielāki, un puse visas padomju tērauda produkcijas aizbīdīta aiz Urāliem. Šīs piecgades laikā tomēr notikusi kāda ļoti svarīga pārmaiņa: šīs kādreiz drošās rūpnīcas tagad atrodas amerikāņu lidmašīnu sniegumā attālumā, un ASV ricībā ir visattīstītākā stratēģiskā aviācija, kādu pasaule līdz šim redzējusi. Arī padomju ierobežotie naftas piegādes avoti pieejami gaisa uzbrukumiem. Bakū urbjamo torņu mežs, no kurienes tek puse padomju naftas, atrodas tikai pāris simtu kilometru no Irānas robežas, un tiem viegli uzbrukt no lidmašīnu bazes kuģiem Vidusjūrā vai bazēm Ziemeļafrikā. Arī otri lielākie padomju naftas avoti Groznijā nav daudz labākā situācijā — tūlīt ziemeļos no Kaukaza.

Šiem skaidri redzamiem trūkumiem var pieskaitīt vēl daļus citus. Ārzemnieki, kas tagad bijuši Pad. savienībā, konstatējuši krievu tautā militāru pagurumu. Strādnieku cenšas uzmudināt visādiem līdzekļiem. Atšķirība dažādo ēkiru materiālā stāvoklī kļūst lielāka un caurmēra padomju pilsonim vairāk manāma. Lai to padarītu masāk jūtamu, politbiroja propaganda cenšas uzsvērt padomju saimniecības centienus un sasniegumus iedzīvotāju apgādāšanā ar ikdienas dzīves ērtībām, ieskaitot pat smaržas.

Par spīti visiem šiem trūkumiem un grūtībām, padomju rūpniecības sasniegumi nav jānovērtē par zemu. Pēc Raimonda vērtējuma, padomju potenciālā lidmašīnu produkcija patlaban sasniedz 80.000 gadā, bet pēc pieciem gadiem sasniegs 120.000. ASV savu kara laika rekordsasniegumu — 96.000 lidmašīnu gadā — uzskatīja par rūpniecības brīnumu. Ja salīdzina patlaban vērtējamo Pad. savienības potenciālo produkciju ar ASV augstākiem sasniegumiem kara laikā, tad dabūjam šādus skaitļus: tērauds — 81 pret 25 milj. t., tanki — 86.000 pret 60.000; lielgabali — 125.000 pret 240.000; ložmetēji — 830.000 pret 900.000 padomju pusē. Pēc vērtējumiem Pad. savienības rūpniecība 1955. g. spēs ražot jau 90,000 tanku, 120.000 lidmašīnu, 360.000 lielgabalu, 1,35 milj. ložmetēju, 15 milj. sīko ieroču un 22.200 milj. patronu. Katrā ziņā tā ir daudz lielāka kapacitāte nekā tā, ko sasniedza ASV kara laikā, pie tam panākta ar pusi mazāk tērauda. Amerikāņu aizsardzības ministrijas lietpratēji tomēr optimistiski paredz, ka visu rietumu nāciju totālā produkcijas spēja, salīdzinot ar padomju iespaida sfairu, līdz 1960. g. būs trīskārt lielāka.

Nākamajā turpinājumā lasiet par padomju kolhozu sistēmas nevelksmi.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Dzimtenes kapsētas

Latvijā ik vasaru svinējām kapu svētkus.

Cēsu kalna kapsētā Rīgas šosejas malā pie pašiem vārtiem ir liels čuguna krusts, uz kura zelta burtiem rakstīti šie vecās grāmatu grāmatas vārdi: „Kas es biju, tie jūs esat; kas es esmu, tie būsit". Bērnībā un jaunekļa gados esmu šim krustam simtām reižu garām gājis, vienmēr pacēlis acis uz to un vienmēr lasījis šīs zelta rindas. Šeit, ceļa malā, kur plūst gājēju un braucēju straumes, kur dveš dzīvība un skan jaunu ļaužu valodas un dziesmas, šis uzraksts likās kā pati nāve, kas, izlīdusi no kapa, tev atgādina, ka reiz būsi trūdošs mironis. —

Allaž man paticis klīst arī pavisam svešās kapsētās. Vecākā paaudze pirms pirmā pasaules kara kapu uzrakstiem bieži izvēlējusies svēto rakstu pantus. Daži, mūžībā ieiedams, domājis sevi taisnot, cits vienmēr juties kā grēcinieks, kam jālūdzas žēlastība. Kādā Augšzemgales kapsētā lasīju: „Tu esi mani atpestījis, Tu esi mani pie sava vārda saucis, un es Tev piederu". Turpat celiņa otrā pusē uz pelēka akmens krusta ir vienkāršas rindas: „Kungs, esi man, grēciniekam, žēlīgs!" Latvijas brīvības gados krustos un pieminekļos liktas arī mūsu rakstnieku domas un panti. Kādā Vidzemes kapsētā uz maza gēna kapa akmens redzēju Raiņa tekstu: „Jauns ziedons visus kopā vāks, viens vienīgs putniņš nepārnāks", bet kādas jaunavas piemineklī greznoja Andrieva Niedras pants: — „Uz sniegpulkītes ziedīna krīt lēna asara, — Lai paliek citiem pavasars un ziedu vasara". — Un kādā Vidzemes jūrmalas kapsētā varēja lasīt Čēti, Šilleru un krievu dzejnieku Nadsonu.

Patiesībai par godu jāsaka, ka kapsētu iekārtošanā un apkopšanā Vidzeme bija pāraka par Kurzemi un Zemgali. Pirms pirmā pasaules kara mūsu garīgo dzīvi šķīra Daugava. Kurzemes gubernai bija sava garīgo lietu pārvalde — konsistorija, bija sava dziesmu grāmata un savs kapsētu iekārtojums. Latvijas laikā abas konsistorijas tika apvienotas evanģ. luter. baznīcas virsvaldē, izdeva vienu dziesmu grāmatu, bet kapsētu iekārtojuma palika. Vidzemes draudzes bija lielas, tajās parasti apvienoti 2—4 pagasti. Draudzē bieži bija kopēji kapi, tā kā visi tie, kas gāja vienā baznīcā, vēlāk sanāca kopā vienos kapos. Kapsētas atradās pie baznīcas, lai mirušos apglabājot varētu no baznīcas apzvanīt, un kapu apkopšanā piederīgie un draudžu darbinieki savstarpēji sacentās. Otrā pusē Daugavai vienā draudzē bija vairāki kapi, gandrīz vai katram ciemam savi. Tā Saukas-Alkšņu draudzei bija 16 kapsētu, Neretas 14 utt. Kapi bija mazi, un ļaudis tur necentās kapus apkopt.

Kapu svētku svētdiena Latvijā iesākās tūlīņ pēc Jāņiem un turpinājās visu vasaru. Sevišķi grezni un lielīski tie notika plašajās Vidzemes kapsētās. No rīta jau agri pa ceļiem plūda gājēju un braucēju rindas ar ziedu klēpjiem rokās, citi dalībnieki no pilsētām ieradās automobiļos un kapu svētkos tad satikās dzīvie ar dzīvajiem un dzīvie ar mirušiem. Jau nedēļu iepriekš kapsētās notika rosīgs darbs, laboja, taisīja, krāsoja solus, žogus, veidoja un greznoja kapu kopas. Akāciju, jasmīnu, ceriņu un ziedu krūmos slēpās krusti un pieminekļi. Pāri visam cēlās lielie kapsētas koki un deva savlaicīgu ēnu un savlaicīgu saules gaismu. Latvijas kapsētās nebija drūmās nāves nojautas, tās bija kā jauki, krāšņi atpūtas dārzi nogurušiem ceļiniekiem.

Jauka, zaļo Amatas līču plavu iežogota, ir manas dzimtenes Skujenes kapsēta. Tā aizņem visu kalna virsotni no baltās baznīcas līdz kalna nogāzei pret draudzes skolu. Viena no krāšņākām, ko esmu redzējis, ir Mazsalacas kapsēta, kā pussala, ko apņem Salacas upe. Lielā Piebalgas draudzē ir trīsi kapi. Vieni no tiem jau aizmirsti. Nav vairs dzīvo, kas tos koptu. Jauki ir Kronvalda kapi — slēpušies zaļo koku ēnā. Jaunie kapi lieli, plaši. Liepu un ozolu rindas ēno dusas vietas. Pie klusa meža atrodas Cesvaines Kinderu kapi. Meža ēnā kapu virknes maliņā rakstnieka Saulieša kaps. Apsūnojušu akmeņu sētas iežogoti ir otri Cesvaines kapi, arī tie ir aizmirsti. Lieli krusti un stalti piemineķļi ieauguši koku un krūmos. Kapu kopas tikko jūtamas. Uz stāvā Ogres krasta Blaumaņa kapi Ērgļos, Nogriežotiņes uz Katrīnas lielceļu, laukakmeņi cirstais Blaumaņa kā aicināt aicina katru ceļotāju ieiet un pasērst pie viņa. Veci ir šie kapi. Kāds uzraksts latīņu valodā liecina, ka viņu sākums meklējams ap 1642. gadu. Draudžu mācītāji un rakstnieki bieži apceroja mūsu dzimtenes kapsētas, arī mākslinieki tos gleznojuši. Bikstu apkārtnē kādās mājās redzēju Kalsnavas-Vietalvas draudzes kapsētas gleznu. Trimdā kādā tautiešu īpašumā ir K. Miesnieka gleznota Jaunpiebalgas kapsēta.

Arī mūsu pilsētu kapsētas ir dailas. Visiem kapiem pāri stāvēs Rīgas Meža kapi. Vai būs kādi līdzīgi pasaulē? Tie nebija kapi parastā nozīmē, bet liels tēlniecības brīvdabas muzejs. Dažam patīk ārlietu ministra Melerovica kapa tēls, cits atzīst Poruka akmenī veidoto Līvijas tēlu no Brūklenāju vainadziņa par pārāku.

Mūsu Rīgas Brāļu kapiem nebūs pasaulē līdzīgas pieminas vietas krītošiem varoņiem. Bet daudz vairāk šo brāļu kapu ir bijušo cīņu vietās. Pie Ložmetēju kalna Silinieku māju lielā ozola ēnā atdusas 6. Valmieras strēlnieku pulka 167 strēlnieki. Visi kopā viņi gāja Ziemassvētku kaujās, visi kopā viņi dus mūžībā. Tādi kapi vēl ir pie Olaines, Nāves salā, pie Ikšķiles, Stopiņiem.

Esam šķirti no dzimtenes, esam šķirti no savām senču dusas vietām — brāļu un mocekļu kapiem. Kas gan tur vairs aizliet pie viņiem, kas vairs uzliek ziedus? — Brāļu ka-

(Turpinājums 6. lpp.)

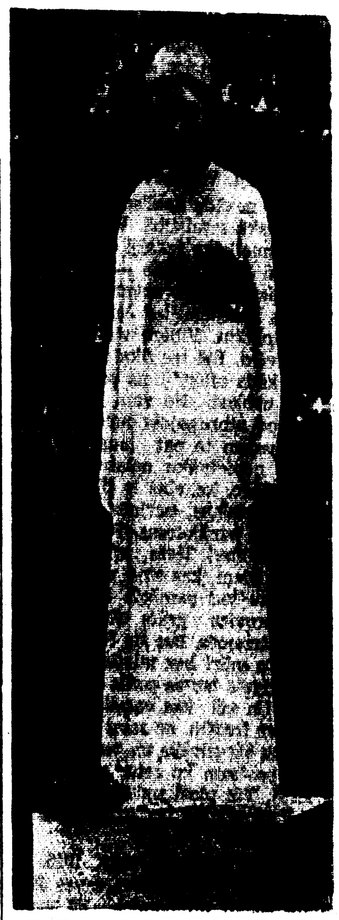

T. Zaļkalna piemineklis Jānim Porukam.

Mag. oec. E. Švēde

Jānis Cimze un viņa seminārs

IV.

IZCILS LATVIETIS UN EIROPIETIS NO GALVAS LĪDZ KĀJĀM

Cilvēku un tautu dzīvē ir momenti, kas uzliek par pienākumu runāt citu ne paraţto valodu, kad visa atmosfaira piesātināta ar kautko neizteiktu: visi gaida šo jauno valodu, un viss sagatavots, lai uzklausītu jaunā prāviešа balsi. Kronvalda Atis dziesmu svētkos goda mielasta laikā pilnīgi intuitīvi sajūt, ka pienācis brīdis lietot šo jauno valodu. Vēl savās Nationale Bestrebungen un vispār attieksmēs pret vācietīm viņš pieturās pie taktikas, kas ved uz saprašanos, un pūlās nostāties uz pretinieka līmeņa un iedomāties viņa mentālitātē, bet tad tomēr šit savu pretinieku ar viņa paša ieročiem, novezdams to tā ad absurdum. Bet I. dziesmu svētku laikā Kronvalds saprot, ka līdzšinējā taktika ir jāatmet, ka klausītāji visapkārt gaida no viņa atpestītāja vārdu. Tādēļ valodas un toņa maiņa. Un tomēr Kronvalds vēl neuzbrūk tiešiem vaininiekiem un nesauc tieši pretinieku vārdā, bet vēršas pret Bilenšteinu un Cimzi. Politiskais moments tātad palika neskarts, lai gan runas īstais kodols nevienam nepalika noslēpts. Kronvalds, runādams it kā pret Cimzi, liktenīgi atkārtoja vārdus, ko Cimze priekš 30 gadiem bija teicis aizejošiem audzēkņiem: „Mēs vācietiem par skolu un izglītību nekā neesam parādā; izglītībai kā gaisam jābūt visiem pieejamai!" un tad vērsās pret Bilenšteinu: „Mēs vairs neesam bērni; mēs esam patstāvīgi, pilngadīgi, mums nevajaga vācu aizbildņu un vadītāju."

Kronvalds ar nūjas otro galu gan toreiz patiesībā skāra arī pats sevi, jo stingri ņemot arī viņš kā tā laika bērns nebija pilnīgi bez grēka latvietības konsekventā izvešanā savā privātā un ģimenes dzīvē. Cimze gan bija preceptors Rīgas lielās ģildes eltermaņa Molīna meitu, saruna valoda ģimenē bija vācu, un viena no viņa meitām appreceja Maskavas Pētera-Pāvila baznīcas ģimnazijas skolotāju Balsoni — dzimušu latvieti, bet Maskavas toreizējos apstākļos sudušu latviešu tautai; bet jaunākā meita slimodama nobeidza savas dzīves gaitas Vācijas sanatorijās. Bet arī Kronvalds bija baudījis vācu izglītību, bija saņēmis atbalstu no vācu mācītāja, precēja vācu sievu, Tērbatas seminārā mācīja savus audzēkņus vācu valodā un tikai savā īsā Vecpiebalgas laikā pasniedza mācības latviešu valodā. Bet viņa dēls latviski vairs nerunāja. Es viņu atminos vairākkārt redzējis Rīgā, ģimnazists būdams, pēc tam, kad jaunais Kronvalds, ģimnāziju nepabeidzis, bija iestājies aptiekā par mācekli — viņš latviski runāt vairs neprata.

Šis Kronvalda protests dziesmu svētkos pret visu nelatvisko bija pie tam arī izprovocēts no vāciešu ienaida gara, kas slēpās aiz viņu draudzības apliecinājumiem un viņu izrādītās labvēlības, lai tādā ceļā atgūtu zaudēto uzticību un noturētu vēl savās rokās vadību arī latviešu lietās. Pie tādiem provocējošiem pārpratumiem pieder arī Bilenšteina ierašanās svētku mielastā, viņa tēvišķīgas pamācības toņī izteiktais latviešu tautas dziesmas salīdzinājums ar lauku puķītēm, kas nav stādamas blakus krāšņiem, bagātos dārzos izaudzinātiem vācu ziediem, un beidzot viņa divkosīgā izturēšanās Latviešu draugu biedrības prezidenta lomā, kur viņš starp citu bija ieradies arī aizvērt šīs biedrības durvis Rīgas Latviešu biedrības pārstāvjiem kā nevēlamā jaunlatviešu gara nesējiem. Kronvalds tādēļ jutās kā savas tautas tribūns, kas kompromisus nevarēja pieļaut. Bet tai pašā laikā tas neliecināja par Cimzes darba izpratni. Kronvalds gan savu toreizējo pārsteidzību atzina savās vēlākās vēstulēs Cimzem, bet viņa pāragrās nāves dēļ šis pārpratums abu šo lielo latviešu censoņu starpā palicis nenolīdzināts.

Ādolfs Allunāns savā grāmatā Ievērojami latvieši, attēlo savu pirmo satikšanos ar Cimzi kādā koncertā Valkā, un pastāsta, cik dziļu iespaidu uz viņu atstājusi Cimzes ierašanās zālē, kad šis lielais latviešu darbinieks, eiropietis no galvas līdz papēdim, mierīgi un cienīgi, nekādi nevēlēdamies vērst uz sevi uzmanību, iegāmis savu vietu zālē.

Tēvzemes balvas laureāts Hermanis Endzelīns savā grāmatā Skati no Valmieras pagātnes saka: „Kodolīgs, spēcīgs, īpatnējs bija Cimze, kura veselās miesās piemājoja vesels un cēls gars. Savā runā apdomīgs un lēns, bet dziļš un nekad nepārsteidzīgs, viņš labprāt un laimīgi smieda gleznas un līdzības. Viņa runas bija asprātīgas, patiesības pilnas un atjautīgas. Viņš bija, kā mēds teikt, audzinātājs no Dieva žēlastības. Stingrs pats pret sevi, apzinīgs savu pienākumu pildīšanā, uzticīgs savam uzdevumam, liels pieticībā un stipra cieņanās, paraugs un piemērs skolotājiem, — tāds bija Jānis Cimze. Lieki nebūs atzīmēt Fr. Šillera pantiņu no Vallenšteina, ko Cimze mēdza likt zem savas ģimetnes, kas bieži bija redzama ģimziešu dzīvokļos:

„Und setzest Du nicht Dein Leben ein,
So wird es Dir nie gewonnen sein!"

Tā bija Cimzes devīze, un pēc tās viņš dzīvojis un strādājis.

Šis gaišais, cēlais Cimzes tēls radies pēc mana tēva stāstījumiem par savu labo skolotāju un pēc visa, ko par viņu esmu lasījis; viņu pašu gan neesmu redzējis, jo biju tikai pusotra gada vecs zēns, kad viņš mira. Šo gaišo tēlu es gribētu nodot mūsu jaunatnei, mūsu nākotnes veidotājai, lai tā to svēti glabātu. Tas vajadzīgs, mums izkļūstot pasaulē, jo mēs, latvieši, nebūt neesam tik bagāti ar izcilus personībām, kuŗas atminēdamies varētu tā veidzēties, kā tas ir ar Cimzi.

Rīta klusuma zeme - Koreja

Mums gan būs grūti iedomāties, ka Korejas pussala, kuŗā patlaban norit tik sīvas cīņas, atrodas apmēram uz tā paša platuma grāda kā dienvidus Spānija. Jūlija mēnesi spēcīgie monsuna vēji no dienvidaustrumiem dzen tai pāri savus siltā lietus mākoņus. Pusanas osta, kuŗas vārdu tagad tik bieži piemin un no kuŗas ved armijas piegādes ceļš uz Jongsanu — ir pirmā pilsēta, kas no okeāna puses saņem šos monsuna dzītos tveicīgos jūras izgarojumus karsta lietus veidā. Pusanai ir apm. 100.000 iedzīvotāju, kas pārtiek no zvejas un jūras tirdzniecības. Tās apkārtnē bagātīgi aug bambuka un kampara koki, zied magnolijas un lotosi, mežos brīvi dzīvo pērtiķi, iezīmēdami subtropisko klimatu.

Mūžīgi zaļajās birzīs apm. 12 km uz ziemeļiem no Pusanas sastopami vismaz 30 plaši pazīstamu karstu, sāļi saturošu veselības avotu. Skaistās gleznainās apkārtnes dēļ tos dēvē par spēcinātajiem Paradīzes avotiem, ko gadā apmeklē savi 80.000 līdz 90.000 peldvietu. Šeit atrodas arī Pusanas bagātnieku villas, daudzas dziednīecības iestādes un viesnīcas. Jau kopš 1909. g. šo dziednīecības vietu ar Pusanu savieno elektriskais dzelzceļš.

Tālāk zemes vidienē starp klintīm, nelielām upēm un varenām priedēm paceļas lieli seni templi, kas ar savu daiļumu pārsteidz ikvienu eiropieti. Tie pieder visvērtīgākajiem budistiskās architektūras piemineklīem Korejā. Vēl vairāk uz ziemeļvakariem no Pusanas sākas vientuļa kalnu augstiene, kur senie Korejas tēlnieki atstājuši apbrīnas cienīgus diždarbus. Tie ir tik skaisti savās formās un linijās, ka godam spēj sacensties ar seno ķīniešu un grieķu tēlniecības mākslu. Klinšainās kalnaines vientuļos templus atstājot, ceļiniekam — cik tālu acis vien sniedz — paveras skats uz klusajiem, tumšajiem mežiem, kas dus rītausmā. (Lielās tveices dēļ dienā kalnos kāpt nav' iespējams, tas jādara naktī.) Un laikam gan šai neaizmirstamai ainavai Korejai jāpateicas par savu vārdu, kas latviski nozīmē: Rīta klusuma zeme.

Alma Gobniece-Jūrmala

Margarita Kovaļevska

Čiepa stāsta otru pasaku

PAR DĀMU FRIZIERI, BUMBU VĪRIEM UN BRŪKLENĒM

Lūk', ko man pastāstīja Čiepa:

Gandrīz katrs, kas aizbraucis tālāk pasaulē, stāsta par cilvēkiem, kuŗu vidū viņam jādzīvo. Nu, mums arī ir tādi — visādi, gudri un negudri ļaudis, čakli un slinki, bagāti un nabagi. Mums ir sirmas cienījamas dāmas un kungi, kas runā skaistā izmeklētā krievu valodā. Mums ir ukraiņi, sirsnīgi un izpalīdzīgi, tādi, kas ļoti per savus bērnus, bet vakarā gari stiepti kā bezgalīgā tuksnesī dzied saviem mīļiem šūpuļa dziesmas. No kurienes viņas nāk, kurp ceļos tālāk šīs garās un žēlās dziesmas? Viņi dzied skaisti, bet daudzi jauni tēvi un mātes nemāk ne rakstīt, ne lasīt. Nu viņi spiesti mācīties. Pasaule ir liela atvērta grāmata, kuŗā var iekļūt tikai tad, ja prot lasīt. Karstās tveicīgās dienās strautmalas pļavā, kur daudz zirgu skābeņu, zālē gul viņi grāmatām rokās. No tālienes šķietas, ka tie ir kādi studenti, kas vasaras brīvdienās smeļas zinības rudens pārbaudījumiem. Bet nē, kad tu pienāc tuvāk, tad dzirdi vienmuļus, grūdieniem izteiktus balsienus. Cilvēks nopietni mācās ā-bē-cē. Kāda mulķība — mācīties! Vakarā šīs pats ģimenes tēvs, kam rūp brauciens uz Austrāliju, paņem ģitāri vai ermoņikas un atver muti sēral romancei. Mīlestība lido gaisā, lido logā — āra tumšā. Sēdu gultā kā svece un klausos, klausos, un nevaru atklausīties. Un tur, tumšā meža mīkstajā melnumā bariņiem staigā ukraiņu jaunieši un dzied vēl krāšņāki. Es esmu noburta, es esmu izburta laukā no īstās dzīves.

Un mums ir poļi, kas bieži kaujas savā starpā un svētdienu rītos daža vīrs staigā zilu aci vai baltām plāksteŗu strēmelēm aplipinātu ģīmi kā ziemas vējiem pasargātu logu. Mums bija arī viens slepkava, kas iznāca no cietuma ar nevainīgu laipna vīra seju. Viņš atkal veidoja mūsu meža sieviešu matus viļņainās frizūrās, jo bija pēc amata dāmu frizieŗu meistars. Mēs no viņa nebaidījāmies, tikai es pati gan dažreiz viegli noskurinājos, viņa roku matos sajuzdama. Kas tu esi, dzīvība? Viens naža dūrieniņš vai smagāks belzieniņš, un tu jau esi pienenes pūka debesīs...

Nu jā, un tad mūsu nabagie un bagātie. Nabagie — tie ir tādi, kuŗus saucam par „stempeļu vīriem", kas zināmās nedēļas dienās iet pēc bezdarbnieku naudiņas. Citur nekur viņiem ienākumu nav, viņi iztiek tā, kā tas ir lemts. Bet ir arī tādi, kas sparojas un piepelnās šo to klāt. Tie ir mūsu „bumbu vīri" un „kieģeļu vīri". Bumbu viri manās acīs ir varoņi: iedomājaties — tālā lidlaukā cauru dienu dauzīt aukstas, neizsprāgušas bumbas! Viena neapdomība, nezināšana — un tu esi uzlidojis gaisā kā pārsprādzis biezputras katls. Paldies Dievam, mums ir bijuši tikai daži nelaimes gadījumi, kad gaisā aizlidojis kāds rokas pirksts vai šķembas sadūrušās miesā. Un šie vīri ir kapara brūnī! — Kad viņi, noguruši un nosvīduši brauc mājās, divriteņiem mirdzot vakara saulē, muskuļu pelītes kailajās mugurās mirbinādami, vienam otram rokā šūpojās saplūkts rudzu puķu puškītis vai citi ziedi. Tie ir latviešu nāves un dzīvības vīri. Jā, kuŗš cits sadomātu rudzu puķīti noplūkt?

Un mūsu „kieģeļu vīri" — tie atkal ir tādi, kas no agra rīta līdz vakaram ēnaino mežu sasprindzinātajos bunkuros lauž un kaļ un tira kieģeļus. Tie nav saules apbrūnināti, tie siltāki ģērbušies un bālāku vaigu, un zina stāstīt par stirnu un zaķu apciemojumiem un pirmajām mellenēm un sēnēm. Es esmu „kieģeļu vīra" sieva, un varu teikt — tas ir kaut kas neticams, kā vasaras laikā var dilt biezi ziemas dūraiņi un bikšu dibeni. Un tas tāpēc, ka mēs dzīvojam pasakā — un pasakās tā notiek.

Sievas — mēs esam tādas, kādas visā pasaulē. Mums ir katrai savs istabas stūris skārda plītiņai, spainim un traukiem. Trauki ir raibu raibie. Dažreiz, kad es viņus salieku rindā uz plaukta, man šķiet — esmu reiz bijusi čigāniete, kas gada tirgū par zilēšanu plaukstā saņēmusi krūziti ar osu un bez osas, ar puķi un bez puķes, kannu bez snīpja un podu ar robu, un to visu sametusi kulbā un atvedusi Ereles mežos uz visiem laikiem.

Mēs ejam mežos, kur katru nakti uzdīgst jaunas un atkal jaunas sēņu pilsētas. Bērzlapes kā sarkanas pumpiņas un gramafona taures sēd spīdošas mīkstajās sūnās. Īpaši lietainās dienās to ir milzums. Divi soļi mežā, un nāc jau laukā ar pilnu grozu sēņu! Nu jau bērzlapītes vairs tā nedīgst, viņas apmainās ar bekām, kas slēpjas zem eglēm un žagaros, un tumšajām cūcenēm, rudmiesēm un retām baravikām. Vienu dienu es ietiku brūkleņu dārzā. Nezinu, kur bija aizčāpojusi pati meža māte, bet brūklenes bija pamestas Dieva ziņā, saules pārkarsušas. Tikko pieskaras ar roku — jau nobrist sūnās. Un bija tā, ka gribējās reizē bāzt mutē, bērt grozā vai vērt krellēs ap kaklu. Ja būtu tikai vairāk cukura, vārītu vienu podu pēc otra, bet cukura nav, un nav arī laika caurām dienām mežā priecāties. Ir jālasa iekuram čiekuri, jo to te ir tik daudz, tik daudz — vāveru izskrubinātu, saulē izkarsušu, ka basu kāju grūti staigāt. Meža biezokņi nav sliktāki par Austrālijas džungļiem. Koki sakrituši viens uz otra, apsūbējuši, satrunējuši — te vēl neviena roka nav nākusi tos apkopt. Tikai meža cūkas rakņā viņu saknes.

Mūsu vasara jau pusmūžā. Nekūko vairs dzeguzes, bet mežā atskan sēņotāju kukū!, kad tā viens ar otru sasaukdamies dodas dziļā biezoknī.

Ereles mežos sāk staigāt rudens.

Ereles nometnē, augustā.

Aleksandrs Plensners

Z. Meierovica 25. nāves dienas atcerei

(1925. 22. 8. — 1950. 22. 8.)

Caur zemju vārtiem smagiem ielet viņš, kur redz
To ēnas draudzīgas, ko senlaikus
jau sedz
Uz laikiem nezināmiem mūsu zemes
smilts;
Bet uzmanības pilns tam būs šais
vietās miegs,
Jo, guļot dziļumā, viņš klausīsies
kā trieks
Pār viņu Latvijā arvienu cilšu
ciltis.

(E. Virza Z. Meierovicam 1925. g. 27. augustā.)

Ir kāds attēls no Meierovica pēdējā triumfālā brauciena pa Vakareiropu 1925. g. jūlijā. Pēc tirdzniecības līguma noslēgšanas ar Italiju dalībnieku grupa nostājusies kādas telpas priekšā. Musolini, Italijas diktātors, vēl pats jauns un slaids, ar laipnu uzmanību sejā kopā ar savu ārlietu ministru Grandi ir atvirzījušies sānā, lai centrētu Meierovicu, kas tur stāv plašā smaidā, liels, skaists un ļoti elegants. Jā, viņš tiešām tik manāmi izceļas starp visiem. Liekas, ka visi 7 gadu panākumi, kopš viņš uzsācis un vadījis savas valsts ārpolitiku, atspoguļojas šai saulainajā smaidā viņa sejā un visā drošajā, vingrajā stājā. Ne mazākās pārvarēto rūpju un grūtumu svītras augstajā pierē.

Laimīgais! — šo epitetu viņam devis Virza kapa uzrakstā. Tiešām — kas šajā starojošā, visideālākā tipa diplomātā vairs saskatītu to bāra zēnu, kas bērnībā — paša vārdiem runājot — tik bieži skumju un pārestību brīžos piestājies ābelei, atkārtodams pie sevis mūsu sērās tautas dziesmas vārdus, un saņēmis ābeles balstu tēva glāsta vietā. Tur grūti saskatīt kādu līdzību arī tai laucinieciskā jaunekli, kas kādā citā attēlā kautri sēž savu Tukuma pilsētas skolas biedru vidū; var iedomāties, ka tas ir tas pats Mironova komercskolas audzēknis, kas pēc stundām skolā līdz vēlai naktij skraida no nama uz namu, no viena pilsētas gala uz otru, lai pasniedzot stundas citiem, sapelnītu sev skolas un iztikas naudu; kam, uzsākot studijas, tāpat viss ir jāsapelna vienīgi pašam. Liekas, ka tas nav pat gluži tas jaunais nedzirdētās zemes ārlietu ministrs, kam vēl pirms tik nedaudz gadiem tik smagi, tik čikstoši un tik negribēti vērās citu diplomātu durvis. Un ko tik bieži lūdza parādīt uz kartes, kur tad īsti varētu būt tā zeme, par kuru viņš grib runāt.

Bet tagad! Tagad viņš var atskatīties uz nepārtrauktu rindu lielisku ārpolitisku sasniegumu savai valstij. Tagad viņš nekur vairs nav kāds nezināmais, bet viena no vispazīstamākām personībām starptautiskajā politikā. To jo spilgti it visur parādījis sevišķi šis 1925. g. vasaras brauciens. Septiņu gadu darbā, asas uztveres un izpratnes sintezētos vērojumos un pieredzē viņš ir ieguvis plašas zināšanas un lielu skaitu tuvu paziņu un cienītāju visās pasaules malās. Viņš nav no tiem diplomātiem, kas runā, lai nepateiktu, vai kam īstenībā nav ko pateikt. Viņa formulējumi ir skaidri un trāpīgi.

Viņš runā lietišķi arī ar pretinieku. Un bez tam viņam ir kāds gaišs, saulains, neuzbāzīgs, bet arī neatvairāms šarms. Arī tas ir kļuvis vēl pilnīgāks. Var just, ka viņš pa šiem gadiem ir izveidojies arī pats, un pavēries pilnziedā ne vien iekšēji, bet arī tīri ārēji. Visā savā parādībā.

Viņā nav nekāda dualisma. Viss viņā ir organiskā sasaistībā. Viņš nevarētu būt smalkāks iekšēji un rupjāks ārēji, vai arī otrādi — visur un pret visiem. Viņš nevarētu kalpīgi klanīties lielajiem, bet kundziski lamāt kalpotāju. Viņam visi ir cienījami cilvēki. Bet tas tikai vēl vairāk un bez kāda afektējuma pasvītro viņa īsto noblesi. No viņa izstaro tik dabīga un atbrunojoša burvestība, ka viņam neņem to pat ļaunā. Viņam nav arī nopietnāku nelabvēļu. Liekas — tāpēc, ka viņš ir tik sevišķs, tik neatdarināms, neviens pat neskauž viņa panākumus. Pavisam savāda parādība! Tiesa, atrodas jau gan pa kādam, kas zina visu labāk un ikvienu var pamācīt. Kas „zina" par Meierovica grāfa tituļiem un muižām ārzemēs. Bet šie čuksti atlec pret kādu mūri bez atbalss. Tas ir vēl veselīgais tautas prāts un tīrības sajūta. Un vēl kas vairāk. Bez liekšķības, bez frazēm, ar savu darbu un personību šis cilvēks un valstsvīrs ir ieguvis pavisam ko retu: savas tautas sirdi. Tik plaši un dziļi, kā reti kāds. Visā pilnībā tas parādās kādu mēnesi vēlāk.

Bet tagad viņš tur stāv, 1925. g. jūlija mēnesī pirms nāves, savas slavas un spēku pilnplaukā, 38 gadu vecumā. No ārzemēm darbs aicina mājās. Bet, kā paredzēts, tikai uz īsu laiku. Šai vasarā viņš jau gan ir panācis visai ievērojamus, it sevišķi saimnieciskas dabas atvieglojumus mūsu valstij. Vairāk nekā par miljons mārciņu ar līgumu Londonā ir samazināts mūsu iestāvējušais kara laika parāds Anglijai. Samazināts un atvieglināts maksājums Francijai. Noslēgti tirdzniecības līgumi ar Beļģiju, Italiju un Japānu. Vakareiropa ieinteresēta un saimnieciski sasaistīta ar Latviju, kas līdz ar to dod arī lielāku politisku ieinteresētību mūsu neatkarībai. Nolīdzināti lielpolitiskie grubuļi ciešākai Baltijas valstu politiskai un saimnieciskai sadarbībai. Gādāts par labvēlīgo lēmumu pret mums ceļtās sūdzībās Tautu Savienībā. Ievērojami pavirzītas ārējā aizņēmuma lietas. Drīzumā sanāks Tautu Savienības sesija ar vairākiem mūsu cienai tik svarīgiem jautājumiem. Viņam ir jāgatavojas uz to. Viņš tur tagad viens no vadītājiem galvenajās komisijās. Bez tam pa šīm nedēļām, kāmēr viņš bijis prom, ir sakrājies tik daudz darba ministrijā, kas gaida viņa nokārtojumu. Nē, viņam nav bijusi atpūta ārzemēs. Un atpūtas nebūs arī šeit.

(Turpinājums sekos)

Prof. Dr. med. Jēkabam Alksnim 80 gadu

22. augustā paiet 80 gadi, kopš Durbes mācītāja pagasta Ķiviļu mājās dzimis prof. Dr. med. Jēkabs Alksnis. Ja latviešiem ir pašiem sava medicīniska literatūra un krietns skaits labu chirurgu un urologu-speciālistu, tad par to liels paldies pienākas prof. Alksnim. 20 gadus viņš vadījis Latvijas universitātes otro chirurģisko kliniku un lasījis lekcijas. Visa mūsu vidējā paaudze prof. Alksni uzskata par savu skolotāju. Viņš devis Latvijai daudzus labus speciālistus - chirurgus un urologus.

Vārdu pasaules literatūrā prof. Alksnis guva ar savu plašo darbu par urētera fizioloģiju un chirurģiju, ieteikdams pats savu urēteru šuves veidu. Uz šo darbu modernie autori vēl vienmēr atsaucas. Nodibinādams Latviešu Ārstu žurnālu un to visu laiku vadīdams, prof. Alksnis veicināja latviešu medicīniskās literatūras veidošanos, pats publicēdams vairāk nekā 50 interesantu zinātnisku darbu.

Arī mūsu kaimiņu tautas pratušas novērtēt prof. Alkšņa nopelnus medicīnā. Tā Kauņas universitāte viņu ievēlējusi par Dr. med. honoris causa, bet Somijas un Igaunijas ārstu biedrības par savu goda biedri. Bez tam prof. Alksnis vienmēr bijis ļoti aktīvs sabiedriskā laukā, ieņemdams atbildīgus amatus gan pilsētu pašvaldībās, gan arī profesionālās biedrībās. Cik dzirdams no Londonas, arī tagad viņš izrāda lielu rosību gan

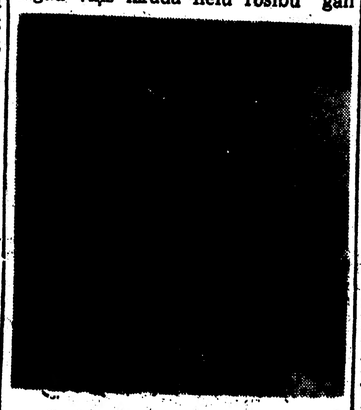

Prof. Dr. med. Alksnis darbā.

sabiedriskā, gan medicīniskā laukā. Novēlam sirmam tautas un zinātnes darbiniekam vēl ilgi labu veselību un spēku darboties mūsu Latvijas labā!

Fallingbostelē, 15. 8. 50.

Dr. Verners Bērziņš

Ko saka Ingrida Vīksna par savu jauno romānu

Ingrida Vīksna.

Sākdama iespiest Ingridas Vīksnas romānu Mums jābrien jūrā, redakcija ienes pagriezienu līdzšinējās latviešu trimdas preses tradicijās Vācijā. Šis ir pirmais gadījums, kad laikraksts iespiež romānu. Izšķirties par šo darbu, redakcija vadījusies no tā, ka romānā apcerētas trimdiniekiem tuvās un tik labi pazīstamās bēgļu gaitas, pie kam Ingrida Vīksna, būdama pati tagad Zviedrijā, notēlojusi to personīgās pieredzes un pārdzīvojumu vielu, kas radusies bēgot no Rīgas un urticoties lielajam glābiņam — jūrai. Lielākajai trimdinieku daļai, kas devās uz rietumiem, tā mazāk pazīstama.

Autores vārds gan prozā, gan dzejā pazīstams jau kopš tiem laikiem, kad Rīgā vēl iznāca V. Cedriņa un A. Podnieka vadītais nedēļas laikraksts Tēvijas sargs ar plašu literāro pielikumu. Arī visus trimdas gadus Ingrida Vīksna, vērīgi izsekodama pārdzīvojumiem tautas psihē un notikumiem sabiedriskā dzīvē, laiku pa laikam devusi trimdas presē gan pa dzejoļiem, gan miniatūrai prozā, gan pa asam publicistiskam rakstam, kas, piem., viņas paceltajā naida ideoloģijas jautājumā saviļņoja daudzus prātus. Viņas romāns radies, kā gandrīz visiem autoriem trimdā, sarežģītos, nepiemērotos apstākļos.

„Beidzot darbs ir pabeigts;" saka autore, „un sviedriem valgā pārrakstīts. Mana īstā rakstnieces darba diena sākas pl. 9 vakarā, bet arī tad lāga neuzdrošinos kliboināt no Zviedrijas latviešu studentiem aizgūto rakstāmmašīnu, — mostas augšā pulkas. Tāpat arī modernās un ērtās zviedru dzīvokļu kazarmas ir celtas tā, ka pat cauri sienai kaimiņi smalki dzird kļūšveik rokas pulksteni vai nošķaudās. Tā es ar saviem papīriem padusē ceļoju pa dzīvokli šurp un turp, līdz atduros virtuvē, kur, iepolsterējusi mašīnu spilvenos, cenšos tomēr kautko darīt. Ja mēģinu rakstīt dienā, blakus manuskriptam uz rakstāmgalda apmetās arī abi dēli, un baksta ar pirkstu burtus. Dažreiz patiesi ir tā, ka vajadzētu skaļi brēkt, jo jēgu jau arī būtu. Bet ko lai dara — jūtos kā cilvēks starp divi frontēm — starp mājas pienākumiem un spalvas darbu.

Kā tapa romāns? Bez jau pieminētajām, visielāķās grūtības man personīgi parasti sagādā romāna varoņu vārdu izvēle. Vai tas tā ir arī citiem autoriem? Tāpat galva jālauza bija ap virsrakstu. Vienu fragmentu Latvija jau reiz iespieda, toreiz darbs vēl bija pusē, tā kā rakstījusi un beidzot pabeigusi esmu apmēram gada laikā. Toreiz romānu bija ilustrējis V. Stubis — man neko nepatika, likās pārāk moderni, nesaprotami. Esmu saņēmusi aicinājumu nodot savus „jūrā bridējus" arī citiem apģērbiem, bet nu būšu priecīga redzēt to iespiestu Latvijā: dzīvoju ārpus Stokholmas, tā viļināt viļina šad tad aizbraukt tur un beidzot pēc pieciem gadiem trimdā reiz justies kā cilvēkam. Tie naktsdarbi ar romānu nemaz nebija tik viegli."

Izmantojot modernās satiksmes priekšrocības, kādas vēl līgu laiku pēc kara Vācijā bija liegtas, redakcija sazinājās ar jaunā romāna autori telegrafiski, un telegrafiski arī saņēma atbildi. Manuskriptam, kas no Zviedrijas pēc dažām dienām pienāca Vācijā, bija pievienotas šīdas autores rindas: „Manā priekšpilsētas dzīves tempā šāds zibens no skaidrām debesīm satricina nervus. Biju jau iedomājusies, ka mana māsa ievēlusies kādā kalnu aizā, kur pašreiz kāpelē, pavadīdama atvaļinājumu, un nu brēc, lai skrienam vilkt ārā. Bet nu labi, ka tā."

Nododama romānu saviem lasītājiem, redakcija cer, ka tas pilnam iemantos interesi, tā kjūdams par vienmēr dzīvu saiti laikraksta un lasītāju starpā, un novīl arī autorei viņas vēlmju un nodomu piepildīšanos dzīvē un darbā.

Dzimtenes kapsētas

(Turpinājums no 5. lpp.)

pus apmeklēt tagad ir noziegums. Un vai kāds maz aiziet arī uz Rīgas Meža kapiem un uzliek brūklenāju vainadziņu uz Poruka kapa? — Latvijas laikā vienmēr tur tāds bija.

Pie savu piederīgo kapiem mēs vairs netiekam. Bet ir tomēr mums kāds satiksmes līdzeklis, kaut vai Jaunsudrabiņa sapņu kamanas, kas skrien pāri robežām, pāri jūrām. Steigsimies pastaigāt kādu soli katrs pa savas dzimtenes kapsētu baltajiem celiņiem. Vecie strēlnieki, atbrīvošanu cīņu dalībnieki, legionāri un visi, kas cīnījāmies par savas dzimtenes brīvību — iesim arī mēs pie saviem kritušajiem cīņas biedriem. Brāļu kapos, Ložmetēju kalnā, pie Daugavas, Ventas, Latgales laukos, Volchovas purvos, pie Nakeles un citur. Dzīvē un cīņās bijām vienoti, neatstāsim savus draugus arī mūžībā. Mūsu senči, krituši kaŗavīri un tuvinieki mūs aicina atgriezties, jo šis smiltis te svešumā nav radītas mūsu kapam.

Ziemeļu Karolainā, jūlijā.

J. Ezergailis

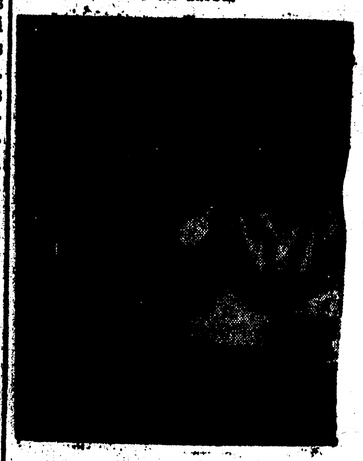

Vēl daži komāti, kāds svītrojums, un tad — darbs padarīts un var lidot uz Vāciju iespiešanai Latvijā.

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

Tikko izkustējies no Rīgas stacijas, vilciens atkal apstājās.

Oktobŗa nakts bija tumša un drēgna, starp kustīgajiem mākoņu klučiem dažbrīd pazibēja kāda nespodra zvaigzne, bet biezajā krēslā abpus vagoniem varēja saskatīt sastinguš tilta spraišļus, kas uz saviem plašajiem lokiem balstīja lietainās debesis.

„Taisni uz tilta," platformas stūrī ierunājās piesmakusi vīrieša balss, „labas izredzes dabūt bumbas uz galvas."

Neviens neatbildēja. Tikai šur tur sakrauto dēļu aizvējā, starp kastēm un saiņiem, zem brezenta gabaliem un segām, sakustējās sakņupuši, pusguļus atlaidušies augumi, un kādā stūrī iekunkstējās it kā bērna balss.

„Varbūt nekad es vairs neredzēšu šī tilta arkas, namu ēnas un baznīcas smaili krastā. Varbūt nekad vairs savā mūžā," Dagnijas smadzenēs piepeši iedzēlās neganta doma, un, atbalstījusi plecus pret nezināma satura rupju, mitru maisu, viņa atkal un atkal pusčukstus atkārtoja šos vārdus, līdz tie no vēsa un vienaldzīga skaņu savienojuma pārvērtās dzīvā un briesmīgā draudā, kas nemitīgi kāpa un cēlās no tumšajiem ūdeņiem visapkārt: „Varbūt nekad vairs savā mūžā. Varbūt nekad vairs."

Vienpadsmitos mēs izbraucām. Nu būs pagājusi vismaz pusstunda," atkal ieminējās iepriekšējais runātājs. „Gan jau pusnakti šie droši būs klāt, kā parasts. Jācer, ka līdz tam laikam vācu kungiem ienāks prātā mūs aizvizināt vismaz no tilta prom. Kas to zina, uz kādām pulvera mucām mēs tagad sēžam," un runātājs piedauzīja ar zābaka purnu koka kastēm, kas bija sakrautas vienā platformas galā, kamēr otrā pusē gulēja krustām šķērsām samesti dēļi, dažādi maisi un pāris aizstīpotas mucas.

„Jādomā taču, ka nestāvēsim ilgi. Jau tā trīs stundas vēlāk vilciens aizgāja no Rīgas," ieteicās spirgta, jauna balss, un no brezenta apakšas izkūņojās meitenīgs stāvs.

„Kas gan to var zināt," citā stūrī žēlīgi teica kāda vecīņa. „Jelgava beigta, krievs pie Rīgas vārtiem, var būt, ka te arī paliksim."

„Gan jau kādu gabaliņu mūs vēl pavizinās," atkal ierunājās vīrietis, „bet cik tālu, to gan neviens velns nezina. Un labi vēl, ka tikām vismaz uz šīs plikās platformas. Ja šis nav pēdējais vilciens, tad priekšpēdējais gan droši."

„Mēs ar tēvu iekāpām vienā vagonā," sāka stāstīt vecīņa, bet tur mūs žandarmi izsvieda ārā. Sakāpa iekšā kaŗavīri. Pēc tam mūs viens vācietis uzstūma šeit augšā, bet groziņš ar ceļa maizi gan pa to burzmu kaut kur noklīda," viņa nopūtās.

„Kur tad jūs, veci cilvēki, tā skriesiet?" vīrietis drusku nicīgi jautāja. „Vai tad no nāves vai bail? Gaŗām jau tai netiksiet."

„No nāves vis nav bailes, bet redzēt otrreiz sarkanos gan vairs negribam," tagad atbildēja vīrs, un tumšā iegailējās sērkociņš, īsu brīdi apgaismodams bārdaina lauku saimnieka seju.

„Vai tad mājas pametāt Dieva ziņā?" pirmais runātājs negribēja rimties.

„Nodega. Tik vien paglābām, kā pliku dzīvību. Zirgu nosita uz lielceļa. Labi kaimiņi atveda mūs līdz Rīgai," strupi paskaidroja saimnieks.

„Mums uz Kurzemi aizprecēta meita, brauksim pie tās," vēl piebilda vecīņa.

„Kas zina, tad jau vēl tiksimies," atrūca balss, un saruna pārtrūka.

Vilciens stāvēja.

Bieza nemilīga tumsa gulās pār kailo platformu, paslēpa krastā tumšo namu un torņu kontūras, un dziļi lejā saplūda ar Daugavas ūdeņu nemierīgo viļņošanos. Abos krastos apmetās pilsēta tikai šur tur izmeta pa pēkšņam gaismas staram, bet upes vidū kā nedzirdamas ēnas izmilza kūtras liellaivas un sasvilpās velkoniši.

Naksnīgās debesis gandrīz visu laiku slēpa dobju lidmašīnu rūkoņu, bet kamēr motoru dziesma bija gaŗa un vienmērīga, tikmēr ļaudis uz platformas palika mierīgi, — tās bija vācu mašīnas, kas cēlās no tuvējā Spilves lidlauka. Sarkanajiem putniem bija gluži cita rūkoņa — tie īsiem gulzieniem, it kā atgrūzdamies izplatījumā, smagi dzina uz priekšu savu bumbu kravu, un tos jau pēc skaņas pa gabalu varēja atšķirt no vācu mašīnām.

Gaistošo rūkoņu mākoņos nemitīgi pavadīja kāda cita dobja dunēšana — cauri tumsai spiedās vienmuļa riteņu grabēšana, asi pakavu piesitieni, rets noguruša zirga spraustošiens, un, ja acs vērīgi ieskatījās, pa veco dzelzs tiltu vakŗēja redzēt veļamies smagi piekrautu vezumu rindas, kas kūtras un ļodzīgas kratījās pretim otram Daugavas krastam.

Nemitīgi, neapstādamās, ja vien žandarmu ķēdes uz laiku neaizspostoja ceļu, šie pajūgi vilkās cauri Rīgai pāri Daugavas tiltiem, atstādami aiz sevis degošas mājas, tukšas sētas, izklīdušus lopu barus un izpostītas dzīves.

Bet tie vēl bija laimīgie, kas bija atkļuvuši tik tālu un tika pāri tiltiem. Tūkstošiem Vidzemes un Latgales bēgļu, satdzīti no ceļiem tīrumos un mežos, palika pie Nītaures un tālākā Rīgas pievārtē. Tur tiem bija jānobēg, lai tos nesamītu tanku kāpurķēdes un pānikā bēgošo kaŗotāju zābaki.

Pajūgi pār tiltu vēlās tālāk, bet vilciens vēl vienmēr stāvēja.

Apnikuši un nepacietīgi visos platformas stūros rosijās braucēji, mēģinādami iekārtoties iespējami ērtāki, jo nebija ko cerēt, ka šī būs vienīgā nakts, kas jāpavada zem klajas debess, kamēr vilciens sasniegs Ventspili. Gaiss bija auksts un drēgns, varēja sagaidīt arī lietu, un katrs mēģināja ciešāk pieplakt platformas grīdai, lai paaugstās vagonu malas daudzmaz aizturētu skarbo rudens vēju.

Izveidojuši no nevīžīgi sakrautajām plankām kaut ko līdzīgu alai, tur gulēja divi kaŗavīri, kas vienīgie nelikās ne zinis, vai vilciens brauca vai stāvēja. Tie krāca saldi un skaļi, un biezie mēteļi, teltene un nogurums tos sargāja no aukstuma un apkārtējo uztraukuma. Dievs vien zina, kādi tāli ceļi un purvi jau bija tiem aiz muguras, un tagad sausā klusā platforma tiem varbūt šķita kā mīkstākā dūnu gulta.

Pazemīgi un klusu, atspieduši muguras pret platformas malu, sēdēja abi Vidzemes saimnieki, un pa brītiņam pusbalsī sačukstējās.

Dagnija izlīda no savas segas apakšas un, pievirzījusies tuvāk malai, paraudzījās melnajā dziļumā zem vagonu riteņiem. Ūdens bija mēms un bez spožuma, nemīlīgs un svešs, un tādas bija arī debesis un ēnas, vējš un cilvēku stāvi visapkārt starp saiņiem.

Nekad agrāk Dagnija nebija jutusies tik vientuļa un pamesta. Bet dīvainā kārtā šī vientulība un pamestība tai deva paļāvīgu drosmi. Šai ceļā viņai nebija neviena, ko sargāt un balstīt. Nebija jābīstās un nebija jādreb par kādu tuvu dzīvību — nebija neviena, kam viņa būtu bijusi vajadzīga. Bija tikai viņas pašas jaunā, modrā dzīvība, kas šūpojās virs Daugavas ūdeņiem. Šī vientulība darīja vieglas visas grūtības, notrulināja jūtas un iekļāva mierā.

„Tā būšu tikai es, kas dzīvos vai ies bojā. Tikai es pati, un man nebūs jāraugās šausmās pārvērstā tuva cilvēka sejā. Kas mani vairs var skārt, ja es Kurzemes stūrī neatradīšu savus vecākus? Vismaz kādu vēsti, kādu dzīvības zīmi no tiem. Kādu paziņu no Jelgavas. Ja nē — kāda gan nozīme tam, kas notiks ar mani?" un Dagnija lēni atlaidās savā spraugā starp maisiem un ceļa somu, ietīdamās ciešāk vēl kādreiz mājās austajā vilnas segā.

Gaisu pāršķēla gaudulīgs sirēnas kauciens. Jau nākošā mirklī tai pievienojās neskaitāmas citas, un abi Daugavas krasti saplūda žēlabainos, gaŗi stieptos vaidos.

Dagnija pacēla acis pret debesīm, kas bija pilnas juceklīgas rūkoņas, bet tūlīt vilciens ar asu rāvienu sakustējās, un gaŗais posmainais rāpulis sāka vilkties pāri uz otru krastu. Neapstādamies tas krustoja Torņkalna sliežu režģus un aizvien ātrāka kļuva tā gaita, kamēr aiz muguras virs Rīgas jumtiem sāka sprakšķēt zenītartilērijas ugunis.

(Turpinājums sekos)

Pīpēja cīņā ar smoku

KĀDĒĻ LOSANDŽELOSAI VAJADZĒJA „OSŅĀTĀJU KOMISIJU" UN GAISA KONTROLES ŠEFU

Steigā norijis rīta kafiju, advokāts Stentons atvadījās no sievas un bērniem un metās savā limuzīnā, lai dotos uz savu biroju saulainās Losandželosas iekšpilsētā, tikai ap 30 km attālu. Bet viņš vēl nebija nobraucis pusceļu, kad zilā debess kļuva pelēka un Stentonam sāka sāpēt un asarot acis. Viņu mocīja arī šķavas. Ne bez grūtībām sasniedzis biroju, advokāts sameklēja vajadzīgās aktis un pa pelēko dūmāku brauca uz tiesu. Jau pie paša ieejas durvju sarga, pārmaiņus klepodams un šķaudīdams, paziņoja, ka prāva atlikta uz rītu.

Metālu vidusskolā ap to pašu laiku pēkšņi pārtrauca sporta mācības brīvā dabā, un skolotāji ar skolēniem, neganti klepodami, devās klasēs. Losandželosas lielākās slimnīcas operāciju zālē chirurgi nolika pie malas instrumentus, jo asarojošām acīm nevar operēt. Kulveraitijas priekšpilsētā turienes sanatorijas ārsti ar bažām vēroja, ka astmatiskie slimnieki raustījās klepus lēkmēs un mocījās ar elpas trūkumu. Pacientu lūpas un pirkstu nagi kļuva zilgani.

Viss šo likstu cēlonis bija smogs. Tā amerikāņi iesaukuši kodīgo dzeltenpelēko dūmāku, kas jau gadiem ilgi vairākus mēnešus gadā maitā Losandželosas gaisu, iedragājot šīs pilsētas agrāko slavu, kad to dēvēja par „Dieva saules dārziņu". Bez augšā minētajām, smogam ir vēl citas ļaunas sekas. Otrā dienā pēc smoga parādīšanās apkārtējie farmeri konstatēja, ka un spinātu lapām nosēdusies sudrabaina substance un 12 stundu laikā sabojājusi visu ražu. Tāpat gāja salātu, kāpostu un aitatas farmeriem. Arī dravnieki ziņoja, ka apmirušas veselas bišu saimes.

Drīz pēc kara beigām Losandželosas veselības iestādes sāka organizētu kara gājienu pret smogu, kas kopš 1943. g. sedzis pilsētu caurmērā 90 dienas gadā, bremzējot visu dzīvi un nodarot zaudējumus. Pilsētas organizētās „ošņātāju komisijas" smoga dienās staigāja pa pilsētu, ošņāja un pētīja gaisu, bet neko nepanāca. Tad iniciatīvu uzņēmās Los Angeles Times izdevējs Cendlers ar savu avīzi, uzaicinot talkā profesoru Takeru, kas jau bija izstrādājis rūpniecības pilsētas šanluisas piekvēpušās debesis. Profesors Takers konstatēja, ka pirms kara Losandželosā bijušas 1800 fabrikas, bet tagad skursteņus kūpina 10.000. Tāpat pēdējos 10 gados pāris kilāt miljons iedzīvotāju, kas ar saviem automobiļiem un krāsnīm palīdz bojāt pilsētas gaisu. Iedzīvotāju skaita un rūpniecības pieauguma, protams, noticis arī citās pilsētās un bez šādām ļaunām sekām, bet Losandželosā īstais vainīgais ir neparastais gaisa slāņu izkārtojums virs pilsētas. Normāli siltie dūmi un izgarojumi paceļas augstāk, vēsajos gaisa slāņos, un tur pamazām izdalās, bet virs Losandželosas apmēram 50 m augstumā gaisa pēkšņi kļūst siltāks. Šī „ekscentriskā" siltā gaisa starpkārta gan ļoti labā dārziem un sekmē saules iedegumu, bet aizstur un atstaro atpakaļ uz augšu kāpjošos dūmus. Reizēm siltā gaisa kārta ļauj lejup, spiežot uz leju arī netīros izgarojumus, un tūlīt Losandželosas ietīta smogā. Turklāt pilsēta no trim pusēm kalnu iejosta, un ja sacelsies vējš, tas parasti nepārsniedz 9 km ātrumu stundā.

Pretēji rūpniecības pilsētu dūmiem, kas pārsvarā no ogļu un naftas produktiem, Losandželosai [illegible] dīzeļmotoru [illegible] Losandželosā, lai iestātos smogs, nav vajadzīga migla. Pietiek ar sausu, saulainu bezvēja dienu, lai pilsēta ietītos smoga plīvurā. Cīņai pret smogu Losandželosa beidzot nodibināja centrālu gaisa tīrīšanas kontroles iestādi, kas piespiedu nevienam jauncelsmēs, bet arī vecās fabrikas apgādāt ar īpašiem krāsnīm un skursteņu filtriem, lika aizbērt 40 atkritumu nokrautuves un veica citus aizsardzības soļus. Tās visa maksāja miljonus un arī pa daļai līdzēja, bet, kaut samazinātā veidā, smogs tomēr vēl traucē pilsētu, ietekmējot zemes un gruntsgabalu cenas, tūristu satikšmi utt. Nādai filmu sabiedrībai bija jāgaida trīs dārgas nedēļas, līdz tā varēja pabeigt kādu āra uzņēmumu Losandželosas gaisa kontroles šefs Larsons tomēr ir pacietīgs un palīdzīgs. Viņš pārliecināts, ka pēc diviem gadiem Losandželosā atkal kā kādreiz katru dienu būs skaidra, zila, saulaina debess.

Sievietes, mīlestība laulība . . .

Sievietei vajadzētu vairāk tieši tik daudz drānu, lai vīrietim kļūtu silti.

Nezināms autors

Ir tikai divējāda tipa sievietes — tādas, kam kosmētika nav vajadzīga, un tādas, kam tā tikpat neko nelīdz.

Sieviete sāk mīlas karu ar vīrieti ar noteiktu iepriekšēju nodomu, šo karu zaudēt.

Sieviete pie savas sāncenses nemaldīgi atrod par sliktu visu to, ko vīrieši atzīst par labu.

Greizsirdība ir vai nu nedibināta — tad tā ir muļķība, vai arī dibināta — tad ir par vēlu.

Vīrieši, kas ļielās pazīstam sievietes, parasti nepazīst labi vēl paši savu sievu.

Komplimenti ir erotikas sīknauda.

Iesakaidrojiet sievietei rēķinvitātes teoriju — viņa jūs vienīgi atzīs par garlaicīgu; sakiet viņai, ka tā ir skaista — un jūs viņas acīs būsit gudrākais vīrietis pasaulē.

Hanss Roiss

Panākumi mīlestībā nenozīmē tik daudz — apprecēt to cilvēku, kas var darīt jūs laimīgu, bet izvairīties no daudzajiem, kas varētu padarīt jūs nelaimīgu.

Nezināms autors

Bērni bieži satur kopā laulības tikai ar to, ka pārāk nodarbina vecākus, lai tiem vēl atliktu laika strīdēties.

Franklins Džonss

HUMORS

Skaidra atbilde

Kāds putnkopis iesūtīja Hesenes lauksaimniecības laikrakstam šādu jautājumu: „Manas vistas ir slimas. Katru rītu es atrodu dažas ar galvu smiltīs un kājām gaisā. Kas ar tām īsti ir?"

Laikraksta padomniekā bija atbilde: „Vistas ir beigtas."

Atriebība

Aptiekars mēģina iestāstīt pircējam savu labāko preparātu: „Šis līdzeklis uz vietas nonāvē visus iesnu bacilus."

Iesnu apsēstais: „Ar nonāvēšanu vien man nepietiek. Es gribu tādu līdzekli, kas ļiem nezvēriem liek nomirt lēnās mokās."

9 metēji un tikai viens skrējējs

10 ŠIGADA LABĀKIE LATVIEŠU VIEGLATLĒTI

1.	J. Stendzenieks (Čīle) šķēps	65,80 m	905 punkti
2.	A. Puksts (Anglijā) lode	14,79 „	899 „
3.	N. Millers (Zviedrijā) lode	14,70 „	890 „
4.	V. Teteris (Beļģijā) 800 m	1:58,0 min.	844 „
5.	A. Jankovskis (Anglijā) disks	44,23 m	841 „
6.	G. Vainovskis (Anglijā) veseris	46,96 „	821 „
7.	A. Hakelis (Austrālijā) šķēps	61,00 „	802 „
8.	A. Puksts (Anglijā) disks	42,39 „	784 „
9.	K. Rudulis (Vācijā) lode	13,60 „	775 „
10.	J. Ratass (Vācijā) disks	41,96 „	770 „

Mūsu trimdas pašreiz labākie vieglatlēti, kā redzams, izkaisīti pa trijiem kontinentiem, un 6 valstīm, pie kam Vācijai bijis jāliecas citu zemju, īpaši Anglijas priekšā. Sasniegumi nerāda nekā iepriecinoša, bet vienu varam konstatēt; metēju saime mums ir it kupla, un caurmēra sasniegumi šajās disciplīnās nebūt nav sliktāki nekā iepriekšējos gados. Lai gan Stendzenieks, kas pirmo desmit priekšgalā ir jau kuro gadu, un Hakelis ir viri, kas savu spēju kalngalam jau pāri, taču pārējie — Puksts, Millers, Jankovskis, Vainovskis, Rudulis un Ratass, kaut cik izdevīgos treniņa apstākļos, vēl var krietni progresēt; patīkama ir Puksta šīs vasaras stabilitāte, bet Milleram, Rudulim un Ratasam šogad, diemžēl, bijis pamaz starta iespēju. Varam diezgan droši cerēt, ka līdz sezonas beigām mūsu metēju rezultāti vēl uzlabosies.

Teteris ir vienīgais „baltais zvirbulis", kas pirmo desmit vidū reprezentē skrējējus, bet, diemžēl, nav neviena sprintera (Priednieks Austrālijā, Liekas, vieglatlētiku gluži aizmirsis) un neviena lēcēja, jo Mastiņa rezultātu oficiālā statistikā nevar uzņemt (ja 1,90 m būtu reālizēts pēc noteikumiem, tas Mastiņam ar 908 p. dotu 1. vietu). Ievērojot Tetera labo formu, šķiet, ka viņš vēl šogad savu vārdu teiks, bet maz cerību ko labāku sagaidīt lēkšanu un sprinta „frontē"; varbūt vienīgi tas pats Mastiņš apliecinās sanāvas katrā ziņā krietnās spējas ar sasniegumu, kas reālizēts atbilstoši visiem noteikumiem.

Kā jau teikts, aina nav spīdoša, bet jauno sportistu vārdi ir garantija, ka no latviešu vieglatlētiem arī trimdā vēl varam gaidīt dažu krietnu sasniegumu. Iespējams, ka tādus dos šīgada piaugošais latviešu vieglatlētikas sarīkojums — Anglijas latviešu meistarsacīkstes septembra sākumā. Gaidīsim!

Latvijas rekords lodes grūšanā 16,05 m?

GRIGALKAS, GAIĻA UN ELCERA KRIETNIE SASNIEGUMI DZIMTENĒ

Ja var ticēt Sport-Kurier informācijai, tad 4. Eiropas meistarsacīkstēs vieglatlētikā (1. Turīnā 1934. g., 2. Parīzē 1938. g., 3. Oslo 1946. g.), kas trešdien sākās Briselē, Padomju savienības izlasē nav Eiropas rekordista lodes grūšanā Igauņa Lipa. Viņu aizstās latvietis Oto Grigalka, kura labākais sasniegums esot 16,05 m, — tātad jauns, lielisks Latvijas rekords, kas Grigalkam Eiropā pēc Lipa un Islandieša Husebija dod 3. vietu. Vācu sporta laikraksts gan nav minējis, kad un kur Grigalka šo rezultātu sasniedzis.

Pēc citas informācijas, ko ieguvis Latvijas līdzstrādnieks, sporta statistiķis Bernhards Čečiņš, Grigalka pērnruden dzimtenē Latvijas rekordu labojis uz 15,58 m, un bez viņa jaunus Latvijas rekordus vēl sasnieguši: Kārlis Elceris kārtslēkšanā 3,88 m un Imants Gailis 400 m barjerskrējienā 54,4 sek., pēdējais rezultāts jau ir it atzīstams arī Eiropas mērogā.

Noldis Millers cīnā ar pasaules rekordistiem

Speciālziņojums Latvijai no Stokholmas

16. augustā trimdas rekordists lodes grūšanā Noldis Millers pirmo reizi Stokholmas 1912. g. olimpisko spēļu stadionā sacentās ar pasaules labākajiem lodes grūdējiem. Viņš ar 14,70 m (par 30 cm labots Zviedrijas latviešu rekords) ieguva 4. v., paliekot aiz amerikāņiem Fuksa (17,60), Kēra (15,83) un diska rekordista Gordjena (15,71).

Pēc daudziem iesildīšanās grūdieniem, kas bija pāri 17 m līnijai, Fuksa gandrīz netika finālā, jo pirmie 3 mēģinājumi bija nederīgi. Apmierinoties 3. mēģinājumā ar „tikai" 15,56, viņa tālākais ceļš bija nodrošināts, un Fukss sasniedza 17,60; 17,38; 17,55. Dusmās par neveiksmi Fukss izdarīja 2 ekstrā grūdienus, no kuriem ar pirmo — 17,77 m pārsniedza oficiālo Fonvaila pasaules rekordu (17,68), bet ar otru par 1 cm laboja savu vēl neoficiālo pasaules rekordu — 17,81. Iejūsmināts par panākumiem, amerikānis pieteica otrā dienā rekorda labojumu un tiešām savu solījumu pildīja — viņš sasniedza 17,79 m, pie kam lode svēra 8 gr vairāk. Lodes rijoš Stokholmas stadionā Fuksu nosauca par labāko pasaulē. A. Graudiņš

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Rūdolfs Circenis, kas dzīvo Hamburgā, aizstāvēs šķēpa mešanā Ziemeļvietumvācijas krāsas vieglatlētikas sacīkstēs ar Dienvidvāciju 27. augustā Keinē.

Ledushokejisti Ēriks Koneckis un Rūd. Veide arī nākamajā sezonā spēlēs Preussen Krefeld sastāvā, kas ieguvusi daudz spēcīgu papildinājumu, to vidū zviedru Johansonu, un ir nopietna meistartitula pretendente. Kādā plašā saldētavā hokejisti jau uzsākuši treniņus.

Valdīs Teteris startēs Anglijas latviešu meistarsacīkstēs vieglatlētikā 2. un 3. septembrī Londonā, kur viņam paredzama saistoša cīņa ar spēcīgo igauņu vidusdistančnieku Lillaku, kas piedalīsies ārpus konkurences.

Latvietis Arvīds Lejiņš, kas Austrālijā ieradās ar pirmo DP transportu, uzvarēja Viktorijas pavalsts 1950. g. meistarsacīkstēs 10 jūdžu slēpošanā, veicot distanci 1 st. 12 min. Otrās vietas ieguvējs palika 51 sek. aiz A. Lejiņa.

Melburnas latviešu basketbola vienība Rīga Viktorijas pavalsts meistarsacīkstēs zaudēja 1. vietā esošajam Metropolitan piecniekam 52-72 (27-33). Metropolitāni gan visu laiku bija vadībā ar dažiem punktiem, taču Rīgas zaudējums noskaidrojās tikai sacensības pēdējās minūtēs, kad 3 no latviešu 7 spēlētājiem saņēma 4 piezīmes.

Austrālijas latviešu sportistu iemīļotākā spēle, liekas, ir basketbols. Sīdnejas sporta kopā Daugava reģistrēti 42 basketbolisti, bet Melburnas kopā Rīga — 39.

Ar pieri s'enā

Dūdiņa, ka arī eņģeļi dažreiz tavu nedēļ saņēmuši. Tā pierāda meloņiga 16-14 g. vecu japāņu zēnu kaušanās, ar ko beidzās kāda bērnu ciema iesvētīšana, ko amerikāņu misionāri Japānā bija iekārtojuši pēc Amerikas bērnu pilsētu parauga. Ciems pirms tam bija nokristīts par „Nevainīgo eņģeļu sētu".

•

Misekļi gadās visiem laikrakstiem, un ka Latgola nav nekāds izņēmums, par to liecina paziņojums laikstā 12. augusta numurā, kurā teikts: „Splstuvē, kur tūp avīze „Latgola", salikamos mašīnas defekta dēļ ryndas beigos bīži nav saskotamas pīturas zeimes, sevišķi punkts un komats. Kaut gon redakcija šū tryukumu reds, tūmēr tū nūvērst nav redakcijas spāklis. Topēc lyudzam Cīnejamos Laseitojus un Laseitojus ryndas beigos iztryukstūšū pīturas zeimi iosūt pidūmot klot."

•

No kādas ASV iecelojuša tautieša vēstules: „Vakar bijām ciemos pie netālas latviešu ģimenes. Ieradās arī kāda D. ģimene, kas Vācijā dzīvojusi 1. nometnē. Interesanti, ka ģimenes galva nometnes parašas turpina arī vēl šeit: taisa mežā „meža šašlikus". Taisni jāpabrīnas par tādu uzņēmību." — Statā, par kuru vēstulē ir runa, pastāv prohibīcija — alkohola darināšanas un pārdošanas aizliegums. Par tās nelevērošanu draud bargs sods, ārzemniekiem pat izraidīšana no Savienotajām valstīm. Skiet, mazliet par daudz uzņēmības.

Latvijas rekords lodes grūšanā 16,05 m?

GRIGALKAS, GAIĻA UN ELCERA KRIETNIE SASNIEGUMI DZIMTENĒ

Ja var ticēt Sport-Kurier informācijai, tad 4. Eiropas meistarsacīkstēs vieglatlētikā (1. Turīnā 1934. g., 2. Parīzē 1938. g., 3. Oslo 1946. g.), kas trešdien sākās Briselē, Padomju savienības izlasē nav Eiropas rekordista lodes grūšanā Igauņa Lipa. Viņu aizstās latvietis Oto Grigalka, kura labākais sasniegums esot 16,05 m, — tātad jauns, lielisks Latvijas rekords, kas Grigalkam Eiropā pēc Lipa un Islandieša Husebija dod 3. vietu. Vācu sporta laikraksts gan nav minējis, kad un kur Grigalka šo rezultātu sasniedzis.

Pēc citas informācijas, ko ieguvis Latvijas līdzstrādnieks, sporta statistiķis Bernhards Čečiņš, Grigalka pērnruden dzimtenē Latvijas rekordu labojis uz 15,58 m, un bez viņa jaunus Latvijas rekordus vēl sasniegušī: Kārlis Elceris kārtslēkšanā 3,88 m un Imants Gailis 400 m barjerskrējienā 54,4 sek., pēdējais rezultāts jau ir it atzīstams arī Eiropas mērogā.

Noldis Millers cīnā ar pasaules rekordistiem

Speciālziņojums Latvijai no Stokholmas

16. augustā trimdas rekordists lodes grūšanā Noldis Millers pirmo reizi Stokholmas 1912. g. olimpisko spēļu stadionā sacentās ar pasaules labākajiem lodes grūdējiem. Viņš ar 14,70 m (par 30 cm labots Zviedrijas latviešu rekords) ieguva 4. v., paliekot aiz amerikāņiem Fuksa (17,60), Kēra (15,83) un diska rekordista Gordjena (15,71).

Pēc daudziem iesildīšanās grūdieniem, kas bija pāri 17 m līnijai, Fuksa gandrīz netika finālā, jo pirmie 3 mēģinājumi bija nederīgi. Apmierinoties 3. mēģinājumā ar „tikai" 15,56, viņa tālākais ceļš bija nodrošināts, un Fukss sasniedza 17,60; 17,38; 17,55. Dusmās par neveiksmi Fukss izdarīja 2 ekstrā grūdienus, no kuriem ar pirmo — 17,77 m pārsniedza oficiālo Fonvaila pasaules rekordu (17,68), bet ar otru par 1 cm laboja savu vēl neoficiālo pasaules rekordu — 17,81. Iejūsmināts par panākumiem, amerikānis pieteica otrā dienā rekorda labojumu un tiešām savu solījumu pildīja — viņš sasniedza 17,79 m, pie kam lode svēra 8 gr vairāk. Lodes rijoš Stokholmas stadionā Fuksu nosauca par labāko pasaulē. A. Graudiņš

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Rūdolfs Circenis, kas dzīvo Hamburgā, aizstāvēs šķēpa mešanā Ziemeļvietumvācijas krāsas vieglatlētikas sacīkstēs ar Dienvidvāciju 27. augustā Keinē.

Ledushokejisti Ēriks Koneckis un Rūd. Veide arī nākamajā sezonā spēlēs Preussen Krefeld sastāvā, kas ieguvusi daudz spēcīgu papildinājumu, to vidū zviedru Johansonu, un ir nopietna meistartitula pretendente. Kādā plašā saldētavā hokejisti jau uzsākuši treniņus.

Valdīs Teteris startēs Anglijas latviešu meistarsacīkstēs vieglatlētikā 2. un 3. septembrī Londonā, kur viņam paredzama saistoša cīņa ar spēcīgo igauņu vidusdistančnieku Lillaku, kas piedalīsies ārpus konkurences.

Latvietis Arvīds Lejiņš, kas Austrālijā ieradās ar pirmo DP transportu, uzvarēja Viktorijas pavalsts 1950. g. meistarsacīkstēs 10 jūdžu slēpošanā, veicot distanci 1 st. 12 min. Otrās vietas ieguvējs palika 51 sek. aiz A. Lejiņa.

Melburnas latviešu basketbola vienība Rīga Viktorijas pavalsts meistarsacīkstēs zaudēja 1. vietā esošajam Metropolitan piecniekam 52-72 (27-33). Metropolitāni gan visu laiku bija vadībā ar dažiem punktiem, taču Rīgas zaudējums noskaidrojās tikai sacensības pēdējās minūtēs, kad 3 no latviešu 7 spēlētājiem saņēma 4 piezīmes.

Austrālijas latviešu sportistu iemīļotākā spēle, liekas, ir basketbols. Sīdnejas sporta kopā Daugava reģistrēti 42 basketbolisti, bet Melburnas kopā Rīga — 39.

Pasaules sporta laukumos

Bobs Matiass uzvarēja Šveices meistarsacīkstēs desmitcīņā, sasniedzot 7313 p., 2. v. šveicietis Benkers 6756 p., 3. v. jugoslavs Marselja 6581 p.

Tikai 3-2 Austrālija uzvarēja Zviedriju Dēvisa tenisa kausa izcīņas starpjoslu finālā un pēdējā cīņā sacentīsies ar pag. gada kausa ieguvēju ASV.

Pasaules rekordista Dīima Fuksa sasniegumu lodes grūšanā zviedru-amerikāņu sacīkstēs Stokholmā (17,83 m), kas nozīmē par 14 cm labotu pasaules rekordu, oficiāli atzīt tomēr nevarēs, jo lielisko tālumu Fukss reālizējis tikai pēc tam, kad starptautiskais sarīkojums jau bija beidzies.

50 km fainomenālā 4:28:25,6 st. laikā Čechoslovakijas meistarsacīkstēs soļojis Dolezals.

Francijas vienībā Eiropas vieglatlētikas meistarsacīkstēs Briselē startēšot, kā informē Sports Manden, arī marokāņi Damitio (augstlēkš. 2,00), Elmabruks (1500 m — 3:48,4) un Mimons (10.000 m — 31:00,6). Tas būtu liels apvērsums, un var gadīties, ka notiek tāda pati papīru kauja, kā par lietuviešu basketbolistiem 1939. g. Eiropas meistarsacīkstēs Kaunā.

Vācu jaunatnes meistarsacīkstēs vieglatlētikā izcilākos rezultātus sasniedza Hannings 400 m 49,9 sek., Krauss 100 m 11,0, 110 m barj. un kārtslēkšanā Betefūls 15,6 resp. 3,60; un 4×100 m stafetē RW Oberhausen 43,8.

Vācijas jaunās futbola sezonas ievadījumā pagājušo svētdien dienvidos un ziemeļos atkal netrūka kārtējo pārsteigumu. Dienvidvācijas 1. līgā bija šādi rezultāti: SV Waldhof—VfB Stuttgart 1-1, SV Darmstadt (1. gadu virslīgā) — VfR Mannheim 5-4 (!), VfB Mühlburg—FSV Frankfurt 5-1, Fürth—FC Schweinfurt 3-0, 1860 München—Schwaben Augsb. 2-0, BC Augsburg—Bayern Münch. 1-4, FC Singen (pirmo gadu virslīgā) — Offenb. Kickers 2-2, VfL Neckarau—FC Nürnberg 0-2, Eintracht Frankf.— SSV Reutlingen 4-1; jaunradītajā 2. līgā, kuras futbolisti arī daļēji ir profesionāļi (Vertragspieler): Jahn Regensb.—TSG Ulm 3-0, Stuttg. Kickers—Hessen Kassel 2-2, FC Pforzheim—Wacker München 4-2, SV Wiesbaden—FC Bamberg 0-0, Vikt. Aschaffenb.—Bayern Hof 1-1, Freiburger FC—ASV Cham 2-3, SV Tübingen—VfL Konstanz 1-2, TSV Straubing—SC Arheilgen 10-2, Union Bockingen—ASV Durlach 2-1. Ziemeļvācijā, kur iedalījums līgās palicis līdzšinējais, Hamburger SV uzvarēja Bremer SV 3-1, Arminia Hannover—Altona 93 5-3, SV Itzehoe—Werder Bremen 3-5, Eintracht Braunschw.—Bremershaven 93 2-3, Eimsbüttel—Holstein Kiel 3-1, VfL Osnabrück—Gottingen 05 4-1.

Zeps Hips, tikai šogad atklātais jaunais vācu desmitcīņnieku talants, ar 7074 punktiem pārliecinoši uzvarēja Vācijas desmitcīņas meistarsacīkstēs, atstājot 2. v. pag. gada meistaru Luteru (6641) un 3. v. Kopenvalneru (6355). Tajās pašās sacīkstēs jaunais Teilmans lēca augstumā 1,90. Vācijas meistarsacīkstēs 50 km soļošanā Minchenē uzvarēja Gritners 4:53:05 st. laikā, bet titula aizstāvētājs, rīdzinieku paziņa un kādreizējais Dalipa konkurents Prēns, distanci veselības traucējumu dēļ uzdeva.

Komija Rukss, vācu talantīgais, bet arī iedomīgais pusmagā svara bokseris, zaudēja pirmo reizi savas karjēras laikā ar nokautu ASV nēģerim Dīonsam, kas bija 6 kg smagāks par berlīnieti.

9. šīsa olimpiāde, piedaloties 96 spēlētājiem no 16 nācijām, sākusies Dubrovņikā, Jugoslavijā. Vāciju reprezentē Unckers, Kīningers, Šmids un Dr. Trēgers, bet trūkst Padomju savienības un „tautas demokratiju" šachistu.

Vai lode šogad „krīt" 18 m robežā?

Zatopeks un amerikānis Fukss ir pasaules pašreiz ievērojamākie vieglatlētiskas fainomeni. Pirms pāris nedēļām to atkārtoti apliecināja čechu „motora" 10.000 m skrējiens, bet pagājušā svētdienā Vizbijā uz zviedru Gotlandes salas līdzīgu brīnumu lodes grūšanā spēja Fukss. Ar 17,91 m spēcīgais amerikānis sasniedza jaunu pasaules rekordu, krietni labojot savu tikai 3 dienas veco 17,79 m rezultātu. Acīmredzot, Fukss pašreiz ir lieliskā formā, un ja viņa stabilitāte arī turpmāk paliks tāda pati kā pēdējās nedēļās, tad kādā no nākamiem Eiropas startiem var gaidīt, ka pasaules rekords tiks „uzspiests" līdz 18 m.

JŪSU BRĪVAIS LAIKS IR ĪSS

Pavadiet to patīkami ar kādu no lielo pasaules rakstnieku darbiem pirmklasīgā latviešu tulkojumā.

1.
Andrē Zids
Pastorālā simfonija
Tulkojusi Veronika Strēlerte.
Stāsts par kādu mācītāju un viņa audzēkni — aklu meitenī. Stāsts, kas filmēts ar lieliem panākumiem un tulkots gandrīz visās Eiropas valodās. Stāsts, ko [illegible] [illegible] [illegible]

Kremlis un vācu bodnieki

Kamēr boļševiku vairāk vai mazāk prominentie draugi, piemēram profesors Žolio-Kiri, pūš miera bazūnes un vāc visā pasaulē parakstus pret atombumbu, tikmēr viņu vasaļi Korejā karo tālāk. Šis karš nu jau iegājis trešajā mēnesī, prasot ne tikai territorijas, cilvēku un materiāla zaudējumus. Tas iedragājis arī amerikāņu prestižu. Ir gluži dabīgi, ka apdraudētie eiropieši, bet jo sevišķi Rietumvācijas iedzīvotāji, kuŗu aizsardzība bazējas vienīgi uz sabiedroto okupācijas spēkiem, jautā: kas gan notiktu, ja boļševiki iedomātos iesoļot Rietumvācijā. Ka Rietumi nav karam sagatavoti, ka viņu apbruņošanās plāni reālizēsies tikai 3—5 gadu laikā, to dien dienā ziņo visa rietumu prese; tā pati prese, kas jau nākamajā lappusē vēstī, ka boļševiku armijā pašlaik ir 203 divizijas un tās rīcībā ir 40.000 tanku.

Boļševiki par šo šaubu un baiļu atmosfairu Rietumvācijā tikai priecājas. Tie dara visu iespējamo, lai nedrošības sajūtu palielinātu un kara psihozi padziļinātu. Pēc austrumu joslas politbiroja pavēles šejienes komūnisti jau kopš nedēļām atklājuši īstu čukstu un baumu ofensīvu. Tā piem. komūnisti cenšas izplatīt baumas, ka visiem tiem Rietumvācijas iedzīvotājiem, kas strādā sabiedroto dienestā un kas līdz 1. oktobrim nebūs savu darbu atstājuši, jārēķinās ar smagām represijām. Kā šie un līdzīgi draudi, kas galvenokārt domāti „mazajiem cilvēkiem", gūs kādus panākumus, maz ticāms. Vācu tautas lielākā daļa, sevišķi strādniecība, arī vēl tagad austrumu vilinājumiem un draudiem nav padevusies. To līdz šim pierādījuši vēlēšanu rezultāti.

Par pilsoniskām aprindām to diemžēl nevar teikt. Daļa no tām drudžaini cenšas pārorientēties un jau laikus „nodrošināt aizmugūri katram gadījumam". Bailīgie un „tālredzīgie" intellektuāļi, profesori, mācītāji, superintendenti pūlas šo mērķi sasniegt ar „labiem darbiem", t. i. darbošanos dažādās kultūras un tuvināšanās biedrībās ar Padomju savienību. Veikalnieki, bet jo sevišķi Rūras industrijas magnāti, mēģina „alibi" nopirkt par naudu, nodibinot rosīgus sakarus ar austrumiem, ar naudu atbalstot „Tautas fronti" un sludinājumiem komūnistu laikrakstus. Par lielāko „lojalitātes demonstrāciju austrumu režīmam mināms Freies Volk iespiestais milzu sludinājums, kas uzrāda vairāk nekā simts Diseldorfas firmu nosaukumus. Šis pēdējais lādiņš laikam bija drusku par stipru. Par to sāka interesēties ne tikai vācu un ārzemju prese, bet arī Bonnas valdība. Visvācijas lietu ministrija (Bundesministerium für gesamtdeutsche Fragen) sastādīja iejaukto firmu sarakstu un izgatavoja iesniegumu saimnieciskām organizācijām un apvienībām ar lūgumu gādāt, lai turpmāk šādi sludinājumi vairs neatkārtotos.

Dīvaini, ka viss tas jau kādreiz piedzīvots. Lielrūpniecības magnāti bija tie, kas trīsdesmito gadu sākumā apgādāja Hitleru ar lieliem naudas līdzekļiem un palīdzēja tam tikt pie varas. Sākumā viņiem šī „investīcija" atmaksājās, jo Hitlers ievadītā lielā bruņošanās atdeva tiem izdotās summas simt un tūkstošķārtīgi. Liekas, ka šie ļaudis toreizējo taktiku arī vēl šodien uzskata par pareizu un lietderīgu. Šie pārgudrie veikalnieki un lielrūpnieki, no kuŗiem velti būtu prasīt kaut kādu morālu stāju, iedomājās, ka laikā izrādītā lojālitāte un nestie naudas upuri event. pārmaiņu gadījumā tiem nodrošinātu pie sarkanajiem varasvīriem ne tikai dzīvību, bet arī īpašumu. Viņi aizmirst, ka Hitlera līdzība ar Staļinu tomēr tik simtprocentīga nav. Kremļa daimoniskā politika iet savu īpatu ceļu. Katra gudrinieku spekulācija, ka šī politika ir tāpat pērkama kā jeb kuŗa cita prece, beigās izrādījusies gaužam maldīga. J. M.

Apķīlātas 293 kastes ar komūnistu propagandas materiāliem

Frankfurte (E). — Rietumvācijas muitas iestādes šīs nedēļas sākumā Šnakenburgas pārejas punktā aizturēja kādu smago automobili, kas atradās ceļā no austrumu joslas. Pavaddokumentos bija uzrādīts, ka kravā ir 230 ruļļi spiestuves papīri. Kad muitas ierēdņi atvēra kastes, izrādījās, ka tur atrodas komūnistu propagandas materiāli, dažādas brošūras un plakāti. Kontroli turpinot, ierēdņi uzgāja arī speciālu sūtījumu vācu komūnistiskajai jaunatnei. Vairākās kastēs atradās FDJ vimpeļi, karogi un mūzikas instrumenti. Bez tam muitas iestādes apķīlāja arī 45 centneru pupiņu kafijas.

Bēglu tiesiskais stāvoklis Stokholmas preses apgaismojumā

KRIST ZVIEDRU ĀRZEMNIEKU KOMISIJAS NEŽĒLASTĪBĀ NOZĪMĒ NĀVI BĒGLIM, SAKA ZVIEDRU LAIKRAKSTS AFTONBLADET

Stokholma (vv). — Ar šādu virsrakstu zviedru laikraksts Aftonbladet ievietojis rakstu par zviedru ārzemnieku komisiju, kas, kā laikraksts apgalvo, pati sevi iecēlusi par augstāko tiesu bēgļu un vispār ārzemnieku lietās. Laikraksts konstatē, ka bēgļi kļuvuši par upuri zviedru „bēgļu birokratijai", un ka ārzemnieku komisijas darbs ir kaitīgs Zviedrijas starptautiskajam godam.

Iekām atreferējam Aftonbladeta minētos gadījumus, jāpiezīmē, ka rakstam pamatā ir kāda izmeklēšanai nodota lieta, kuŗā galvenās personas ir divi ungāru juristi — bēgļi, vairāki ārzemnieku komisijas vadītāji ierēdņi un ārzemnieku policija (nodaļa pie zviedru valsts policijas). Minētie ungāru bēgļi, kas jau vairākus gadus dzīvo Zviedrijā un strādā par metalla strādniekiem, tika denuncēti ļoti kompromitējošā kārtā, starp citu arī no pašas ārzemnieku komisijas. Tā beidzot ungārus izraidīja no Stokholmas. Ungāru juristi, kas bija nonākuši pilnīgi beztiesiskā stāvoklī, ņēma palīgā advokātu, kas lietu virzīja tālāk sīkākai izmeklēšanai. Savā rakstā Aftonbladēt min arī vairākus gadījumus ar latviešu bēgļiem, kas tādā pašā kārtā darīti paklausīgi visuvarenai komisijai.

Zviedrijas latviešiem ir atmiņā žurnāls Lāčplēsis, kas sākumā iznāca ar Jupitera nosaukumu un ko izdeva virsleitnants Kārlis Vilkancis. Žurnāla pirmos numuros redaktors ļoti atklātā kārtā bija ievietojis vairākus rakstus par Bruno Kalniņu. Isi pēc to publicēšanas K. Vilkancis saņēma no zviedru ārzemnieku komisijas rakstu, kuŗā tā pamatojoties uz visiem bēgļiem pasēs iespiesto aizliegumu nodarboties ar politisku propagandu, paziņoja, ka V. šo aizliegumu pārkāpis un ka viņu var izraidīt uz Latviju. Isi un skaidri, draudēšana ar netiešu nāvi, — komentē Aftonbladet.

K. Vinkanci izraidīja no Stokholmas, viņam periodiski vajadzēja pieteikties policijā un viņa kustības brīvību ierobežoja līdz 60 km. Viens no vaditājiem ārzemnieku komisijas ierēdniem paskaidroja, ka komisija nekad nevienu baltieti nav draudējusi izraidīt tādēļ, ka tas nodarbojies ar politisku propagandu. Se jāpiezīmē, ka Aftonbladeta rīcībā ir minētās komisijas vēstuļu fotokopija.

Latvietim Ērikam Vinteram, kas Zviedrijā ieradās pēc tam, kad 1941. g. bija cīnījies pret Latviju palikušām sarkanarmijas daļām un partizāniem, Stokholmā izdevās dabūt darbu Meksikas sūtniecībā. Kad reiz viņam bija jāpavada sūtnis ceļojumā ārpus Zviedrijas robežām, ārzemnieku komisija atteicās izsniegt vajadzīgos dokumentus, jo viņš otra pasaules kara laikā esot brīvprātīgi cīnījies pret sabiedroto armiju. Vintera paskaidrojumus, ka viņš cīnījies pret dezertieriem un partizāniem ārzemnieku komisija atstāja bez ievērības.

Par zviedru ārzemnieku komisijas visvarenību liecina vēl viens gadījums ar latvieti Oskaru Laursonu, kas pirms kāda laika bēgļu laivā bija ieradies ASV. Tā kā viņam bija tikai zviedru ārzemnieku pase, Laursonu internēja un novietoja Ellisas salā. ASV iestādes paskaidroja, ka iecelošanas atļauju varētu saņemt, ja viņam būtu Latvijas pase. L. pieprasīja to no zviedru ārzemnieku komisijas, kuŗas rīcībā ir visas bēgļu atliecīgo valstu izsniegtās pases. Taču to neatsūtīja. Pēc šešu mēnešu pavadīšanas Ellisas salā Laursonu nosūtīja atpakaļ uz Zviedriju, kur viņu pēc komisijas pieprasījuma ievietoja uz vienu mēnesi Gēteborgas cietumā bez jebkāda tiesas sprieduma.

Šie Aftonbladeta rakstā minētie gadījumi liecina par zviedru ārzemnieku komisijas nepielūdzamo nostāju. Jājautā, vai komisija ir tiešām kompetenta uz šādu rīcību, — raksta laikraksts. Aftonbladet ievietojis arī ievadrakstu, jautājot, kā tad ir ar ārzemnieku komisiju un kādas metodes tā savā darbā praktizē? Ir pamats domāt, ka ir daudz to bēgļu, kas aiziet no komisijas ar sabojātiem nerviem. Neskaitāmos gadījumos bēgļiem bijis jāsamierinās ar ārzemnieku komisijas rīcību. Bet tā tas nedrīkst būt. Ja vajātie ļaudis meklē pie mums patvērumu, tad viņi še nedrīkst sastapt birokratisku mentalitāti, raksta laikraksts. Belgās Afonbladēt ierosina nozīmēt speciālu kurātoru, kam būtu jāaprūpē bēgļu intereses. V. Vilemsons

Ziemeļkorejieši cīnās kā krievi

Londona (ej). — Daily Mail speciālkorespondents Tālajos austrumos Hemfrijs, analizējot līdzšinējo Korejas kara norisi, norāda, ka komūnisti jau sen būtu varējuši iegūt izšķirīgu uzvaru, ja viņi nebūtu izdarījuši trīs smagas kļūdas — vienu stratēģisku, vienu taktisku un vienu psiholoģisku. Tagad tās labot esot par vēlu. Vissmagākā bijusi komūnistu psiholoģiskā kļūda, ko tie pielaiduši, zvērīgā kārtā nogalinot pirmos amerikāņu gūstekņus. Šī izrīcība radījusi visos pārējos amerikāņu vienību karavīros ārkārtīgu niknumu un sašutumu un reizē arī stipri kāpinājusi viņu cīņas garu.

Komūnistu stratēģiskā kļūda Korejas karā bijusi tā, ka viņi īstā laikā nav pratuši izmantot iespēju galīgi nogriest pieejas ceļus uz amerikāņu apgādes ostu Pusanu. ASV augstākie virsnieki norāda, ka komūnisti būtu varējuši netraucēti doties tālāk uz Pusanu, jo viņus praktiski neviens nebūtu varējis atturēt aiz tā vienkāršā iemesla, ka gandrīz nekādu amerikāņu spēku toreiz šai telpā nebija.

Taktiskā kļūda bijusi tā, ka ziemeļkorejieši lietojuši savus tankus samērā niecīgā skaitā un izkaisītā veidā kā kājnieku vienību atbalstu. Daudz lielākus panākumus viņi būtu guvuši ar spēcīgiem tanku koncentrējumiem vienā vietā, pārraujot šauro amerikāņu aizsardzības līniju un dodoties tālāk, kamēr pārrāvuma vietā sekotu kājnieki. Kāds augstāks ģen. Mekartūra štaba virsnieks, runājot par komūnistu izdarītajām kļūdām, izteicies: „Paldies Dievam, ka ziemeļkorejieši cīnās tā kā krievi, bet ne kā vācieši..."

Maharadžu saule sāk norietēt

Kad 1947. g. 15. augustā pēc 200 gadu ilgas valdīšanas briti atstāja Indiju, abās jaundibinātajās valstīs Pakistānā un Hindustānā pasakaini bagātajiem firstiem sākās arvien grūtākas dienas. Savu valstiņu oficiālos ienākumus viņi vairs nedrīkstēja izlietot personīgām vajadzībām. Daudzi no viņiem tādēļ tagad jau pārdevuši lielas zemes platības, samazinājuši galma mūziķu un dejotāju štatus, un šajās dienās kāds maharadža sava dēla kāzām izdeva „tikai" 50.000 mārciņu, lai gan agrāk bija paredzējis šim svinībām ziedot veselu pusmiljonu. Protams, pēc eiropiešu mēroga indiešu firstu ienākumi un īpašumi vēl arvien ir lieli, un, piem., Barodas maharadža ieņem no saviem privātajiem īpašumiem 2 milj. mārciņu gadā. Starpība starp agrāko un tagadējo situāciju tomēr kļūst redzama, ja ievēro pilnīgi neaprakstāmo luksu, kādā indiešu firsti dzīvoja vēl pirms dažiem gadiem. Teiksmainajās pilīs kalpotāju tērpi bija apkrauti ar daudz vairāk īsta zelta, nekā ievērojamāko rietumvalstu viesnīcu kalpotāji ar neīstu. Maharadžu galma ceremoniāls atgādināja un pa daļai vēl šodien atgādina 1001 nakts pasaku. Ikvienu firsta viesi aizvien bagātīgi apdāvināja. Uz pusdienu galda viņš atrada blakus savam šķīvim kādu vērtīgu dāvanu, piem., mākslinieciski veidotu zelta cigarešu etvīju ar iegravētu vārdu. Kāzu svinībās viesi bieži vien devās pilī cauri smalkāko franču parfimu arkadēm, un strūklakās ūdens vietā nereti plūda šampānietis.

Kāds maharadža sava dēla dzimšanas gadījumā apdāvināja daudzus galma locekļus namiem un automobiļiem. Haiderabadas nizama privātā pērļu kolekcija vēl šodien ir tik liela, ka viņš ar tām varētu apklāt ielu vairāku jūdžu garumā. Maharadžām viesojoties vienam pie otra, pavadoņu skaits agrāk parasti sniedzās simtos. Viņu salonvagonu durvju rokturi gatavoti no masīva zelta. Kāds indiešu princis pirms pāris gadiem iegādājās veselu produkcijas sēriju modernāko Rolroisa automašīnu, — vienkārši tādēļ, lai nevienam citam pasaulē nepiederētu tādas pašas automašīnas kā viņam.

Pēdējo gadu laikā tomēr daudz kas mainījies. Indijas lielpilsētu ielās maharadžas vairs nerādās savās kādreizējās, zeltu un dārgakmeņiem rotātajās uniformās, bet gan eiropiskos civīluzvalkos, un arī viņu pavadoņu bars nepārsniedz vairs 10 personas. Viņi iepērkas incognito un, protams, automobiļu benzīns tiem racionēts tāpat kā visiem citiem mirstīgajiem. Nav arī vairs drošības, ka kāda no nākošajām Indijas valdībām nesāk apšaubīt firstu tiesības uz privātajiem īpašumiem, piemēram, lielajām zemes platībām. Tādēļ daudzi no viņiem sākuši jau pārvest daļu savas naudas un vērtslietu uz Angliju un ASV. Viens otrs pārdod parādes ziloņus, jo viens zilonis gadā noēd pārtiku par 400 mārciņām, un tagad, kad īpašnieka gada ienākumi noslīdējuši caurmērā no 1 milj. mārc. uz 100.000, — ziloņu uzturēšana rada jau problēmu. Tā karaliskie jājamie dzīvnieki pamazām pārvēršas par vienkāršiem darba ziloņiem...

Kādiem vārdiem mētājas Majiks Drošības padomē

Nujorka (J). — Žurnāls Newsweek savā pēdējā numurā sniedz interesantu citātu sēriju, lai uzskatāmi parādītu amerikāņu lasītājiem, ar kādiem „supermeliem" operē padomju delegāts Jakobs Majiks Drošības padomes sēdēs. Majika citātu paraugi, ko salīdzinātā veidā sniedzam arī mūsu lasītājiem, savākti no vienas pašas nedēļas laikā teiktajām runām.

Dienvidkorejas leļļu valdības pārstāvis izteicis neskaitāmus, amerikāņu diktētus apmelojumus pret Korejas demokratisko tautas republiku... Tā Drošības padomes locekļu grupa, kas, ne acu nepamirkšķinādama, pakļaujas Vašingtonas diktātam, atzinusi šos apmelojumus par pilnu patiesību. Šāda nostāja ir pretrunīga jebkādai loģikai... Tā saucamā Apvienoto nāciju komisija Korejā īstenībā ir paklausīgs rīks amerikāņu valstsdepartamenta rokās... ASV valdība pēc īstas gangsteru metodes notiesā savas agresijas upurus, tos nemaz neuzklausot... Tas viss rezultātā rada baigi skandalozu starptautiskās netaisnības un beztiesīguma ainu, ko ASV valdība un tās vasaļi mēģina uzspiest Drošības padomei, sagrozot faktus un smagi pārkāpjot UN čartu. Amerikāņu lidotāji Korejā veic barbariskas necilvēcības... Agresors Korejas karā neapšaubāmi ir ASV valdība. Sevišķi zīmīgu lomu visjaunākajā nozīmē tur spēlē ģenerālis Mekartūrs, kas jūtas, it kā viņš būtu Dieva vietnieks Āzijā..."

Šie Majika runu citāti, norāda Newsweek, sniedz labu ainu par to, kas jāuzklausa Drošības padomes locekļiem no sava pašreizējā priekšsēža.

BALTĀS UN SARKANĀS ZVAIGZNES...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Ģenerāļleitnanta Lavočkina konstruētie izmīcinātāji Lagg 3 un Lagg 5 (ts. Jaki) otrā pasaules karā bija labākās padomju lidmašīnas. Vairākkārt uzlabotas, kara beigu posmā tās bija jau gandrīz līdzvērtīgas visātrākajam vācu izmīcinātājam MeK 4. Abi Lagg'i sastāda Ziemeļkorejas aviācijas mugurkaulu, ar tiem apgādāta arī visu pārējo Maskavas satelītvalstu aviācija, kamēr Padomju savienībai pašai jau kopš 1948. g. ir moderni turbo izmīcinātāji.

Daži ziņojumi vēstī, ka virs Korejas parādījušies arī atsevišķi padomju ģenerālmajora Mikojana konstruētie turbo izmīcinātāji MIG 9. Novērojumi liek domāt, ka to vadītājiem dots rīkojums cīņā nejelaisties, lai nogāšanās gadījumā neatklātos padomju konstrukcijas noslēpums. Amerikāņiem šajā lidmašīnu klasē īsā laikā iespējams iesaistīt cīņā Japānā stacionētos, ļoti ātros Thunderjet izmīcinātājus.

Ārpus konkurences ir amerikāņu bumbvedēji. Padomju savienībai trūkst ne tikai izcilu šīs klases lidmašīnu, bet arī rutinētu vadītāju. Otrā pasaules kara sākumā inženieŗa Petļjakova konstruētais divmotorīgais PE 2 gan bija līdzvērtīgs dažiem vācu bumbvedējiem. Bet kad ierindā nāca vācu Ju 88, PE 2 palika tālu aiz tā. Salīdzinājums ar amerikāņu bumbvedējiem nostāda PE 2 vēl vairāk ēnā.

Ziemeļkorejiešiem nepārkožams rieksts ir amerikāņu supercietokšņi. Lidojot lielā augstumā, ar savu ļoti spēcīgo ieroču uguni tie līdz šim sekmīgi atvairījuši visus uzbrukumus. Pieņemot, ka vispārējais frontes stāvoklis mainīsies ziemeļkorejiešiem par sliktu, brīvās pasaules prese jau nodarbojas ar minējumu, vai Padomju savienība neizmēģinās Korejā arī savas vismodernākās lidmašīnas. Ja tā notiktu, tad arī Amerika būtu spiesta mest svaru kausā savus kara aviācijas rūpnīcu labākos ražojumus. Tā atklātos abu stiprāko pasaules valstu konstrukcijas noslēpumi. Es.

DAŽOS VĀRDOS

Jaunas koncentrācijas nometnes iekārtotas vairākos Čehoslovakijas klosteŗos. Tajās ieslodzīti simtiem katoļu garīdznieku. 130 garīdzniekus, kas internēti atsevišķā nometnē, nodarbina šoseju būvdarbos, bet vairāki desmiti aizsūtīti uz urāna raktuvēm.

Ungāru valdība aizliegusi izdot un izplatīt Ungārijas kartes ar iezīmētām apgabalu un apriņķu robežām.

Braukt uz Koreju vai pavadīt 20 gadus ieslodzījumā atļauts izvēlēties Prāgas militārā cietumā ieslodzītiem vācu virsniekiem, ziņo kāds leitnants, kam laimējies izbēgt un nokļūt Rietumvācijā.

Masveidīga armijas tīrīšana turpinās Čehoslovakijā. Akciju vada Kremlim uzticīgs Pilzenes vācietis Reicingers, kas tagad saucas Reicins un iecelts par Čehoslovakijas kara ministra palīgu. Viņa dienesta pakāpe — brigādes ģenerālis.

Jugoslaviju atstājis Polijas sūtnis, kas bija pēdējais Maskavas satelītvalstu pārstāvis pie Tito valdības.

125.000 dzelzceļnieku un telegrafa darbinieku sākuši streiku Kanadā, prasot algas paaugstinājumu un 40 stundu darba nedēļu līdzšinējo 48 stundu vietā. Streiku dēļ Kanadas parlaments sasaucis ārkārtēju sēdi, pie kam lielai daļai deputātu bijis jāierodas Otavā ar lidmašīnām.

Jaunas minimālās strādnieku algas noteiktas Francijā. Parīzē tās paredzētas 18.400 franku mēnesī, bet provincē — 12.900 franku par 45 stundu darba nedēļu.

Milzīgs meža ugunsgrēks jau kopš nedēļas plosās Klīvlendas nacionālajā parkā Kalifornijā. Ugunsgrēka apkarošanā piedalās vairāki tūkstoši privātiedzīvotāju un karavīri. Nodarītie zaudējumi sniedzas miljonos dolaru.

Bečuanas meitenis karalis Seretse Khama kopā ar savu balto sievu Rutu un 2 mēnešu veco mīļtu ieradušies Anglijā, lai pavaditu tur britu valdības noteikto 5 gadu ilgo trimdas laiku.

346.150 mārciņu lielu naudas sodu Itāļu iestādes piespriedušas kādā britu kuģa kapteinim par cigarešu kontrabandas mēģinājumu. Šoda naudas nesamaksas gadījumā kapteinim pēc itāļu likumiem būtu jādodas uz mūžu cietumā, jo minētajai summai atbilstošais ieslodzījuma laiks ir 3344 gadi.

Pie komūnistiem pārbēdzis 33-g. v. britu kosmisko staru pētnieks prof. Janosijs, kas kopā ar sievu un 4 bērniem ieradies Budapeštā un paziņojis, ka nedomā vairs Anglijā atgriezties.

37 stundas nosēdējis 14 m augsta staba galā angļu cirkus akrobāts Džons Fosets, lai protestētu pret sava uzņēmuma direktora liegšanos atbrīvot viņu no darba līguma. Neparastais „streiks", kuŗa laikā Fosetam pārtiku piegādājusi lietussargā viņa sieva, beidzies sekmīgi, un akrobats no līguma atbrīvots.

Jaunāko krievu „izgudrojumu" tikko paziņojis Maskavas radiofons: kāds padomju profesors esot atradis metodi, kā divkāršot koku augšanas ātrumu, rezultātā iegūstot no katra koka 4 reizes vairāk koksnes kā parasti.

Elektriski apsildāmu tērpu iegādājies angļu karalis Džordžs VI, lai varētu atkal doties pļāpu medībās, kuŗās karalis nevarēja piedalīties vairāk nekā 3 gadus kāju artēriju slimības dēļ.

Lidmašīnu enkuru pašlaik izmēģina amerikāņu aviācija, ziņo News Week. Enkurs ir sevišķa raķetes dzīta ierīce, kas atvieglo lidmašīnai nolaišanos nelīdzenā laukā. Ierīce piesieta tērauda kābeļa galā, kas apvīts ap sevišķu spoli. Kad lidmašīna nolaižoties atrodas ap. pēdu virs zemes, enkuru izmet ārā, un tā raķete ietriecas zemē, pēc kam ierauda tauva pamatīgā atritinā vāli. Šādā kārtā lidmašīnai nepieciešamo nolaišanās skrejceļu iespējams saīsināt par apm. trešdaļu.

Ķīniešu komūnisti ieņēmuši Nanpengas salu 146 jūdzes rietumos no Hongkongas un 20 jūdzes no Ķīnas cietzemes, — ziņo Pekingas radiofons, piebilstot, ka sala pilnīgi iztīrīta no 400 vīru lielā ķīniešu nacionālistu armijas garnizona.

Nesenā zemestrīce Tibetā stutējusi smagas pēdas arī Indijas pierobežā. No Himalajiem nākošā 3000 km garā Bramaputras upe daudzās vietās pārplūdusi, pie kam plūdos galu dabūjuši vairāki desmiti iedzīvotāju un tūkstošiem mājlopu.

Apelāciju, lai izbeigtu karu Korejā, Drošības padomē piesūtījis Maskavas patriarchs. Viņa iesniegums burtiski līdzinājās padomju delegāta Jākoba Majika iesniegumiem un pieprasījumiem Drošības padomei.

Svarīgas sarunas Turcijas un ASV starpā pašreiz notiek Vašingtonā, ziņo Ankāras raidītājs. Lai gan nekāds oficiāls paskaidrojums par tām nav publicēts, informētas aprindas domā, ka darbs kārtībā ir jautājums par Turcijas drošību.

Sešus gadus cietumā britu militārā tiesa piespriedā 21 gadu vecajai vācietei Margotei Genningai, kas nodarbojās ar spiegošanu. Čechu iestādes viņu pārgādāja pāri robežai, lai saņemtu informāciju par angļu bruņotajiem spēkiem. Bet jau piecas dienas pēc ierašanās Rietumvācijā Genningu apcietināja britu militārā policija.

Par patiesības viltošanu kāds amerikāņu ārlietu ministrijas pārstāvis nosauca jauno padomju filmu Slepenā misija. Krievi šai kinēmatografijas „brīnumā" rāda, ka otra pasaules kara laikā Savienotajām valstīm notikušas vairākas slepenas sarunas ar Hitleru. „Es brīnos, ka tā valsts, kas saņēmusi tik lielu palīdzību no amerikāņiem, var rādīt tādas nepatiesības," preses pārstāvjiem paskaidroja minētais ārlietu ministrijas pārstāvis.

Tikai 500 strādnieku vēl streiko Holandē. Darbus pārtraukt bija aicinājusi komūnistu kontrolētā arodbiedrību apvienība. Pirmajās dienās streikoja apmēram 10.000 strādnieku.

Divus vācu fotografus, kas strādāja amerikāņu aģentūras Pathe-News dienestā, apcietinājušas padomju iestādes. Šī apcietināšana notikusi, kad abi vācieši atradās ceļā no Berlīnes uz Brēmerhāfenu.

Otrs ieroču sūtījums šinīs dienās no Savienotajām valstīm pienāca Indoķīnā. Oktobrī franču bazes kuģis Dixmude atvedīs lielāku skaitu amerikāņu lidmašīnu.

Šujammašīnas izgudrotāja 100. nāves dienu atzīmēs austrieši, sarīkojot par godu savam tautietim Jozefam Maderspergeram svētku nedēļu no 30. sept. līdz 3. okt. Kufšteinā, kur šujammašīnas izgudrotājs dzimis. Maderspergers mira 1850. g. 3. okt. kādā Vīnes nabagmājā. Svinības ieradīsies arī ārzemju viesi, un tās būs apvienotas ar izgudrotāju sanāksmi.

Vienīgā komūnistiskā valsts, kas 1950. g. nomaksājusi savus kārtējos līdzdalības naudas maksājumus UN, ir Čechoslovakija. Vašingtonas politiskajās aprindās šai sakarā domā, ka gadījumā, ja Padomju savienība no UN izstātos, tā atstātu Čechoslovakiju šajā organizācijā par „novērotāju".

Lai nodrošinātu cilvēces pastāvēšanu, filozofs Bertrans Rasels ieteic katrai antarktikas ekspedīcijai sūtīt līdzi vienu sievieti. Tādā gadījumā cilvēku rasei būtu izredzes pārdzīvot atomu karu. Rasels neparedz, ka tik baigas sekas varētu būt tiešajam pasaules karam, nākamo 20 gadu laikā, bet domā, ka cilvēku rasi varētu iznīcināt nākošais — 4. pasaules karš.

Rietumeiropas aviacija „uzbrūk"

Parīze (jj). — Vairāk nekā 450 dažāda tipa lidmašīnu šonedēļ piedalās Rietumeiropas ūnijas apvienotajos aviācijas manevros, kas sākās piektdien plašā telpā starp Parīzi, Dienvidholandi, Havru un Reinu. Manevri notiek ūnijas aviācijas galvenā komandiera Roba virsvadībā un to mērķis ir noskaidrot, cik efektīgi eventuālā kara gadījumā Rietumeiropas aizsardzības spēku rīcībā esošie izmīcinātāji spētu atsist ienaidnieka bumbvežu uzbrukumus pilsētām un rūpniecības centriem. Manevru gaitā „bombardēs" arī Parīzi, lai gan civiliedzīvotājiem franču metropolē gaisa trauksmi izziņot nav paredzēts. Visiem Parīzes pretgaisa aizsardzības darbiniekiem manevru laikā tomēr būs jāatrodas savos posteņos. Manevros paredz piedalīties arī Vācijā stacionētās amerikāņu lidmašīnas.